Twelfth Year in Publication | ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ | Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 29, July 16, 2011

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com
20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074
Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ।

ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ 'ਚੋਂ ਸੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ, ਅੱਠ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਸ਼ਾਮਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਦਾਗਦਾਰ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਠ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਰਸੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ। ਉਂਝ, ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੱਦੋਬਦਲ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦਾਗ ਧੋਣ ਲਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਾਨੀਮੋੜੀ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਹੈ।

ਬਾਰਾਂ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਇਸ ਫੇਰਬਦਲ ਦੌਰਾਨ ਹਟਾਏ ਗਏ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮੰਤਰਾਲਾ), ਬੀ.ਕੇ. ਹੰਦੀਕ (ਡੀ.ਓ.ਐਨ.ਈ.ਆਰ.), ਕਾਂਤੀਲਾਲ ਭੂਰੀਆ (ਕਬਾਇਲੀ ਮਾਮਲੇ), ਮੁਰਲੀ ਦਿਓੜਾ (ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲੇ) ਤੇ ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ (ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਟੀਲ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਏ. ਸਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਅਰੁਨ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਕੈਬਨਿਟ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਕੋਲ ਅਹਿਮ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਵੀ ਰਹੇਗਾ। ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀਆਂ

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਤ, ਗ੍ਰਹਿ, ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੇੜਿਆ ਤੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਸਦਾ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਰਹੇ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਲਾਸਰਾਓ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਅਰਥ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਦਿਨੇਸ਼ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਨੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਮਾ ਨੂੰ ਸਟੀਲ ਲਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਚਾਰਜ ਸੀ।

ਇਸ ਫੇਰਬਦਲ ਨਾਲ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕੌਂਸਲ 'ਚ ਹੁਣ 60 ਮੰਤਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਜੈਅੰਤੀ ਨਟਰਾਜਨ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ 'ਚ?

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅਗਾਮੀ 'ਜੰਗ' ਲਈ 'ਮਸ਼ਕਾਂ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਭਾਵੇਂ ਫਰਵਰੀ 'ਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢੀਆਂ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੋਕੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗੱਫੇ ਵੰਡਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਹਨ।

ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰੀਆਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੰਕੇਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਗਠਨ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਜਦ ਚਾਹੇ ਚੋਣ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤੇ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੱਕ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਕਨਿਸ਼ਕ ਕਾਂਡ ਪੀੜਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕਨਿਸ਼ਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ 329 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ 'ਅਪਮਾਨਜਨਕ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਇਮ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਜਾਂਚ ਕਨਿਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਜੌਹਨ ਮੇਜਰ ਸਨ।

ਕਨਿਸ਼ਕ ਬੰਬ ਕਾਂਡ 23 ਜੂਨ, 1985 ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਇਹ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਮਾਂਟਰੀਅਲ (ਕੈਨੇਡਾ) ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਲਾਗੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿਚ 329 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਨ।

ਹਾਦਸੇ ਵੇਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਚਲਾ ਰਹੇ ਪਾਇਲਟ ਨਰੇਂਦਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਨਿਲ ਹਾਂਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਵੀ ਹੈ। ਆਖ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਰਕਮ (24 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ) ਲਿਆਂਦੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ?"

ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕਈ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਾਂਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ 'ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ' ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁਆਫ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇੰਨੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਫੇਰੀ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਡਟ ਕੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲੇ-ਵਸੀਲੇ ਨਾਲ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਈ ਜਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਿਘਰ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪਲਟਾਉਣ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਪਹੁੰਚਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਇਕਾਈ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ।

ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ ਅਤੇ ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਧਨ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਝੰਗਪੁਰ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਭੜ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ, ਬਲ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ. ਗਿਲਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸ. ਜੱਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਦਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਾਸਟਰ ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 24 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਵਿਰੁਧ ਇਨਸਾਫ ਰੈਲੀ 25 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਇਨਸਾਫ ਰੈਲੀ ਆਉਂਦੀ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿੱਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਖੇ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ। ਰੈਲੀ ਲਈ ਬੱਸਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਿੱਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਤੋਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਰੈਲੀ ਸਬੰਧੀ ਇਕ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਤੇ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 25 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰੈਲੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕ 5 ਮੈਂਬਰੀ ਪੈਨਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ. ਬੋਪਾਰਾਏ ਫੋਨ 917-902-2500 ਜਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਫੋਨ 718-207-1394 ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੀ 'ਸਜ਼ਾ'

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਉਸ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਪਵਨ ਦਾਸ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕਾਮਨੀ ਲਾਓ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਨਰਮ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ 11 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਵਫਦ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵੱਡੇ ਇੱਕਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਰਗ, ਖਾਸਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਵਿਤਕਰਾ ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੰਕੇਤਕ ਧਰਨਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰ ਝੰਡੇ ਅਤੇ ਬੈਨਰ ਲੈ ਕੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦ ਹਕੂਮਤ ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਤੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ 20000 ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਗ੍ਰਹਿ ਵਜ਼ੀਰ ਜਾਂ ਹਿੰਦ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਬੈਠਦੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ-ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਨਾ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਬੰਬ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਰਨਲ ਪਰੋਹਤ, ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਅਸੀਮਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਵਲ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀ ਅਧੀਨ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਜਰਮਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਏ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਸਮਕਾਲੀ ਬਾਦਲ ਦਲੀਏ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਏ ਜਿਹੜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਸਗੋਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਜ਼ਾਲਮ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਧੀਆ ਅਫਸਰ ਦੱਸਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰਦਾਨਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਖਬਾਰੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਹਿੰਦ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਜਾਗ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਰਾਜ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖੁਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਰਾ ਪੰਡਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਰੱਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਪ੍ਰੋ.

ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਮਾਸਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰੀਕੇ, ਸ. ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਜਵਾਹਰਕੇ (ਸਾਰੇ ਕੌਮੀ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ), ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿਲਾ ਹਕੀਮਾਂ, ਸ. ਈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸ. ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਜ਼ੋਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਟ, ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀਆ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁਟਾਨੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਭਸੌੜ, ਮਹੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੁਣ-ਖੁਣ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਗਾਗਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਤਮਾ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾ, ਮੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਸੁਰਤਾਪੁਰ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੱਛੋਆਣਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾਬੂਲਾ, ਬੀਬੀ ਤੇਜ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਕਾਕੜਾ, ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਜੂਮਾ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਘੁਲਮਾਜਰਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਤੋਖਗੜ੍ਹ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਖੱਖ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾਅਫਗਾਨਾ ਆਦਿ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰੇ ਆਜ਼ਮ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ 'ਸਫਾਇਆ'

ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ

ਜਲੰਧਰ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 'ਸਫਾਇਆ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਿਹਾਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੱਤ ਕੌਂਸਲਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਤਰਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੋਆਬੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਏ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਬੀਰ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਹੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰ ਲਿਆ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅੱਖ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਨਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹਨ ਤੇ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਟਿਕਟ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਮੁਖੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹਨ। ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 1997 'ਚ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ, 2002 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਹਾਰ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਹ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 2007 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਹੈ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਆਦਮਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਆਦਮਪੁਰ ਹਲਕਾ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਲਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਕੜ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਢਿੱਲੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ 'ਚ 'ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਕਲਚਰ' ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ 'ਚ ਆ ਕੇ ਰਾਤਾਂ ਠਹਿਰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਆਮ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਦਾ ਜਾਣਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਿੜਕ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਛੇ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸਮੇਤ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂ ਸਵਿਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਛੱਜਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਾਰੇ ਕੌਂਸਲਰ), ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ, ਮੈਂਬਰ ਜਨਰਲ ਕੌਂਸਲ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਪੱਈ, ਦਬੁਰਜੀ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੁੱਗਲ, ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੈਂਬਰ ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਮੀ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਕਾ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿਗਲ ਤੇ ਯਸ਼ਪਾਲ ਨਾਹਰ, ਮੈਂਬਰ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਅਕਾਲੀ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਲੋਕ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੋਖੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਬਸਪਾ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਦੀਵੀ ਗੱਠਜੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਅਤੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸੰਵਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਂਝ ਵੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ।

ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਏ ਨੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੁਤਰਫਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਭਰਤੀ ਨਿਰੋਲ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਨਵੇਂ ਪੁਲਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੂਬਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸੂਬਾ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਆਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ 'ਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਿਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਯੂਥ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ 'ਚ ਹੋਏ ਇਕੱਠ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੂਥ ਦਲ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ 12 ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਏ.ਕੇ. ਐਂਟਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਮੋੜਵੀਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਮਿਆਰੀ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬੱਸ ਇੰਨੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ 'ਚ ਹੁਣ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਸਵੈ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੋੜਵੀਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨੇਮ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਫੌਜ ਉੱਥੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਝਟਕਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਦਲਾਤ ਨੇ ਗਰੇਟਰ ਨੋਇਡਾ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਗਰੇਟਰ ਨੋਇਡਾ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦੇਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਹੀ।

ਅਸਲ 'ਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ 156 ਹੈਕਟੇਅਰ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘਵੀ ਤੇ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਨਾਈਡਾ ਨੇ ਉਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਜ਼ਰੂਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ 'ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ' ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਗਨਾਈਡਾ ਤੇ ਸੁਪਰਟੈਕ ਤੇ ਅਮਰਪਾਲੀ ਰਿਅਲ ਐਸਟੇਟ ਡਿਵੈਲਪਰ ਤੇ ਬਿਲਡਰਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ।

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:

Sukhpreet Kaur Indiana
Ph:317-884-3557
Sharanpreet Kaur
Ph:317-332-1389

spkaurus@yahoo.co.in - www.shopherbalife.com/skaur

Convenience Store For Lease to Buy

Convenience store in Woodburn (Oregon) area with two rentals, Apt. & 5 bedroom house+3 separate lots included in the sale. Good location, no competition. The owner will carry the contract with down payment.

For more info. call Sukhi @ 503-367-2614

ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰ ਲੀਜ਼ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਓਰੇਗਾਨ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਵੁਡਬਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ। ਸਟੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਰੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ-ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ 5 ਬੈਡਰੂਮ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੇ ਲਾਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮਾਲਕ ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਲੈ ਕੇ ਲੈਂਡ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ, ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ, ਕੋਈ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:503-367-2614

ਮਿਡਵੈਸਟ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਨੇ ਜਿਤਿਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਇਥੇ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦਾ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਜਦੋਂਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦਾ 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਡੀ ਲਾਈਨ ਲੌਜੈਸਟਿਕ ਵਾਲੇ ਨਿਰਭੈਅ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਅਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤੂਰ ਭਰਾਵਾਂ-ਰਿੰਕਾ, ਰਵੀ ਅਤੇ ਰਮਨ ਤੂਰ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਵੀ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਖੇਡ ਰਹੀ ਟੀਮ ਰਹੀ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਖੇਡ ਰਹੀ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿਤਿਆ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ 1000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ 500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਜਿੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੌਬੀ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਤਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨਾਲ

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਡੈਲਸ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਿੜੀਆਂ। ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਖੇਡ ਰਹੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੈਚ ਦਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਅਤੇ ਰੇਡਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਇਕੱਲੀ ਰੇਡ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਦੁੱਲੇ, ਕਿੰਦੇ, ਮੌਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਉਮਦਾ ਖੇਡ ਦਿਖਾਈ। ਟੀਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਇਸ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਬਾਗੋ ਬਾਗ ਸਨ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁਲ ਅੱਠ ਟੀਮਾਂ ਨਿੱਤਰੀਆਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ ਅਤੇ ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੈਚ ਕਾਫੀ ਫਸਵੇਂ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ।

ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਉਚੇਚੇ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਡਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਟੋਟਕੇ ਅਤੇ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਰੇਡ ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਸਟਾਪ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਪਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ ਹੀ ਰੱਖਿਆ।

ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕੱਪ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਆਗੂ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ ਸਨ। ਹੋਰ ਮੁਅਜ਼ਿਜ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ, ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਸਟ ਚੁਆਇਸ ਕਾਰਪੈਟਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਨੇ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਭਰਵੀਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਐਸੋਸ਼ੀਏਸ਼-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਪੰਜਾਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਦੋਆਬਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਪੀ ਸੀ ਓ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਫਾਈਵ ਰਿਵਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਕਲਚਰਲ ਐਂਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਮਿਊਨਿਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਗਾਇਕ ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵਾ, ਜਸਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਚਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਰਲੋਚਨ ਗਿੱਲ, ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਖਾਣੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੇ ਪਰੋਸੀਆਂ।

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ (ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ), ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ (ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ), ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਖਜ਼ਾਨਚੀ), ਹਾਬੀ ਗਰੇਵਾਲ (ਜੁਆਇੰਟ ਸਕੱਤਰ), ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਸਕੱਤਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਕਰ ਅਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)
Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)
(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767
E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

SV PRODUCTION

ਝਲਕੀਆਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਮੌਸਮ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਫੀ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਠੰਡ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਧੁੜਕੂ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਮੀਂਹ ਨਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮੀ ਪਈ ਤਾਂ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਗਰਮੀ ਨਾ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਕਿਰਕਿਰਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਪਰ ਮੌਸਮ ਦੇਵਤਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਨਾ ਬਹੁਤੀ ਗਰਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਬਹੁਤੀ ਠੰਡ। ਮੇਲੇ-ਗੇਲੇ ਵਾਲਾ ਮੁਕੰਮਲ ਮੌਸਮ।

***

ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਮੁਫਤ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਵਾਦੀ ਕੜ੍ਹੀ-ਚੌਲ, ਛੋਲੇ-ਭਠੂਰੇ, ਚਾਹ, ਦੁੱਧ ਸੋਢਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਗਰਮਾ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਲੰਗਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਕਈ ਮੇਲੀਆਂ ਨੇ ਡੰਝਾਂ ਲਾਹ ਲਾਹ ਖਾਧਾ ਵੀ। ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਿਫਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ, ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਬੋਲ ਬੁਲਾਰੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਚੀ-ਨੀਂਵੀਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗੁਰੇਜ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

***

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਗਾਇਕ ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵਾ, ਜਸਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਸਦੀਪ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਇਕ ਗੀਤ ਨਿੰਮੇ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵੇ ਨੇ ਧੀਆਂ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਬੀਬੀਆਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਸਾਹ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਜਸਦੀਪ ਨੂੰ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਦੋ ਗਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਅਦ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਇਕ ਪਿਛੋਂ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿਛੋਂ ਤੀਜਾ ਗੀਤ ਨਾਲ ਹੀ ਧਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਰਾਮ ਰੌਲੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਨਿੰਮੇ ਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਗੀਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ।

***

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ-ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ), ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕੋ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਨਿਤਾਰਿਆ ਸਗੋਂ ਤਿੱਖੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕੋ ਮੰਚ ਉਤੇ ਲਿਆ ਖਲ੍ਹਾਰਿਆ। ਖਾੜਕੂ ਸੁਰ ਵਾਲਾ ਇਕ ਧੜਾ ਅਜੇ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੂਨ 84 ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਮੂਹਰੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੌਂਸਲ ਜਰਨਲ ਬੀਬੀ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਨਾਲ ਬੇਹਦ ਖਫਾ ਸੀ ਪਰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਇਸ ਮੰਚ ਉਤੇ ਬੀਬੀ ਮੁਕਤਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ।

***

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੇਲਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਲਾ ਬਣਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕੌੜੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੋ ਘੁੱਟ ਨਾ ਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਆਏ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੋਮਰਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿੱਕੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਾਰੂ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹਾਸੇ ਵਿਚ 'ਕਾਰ ਸੇਵਾ' ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਬੀਬੀਆਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਇੰਨੀ ਦੂਰੋਂ ਕਾਰ ਪਾਰਕ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ ਝਿਜਕ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਹੀ ਲਈਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਬਿਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਪਰਦਾ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਵੀ ਗਨੀਮਤ ਰਹੀ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਕਸਰ ਦਾਰੂ-ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਸੋਫੀ ਹੀ ਰਹੇ।

***

ਸੋਮਰਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੀ ਉਸ ਵਕਤ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਲਿਮੋਜ਼ੀਨ ਕਬੱਡੀ ਵਾਲੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੀ ਡਿੱਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਰੂ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਖੰਡੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਲਿਮੋਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਲਿਮੋਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁਝ ਤਲਖੀ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮੋਨੇ ਸਿੱਖ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੱਜਣ ਨੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਡਿੱਕੀ ਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਲਿਮੋਜ਼ੀਨ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਮੋਜ਼ੀਨ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਇਕ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ, ਚਲੋ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾਰੂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦਾਰੂ ਵਾਲੀ ਲਿਮੋਜ਼ੀਨ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਲੋਹੜਾ ਆ ਗਿਆ?

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰ-ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਢਿੱਲਮੱਠ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖ਼ੁਦ

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪਲੇਠੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਛੇ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗੀ।

ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਤੇ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਆਰ. ਦਰਸ਼ੀ, ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਰਕੁਨ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 'ਸਾਕਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 1984 ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਚਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਸੰਭਾਵਿਤ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 27 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕੁਝ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਤੇ ਲੰਗਰ ਘਰ ਵਿਚਾਲੇ ਪਾਰਕ ਵਾਲੀ ਥਾਂ, ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਬੁੰਗਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਥਾਂਵਾਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਇਥੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਆਕਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਛੇ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਭੇਜਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੀਆਂ।

Matrimonials

ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ

Suitable US citizen match for professionally qualified Jatt Sikh handsome boy, 28, 5'8", Contact Cell No. 704 733 8382 or email-kds0083@gmail.com

Looking for a widow/ divorcee independent professional lady in 60s to share walk & talk, views & cruises with retired US citizen physician, 78, wife died five years ago. No responsibilities. Call:315-383-2008

Indian Attorney in 60s, Height 5'-6", slim body, is looking for a sincere, educated, God fearing, companion, caste no bar,serious inquiries only. email: Ph - 323-573-9315, Email: singhb1@yahoo.com

US/Canadian citizen girl sought for Canadian citizen Kamboj Sikh cleanshave boy 27, 5' 7", Chem. engg., working with SNC Lavalin. No bars. Pl. contact: e-mail at: ravhanda@hotmail.com

To Advertise with us
Call: 847-359-0746
e-mial:
punjabtimes1@sbcglobal.net

Akal Immigration

In Association with

Max Berger Law Corporation

Canadian Immigration

Max Berger B.F.A. LL.B.
Immigration Lawyer since 1983

Narinder Paul Singh B.Sc.
(Kashmir University -1971)

ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ/ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

WE SPECIALIZE IN:
⇒ Investor, Business, Self Employed, Skilled Worker
⇒ Family Class, Spousal, Parents, Grand-Parents
⇒ Student, Visitor Visas, Refugee Cases in Toronto, Montreal
⇒ Family, Federal Court Appeals & ADRs
⇒ Temporary Work Permits for Cooks, Chefs for Banquet Halls etc.

ਫੋਨ:(905) 795-1516

Need Agents in the USA

Nanak Plaza 1380- Cardiff Blvd. #: 2 Mississauga (On.) L5S1P9 Canada
E-mail: info@akalimmigration.com Website: www.akalimmigration.com

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਪਿਤਾ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਖਰੌੜ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹ ਐਤਵਾਰ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲਏ।

ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਚਾਰ ਬੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ ਨੇ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ। ਸ. ਲੰਗ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 219-713-0771 ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਕੰਧਾਰ: ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਦੇ ਮਤਰੇਏ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਅਹਿਮਦ ਵਲੀ ਕਰਜ਼ਈ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਰੱਖਿਅਕ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਲੀ ਨਾਲ ਕਈ ਵਿਵਾਦ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੰਧਾਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਲਈ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੰਧਾਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਨਾਟੋ ਦੀ ਫੌਜ ਉੱਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਲੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਪਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ।

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for **lower rates.**

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

ATMs – TRANAX/TRITON/WRG, starting at $69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with **NO collateral** or personal guarantee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

Punjab Times
Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:
Mann Mandeep
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395
Circulation
Harbhajan Singh
917-856-5229

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Missisipi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusettes, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ 'ਚੋਂ ਸੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ

ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ, ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪਵਨ ਸਿੰਘ ਘਾਟੋਵਾਰ ਨੂੰ ਡੀ.ਓ.ਐਨ.ਈ.ਆਰ., ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਦੀਪ ਬੰਧੋਪਾਧਿਆਏ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ, ਅਲਵਰ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹ, ਮਿਲਿੰਦ ਦਿਓੜਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਆਈ.ਟੀ. ਤੇ ਰਾਜੀਵ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਾਇਦ 'ਚ ਸ੍ਰੀਕਾਂਤ ਜੇਨਾ ਤੇ ਗੁਰੂਦਾਸ ਕਾਮਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਚਾਰਜ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂਦਾਸ ਕਾਮਤ ਨੇ ਤਾਂ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਵੱਡੇ ਫੇਰਬਦਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੱਪੜਾ ਤੇ ਜਲ ਸਰੋਤ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਅਜੇ ਵੀ ਆਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਪੀ.ਕੇ. ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਰਮਾ ਕੋਲ ਵਣਜ ਤੇ ਬਾਂਸਲ ਕੋਲ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਹਨ।

ਮਾਨਵ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਟੈਲੀਕਾਮ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦਕਿ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਇੰਡੀਅਨ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਇਲਾਰ ਰਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਵੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੰਦਰ ਦਿਓ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਹਨ ਤੇ ਜੈਪਾਲ ਰੈਡੀ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਲਈ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮੁਕੁਲ ਰਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤੋਂ ਰੇਲਵੇ ਮਹਿਕਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਲਈ ਅਹੁਲ ਰਿਹਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੰਤਰੀ

ਉਧਰ, ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰੂਦਾਸ ਕਾਮਤ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। 57 ਸਾਲਾ ਕਾਮਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਕਾਮਤ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਐਮ.ਪੀ. ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਇਹ ਫੇਰਬਦਲ 2014 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਫੇਰਬਦਲ ਹੈ ਪਰ 'ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਧਰਮ' ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਾ ਮਿਲੀ: ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਆਖਰੀ ਫੇਰਬਦਲ?: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੇਰ-ਬਦਲ 2014 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਫੇਰਬਦਲ ਹੈ। ਉਂਝ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ?

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉਤਰਾਂਚਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਲ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਤਰਾਂਚਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਆ ਰਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੰਕੇਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਠਹਿਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਤਬਾਦਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਮਿਥ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਟੀਮ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜੇਕਰ ਸਭ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਵਾਰ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਕੋਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਉਭਰਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਭਰਵੇਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਲਹਿਰ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਇਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਵਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਚਿਹਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹੀ ਹਨ। ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿਘ ਬਾਦਲ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਉਹ ਵੀ ਕਾਫੀ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਸੰਨ 2002 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਨਵਾਂ ਜਲਵਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਹੋਕੇ ਦਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਰਾਹੀਂ ਚੰਗਾ ਰਸੂਖ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇ ਸਨ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਊ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਸਮਝੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸਾਫ਼ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਖਾਸਕਰ ਦਰਮਿਆਨ ਵਰਗ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਫਿਲਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਜ ਆਪ ਸੰਵਾਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਅਲਾਮਤ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਾਰਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਅਲਾਮਤ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕੈਂਸਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੇ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲਵੇਗਾ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਮਤਭੇਦ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਲਝਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਆਪ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਦੂਜੇ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਾਡੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਣੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਭੂਟਾਨ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਮਾਲਦੀਵ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਹੁਵਾਦ ਤੇ ਧਰਮ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਏਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਾਂਝੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਵਾਨ ਵਸੋਂ ਵਾਲਾ ਖਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਭੂਗੋਲ ਦਾ ਲਾਹਾ ਤਾਂ ਹੀ ਉਠਾ ਸਕਾਂਗੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਕ ਪਾਸੇ ਲਾਵਾਂਗੇ। ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਤੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਲਈ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਭੂਮੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ਿਆਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਢੁਕਵਾਂ ਕਦਮ ਹੈ। ਸਾਂਝੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪਕ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਘਾਟ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਬਿਹਤਰ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਕੇ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਇਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਕਰਾਰ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਨੌਕਰਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਜਬਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਿਆਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਕੀਲ ਨੇ 'ਬੇਬੁਨਿਆਦ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵਕੀਲ ਰਸਲ ਰੋਸੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਦਿਆਲ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ 'ਬਚਾਅ' ਕਰਨਗੇ। ਸੰਤੋਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨਾਮੀ ਔਰਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਿਆਲ ਉੱਤੇ ਮਹਿਜ਼ 300 ਡਾਲਰ ਮਾਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਉੱਤੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ, ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੁਕਾ ਦੇਣ, ਇਕ ਸਟੋਰ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਸੌਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਮੁਕ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚਲੇ ਬਹੁਤੇ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਸੀਂ ਡਟ ਕੇ ਲੜਾਂਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੈਲੀਕਾਮ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 7000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਨੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਫਰਮ ਐਟੀਸਾਲਾਟ ਡੀ.ਬੀ. 'ਤੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਰਮ ਵੰਡ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਫੇਮਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ 7000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਠੋਕਿਆ ਹੈ। ਫੇਮਾ (ਐਫ.ਈ.ਐਮ.ਏ.) ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ (ਕੰਪੀਟੈਂਟ ਅਡਜੂਡੀਕੇਟਿੰਗ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਸੀ.ਏ.ਏ.) ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਤਬਾਦਲਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਾਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਐਟੀਸਾਲਾਟ ਡੀ.ਬੀ. ਜੋ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਦੀ ਐਟੀਸਾਲਾਟ ਤੇ ਡੀ.ਬੀ. ਰਿਐਲਟਰ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉੱਦਮ ਹੈ, ਨੂੰ 30 ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ 7000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਈ.ਡੀ. ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਬੰਧੀ ਐਕਟ (ਫੇਮਾ) ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਫਰੰਟਾਂ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ।ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਫੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ 'ਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਐਟੀਸਾਲਾਟ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਐਟੀਸਾਲਾਟ ਡੀ.ਬੀ. (ਸਾਬਕਾ ਸਵਾਨ ਟੈਲੀਕਾਮ) 'ਚ 45 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਹਿਦ ਬਲਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕੀਤੀ ਕੰਪਨੀ ਸਵਾਨ ਟੈਲੀਕਾਮ 'ਤੇ 3608 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਫੇਮਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ।

ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਸਵਾਨ ਟੈਲੀਕਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੇਅਰ ਇਸ਼ੂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਇਹ ਸ਼ੇਅਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਫ.ਆਈ. ਪੀ.ਬੀ. (ਫਾਰੇਇਨ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਬੋਰਡ) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਪਵੇ।

'ਭਵ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਬਾਰੇ ਪੜਚੋਲ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਉਹ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭਨਿਆਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ 'ਭਵ ਸਾਗਰ ਸਮੁੰਦਰ ਅਮਰਬਾਣੀ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 2001 ਵਿਚ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਭਨਿਆਰਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15 ਦਸੰਬਰ, 2008 ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਮੁੜ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਭਨਿਆਰਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਤੇ ਦੋ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਾਬਾ ਭਨਿਆਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਨਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ 20 ਅਗਸਤ, 2010 ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਜਿਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਸੂਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਵਧਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵੱਖਰਾ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਸੂਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਐਸ. ਜੈਪਾਲ ਰੈਡੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਜੈਪਾਲ ਰੈਡੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖਿੱਤੇ ਦੇ 9 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਉਪਜੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ 40 ਮਿੰਟ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਰੈਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖਰੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਰੈਡੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਰੈਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਇਕ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਕੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਸੂਬੇ ਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅਸਤੀਫੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ੈਸਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਨੂੰ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਗੇ।

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਿਲਣਗੇ 5 ਕਰੋੜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਫੰਡ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ 2011-12 ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।'

ਕਾਲਕਾ ਮੇਲ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਲੱਥਣ ਨਾਲ 80 ਮੌਤਾਂ

ਫਤਹਿਪੁਰ: ਉੱਤਰੀ-ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਾਵੜਾ-ਦਿੱਲੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 'ਤੇ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੇਲ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਾਲਵਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਹਾਵੜਾ-ਕਾਲਕਾ ਮੇਲ ਦੇ 15 ਡੱਬੇ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਲਹਿ ਜਾਣ ਕਾਰਨ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 200 ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰੇਲਗੱਡੀ ਜਿਹੜੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਹਾਵੜਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਮਾਲਵ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰ ਗਈ। ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ 15 ਡੱਬਿਆਂ ਚੋਂ 10 ਡੱਬੇ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਗਏ।

ਉੱਤਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਐਚ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਰੇਲਗੱਡੀ 108 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਦੌੜ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਫਤਾਰ ਹੈ। ਫਤਹਿਪੁਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਰਾਮ ਭਰੋਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੁਝ ਡੱਬੇ ਤਾਂ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਉਲਟ ਗਏ ਤੇ ਕੁਝ ਮਲਬੇ ਦਾ ਢੇਰ ਬਣ ਗਏ। ਇੰਜਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਾ ਖਚਾਖਚ ਭਰਿਆ ਆਮ ਡੱਬਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785

4585 Pell Dr. Secramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ | ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ | ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ | ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ | ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)
MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਮੇਂ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਸਰਚ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਸਰਚ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਡੂੰਗਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪ੍ਰਿਥਵੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਜ਼ੋ ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ 'ਚ ਪਈਆਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਹ ਥਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਥੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਵਾਸਤੇ ਉਰਦੂ, ਫਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਅਮਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਹਾਇਕ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਰੀਸਟੋਰਰ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਪਰੇਟਰ ਆਦਿ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਤਰ' ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਉਰਦੂ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਤਰਜਮੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰੋ. ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਖਸਤਾਹਾਲ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਬਾਹੀ ਵੱਲ ਆਟਾ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਟਾਫ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਉਪਲਬੱਧ ਹੋਣ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰੱਖ ਰਖਾਵ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ 'ਚ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਗਰਮਾਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ 'ਚ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖ਼ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਐਕਟ 2008 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲੋਂ ਸਮਾਂਬੱਧ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਬੀੜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਫਗਵਾੜਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਗ-ਢੇਸੀਆਂ ਬੰਗਾ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਸਫ਼ੇ ਖਾਲੀ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਛਪੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਬੱਜਰ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਅਸਿਹ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਤੇ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਜਾਗਤਿ ਜੋਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਐਕਟ 2008' ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ. ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਇਹ ਸਰੂਪਾਂ ਉੱਤੇ ਛਾਪਕ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜ ਸਰੂਪ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਰੂਪ ਕਿਸ ਨੇ, ਕਿਥੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਛਪਵਾਏ ਹਨ? ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ-ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਏ? ਆਦਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਬੱਜਰ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਭੇਜਣਗੇ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜ

ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ: ਮੱਕੜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਗ ਜੀ ਢੇਸੀਆਂ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿਖੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਗਿਆਨੀ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਗਠਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ 'ਪਦ-ਛੇਦ' ਤੇ ਇਹ ਵੱਡ ਅਕਾਰੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੂਪਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਵੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

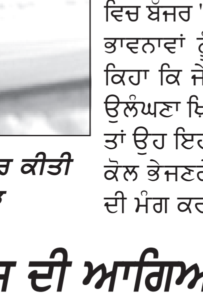

ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜੀ ਕੁਝ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪੀਲੀਏ ਦਾ ਕਹਿਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਚ ਹੈਪੇਟਾਈਟਸ ਬੀ ਤੇ ਸੀ (ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ) ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਆਦਤ, ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਇਕ ਸਰਿੰਜ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਹਨ। ਜੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਾਜ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਤੇ ਟੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਬੀ.ਐਸ. ਬੱਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ ਮਹੀਨੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਗਰ (ਲੀਵਰ) ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ 5 ਤੋਂ 7 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਬੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ 350 ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਅੰਕੜਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪੀਲੀਏ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਝੋਲਾਛਾਪ ਡਾਕਟਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਝੋਲਾਛਾਪ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਰਿੰਜਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸੂਈ ਤਾਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਿੰਜ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੀਮਾਰੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 12000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਿੰਡ ਹਨ ਤੇ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 5 ਦੇ ਕਰੀਬ ਝੋਲਾ ਛਾਪ ਡਾਕਟਰ ਹਨ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਝੋਲਾ ਛਾਪ ਡਾਕਟਰ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣਗੇ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ

ਬਰੇਲ ਲਿੱਪੀ 'ਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਿਆਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੁਣ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਰੇਲ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਬਰੇਲ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੈਲਨ ਕੈਲਰ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਡੈਫ ਐਂਡ ਬਲਾਂਈਡ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਤਿਆਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈਲਰ ਕੈਲਰ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਬੰਬੇ ਦੀ ਬ੍ਰੇਲ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਦਵਿਆਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਬਰੇਲ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰੂਫ਼ ਰੀਡਿੰਗ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇਤਰਹੀਣ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀ ਬਰੇਲ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦਤ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 10 ਬੀੜਾਂ ਛਪਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰੇਲ ਪ੍ਰੈੱਸ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਦਵਿਆਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੜੀ ਹੀ ਖੁਸਕਿਸ਼ਮਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਵਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ।

ਲੂਈਸ ਬਰੇਲ ਜਿਸ ਨੇ ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਲਿਪੀ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ।

ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੂਈਸ ਬਰੇਲ ਨੇ ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਲਿਪੀ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਗਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘਵੀ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਲ. ਦੱਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਟੀ.ਐਸ. ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ 25 ਅਗਸਤ, 2001 ਨੂੰ ਟਾਡਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 10 ਸਤੰਬਰ 1993 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਉਹ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਤੀ 25 ਮਈ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਚ ਲੱਗੇ 8 ਸਾਲਾਂ ਕਾਰਨ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਗਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਨੋਰੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 50 ਆਧਾਰ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨ ਵਿਚ 5700 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਚਿਰ ਤਨਹਾ ਕੈਦ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਜੀਵਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੇ ਇਕ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਨੇੜਲੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਬਿਹੇਵੀਅਰ ਐਂਡ ਅਲਾਈਡ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ (ਆਈ.ਐਚ.ਬੀ.ਏ.ਐਸ.) ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫਾੜ ਫਤਵੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2003 ਵਿਚ ਆਪਣੀ 187ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜਿਹੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਈ.ਐਚ.ਬੀ.ਏ.ਐਸ. ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭੋਰਾ ਕੁ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ 2003 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਖ਼ਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬੇਹੱਦ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਤੇ 21 ਤਹਿਤ ਅੰਕਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 30 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖ਼ੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿਰਿਓਂ ਹੀ ਖ਼ਤੋਤ 'ਚ ਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਾਓਵਾਦੀ ਮੁੜ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ 'ਚ ਆਪਣਾ ਕਾਡਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਪੱਛਮੀ ਮਿਦਨਾਪੁਰ, ਬਾਂਕੁਰਾ ਤੇ ਪੁਰੂਲੀਆ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਕਸਲੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕਰਨ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਬਾਗੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਠੱਪ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪਨਾਹਗਾਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਉੜੀਸਾ-ਝਾਰਖੰਡ ਤੇ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਪਿੰਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ' ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰੌਤੀਆਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 46 'ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਹਨ। ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਗਠਤ ਹੋਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕਾ ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਖੋਖਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸ਼ਨ ਖੋਖਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਖੋਖਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੌਂਸਲਰ ਬਲਵੰਤ ਖੋਖਰ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ।

ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੁਨੀਤਾ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਕਿਸ਼ਨ ਖੋਖਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ। ਸਾਬਕਾ ਕੌਂਸਲਰ ਬਲਵਾਨ ਖੋਖਰ ਜੋ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ, ਨੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੁਨੀਤਾ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਇਕ ਵਾਹਨ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ (ਸੱਜਣ ਦੀ) ਮਾਂ (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ) ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਮੌਕੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ- ਨਿਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਖੋਖਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਖੋਖਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਛੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਏਅਰਫੋਰਸ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਖੋਖਰ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਨਿਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਮਾਚਿਸ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਯਾਦਵ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੁਨੀਤਾ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੂੰ 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ, ਨਿਰਪਜੀਤ ਕੌਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਜਗਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯਾਦਵ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਫਦ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਬਤ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਵਫਦ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਟੀ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਵਿਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਵਫਦ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਾਫ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ 42 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ, ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਸੌ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਈਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ।

ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਨਜਾਣ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਰਮਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਨਾ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਖਿਚਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰਨ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਨਾ ਨਹਿਰ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਐਮ. ਪੰਚਾਲ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਲ. ਗੋਖਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਵੇਰੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਾਫ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਜ਼ੀ ਪਾਣੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਨਾ ਨਹਿਰ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ (ਸਟੇਟਸ ਕੋ) ਰੱਖਦਿਆਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਕਾਰਨ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਉਲਝ ਕੇ 'ਇਥੋਂ ਤੱਕ' ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਹਰੀਸ਼ ਸਾਲਵੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹੀ

2007 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਨਾ ਨਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਵੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਨੂੰ ਸਟੇਟਸ ਕੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਘੱਗਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ (ਕੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ) ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰਿਆਣਾ ਮੁੱਖ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਨਾ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਫੇਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਲਤਾਫ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁਕੱਦਮਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ 'ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖਾਂ' ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਆਇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਹਾਂਸੀ-ਬਟਾਨਾ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਬਾਦਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਕੋਲੋਂ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਨਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੰਧ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਿਰ ਮੜਣ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਕੰਧ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜਿਆਂ ਉਪਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੱਕੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਕੋਲੋਂ ਸਟੇਅ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੀ ਕਰਨ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਰੋਕੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਵੱਡੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਕੜਵਾਹਟ ਲਿਆਏਗੀ ਪਰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਰੋਕ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਇਹ ਰੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫੌਜੀ ਟ੍ਰੇਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ 'ਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਾਲ 8 ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮੱਗਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਦੋ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸਾਲਾਨਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਮਦਾਦ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਰਕਮ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ-ਪੈਂਟਾਗਨ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਦਦ 'ਚ ਉਹ 3 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ 100,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੌਜੀ ਅਫਗਾਨ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਿਲਣੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਫੌਜ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਮਿਲਣੇ ਸਨ।

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਈਵਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੀ ਬਹਿਸ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੋਕੀ ਗਈ ਕੁਝ ਮਦਦ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਂ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰਾਈਫਲਾਂ, ਅਸਲਾ, ਸਰੀਰਕ ਕਵਚ ਤੇ ਬੰਬ ਨਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਟ੍ਰੇਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮਦਦ ਉਦੋਂ ਰੋਕ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰੋਕਾਂ ਅਸਲ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਤੇ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕਵਾਇਦ ਹਨ।

ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਵੱਧ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਸਫੀਰ ਮਲੀਹਾ ਲੋਧੀ ਨੇ ਪੈਂਟਾਗਨ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਕਿ-ਅਮਰੀਕਾ ਫਾਸਲੇ ਵਧਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਲੋਧੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਤੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਵਿਦਾਈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪਾਕਿ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਵੇਦ ਹੁਸੈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਦੋਸਤਾਨਾ ਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਤੌਹੀਨ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਅਮਰੀਕਾ ਸਬੰਧ ਤਿੜਕਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਰ ਵਧਿਆ

ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੱਸੀ ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰੋਕਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰੋਕੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਸਮਰੱਥ: ਪਾਕਿ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੱਸੀ ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰੋਕ ਲੈਣ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ"ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਆਫ ਸਟਾਫ ਟੌਮ ਡੋਨੀਲੋਨ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 2.7 ਅਰਬ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਤੀਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਮੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਲ-ਜ਼ਵਾਹਰੀ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਲਿਓਨ ਪਨੇਟਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਆਗੂ ਆਇਮਨ ਅਲ-ਜ਼ਵਾਹਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਹ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜੇ ਸ੍ਰੀ ਪਨੇਟਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਆਗੂਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਕੰਮ ਇਹ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਟੀਚੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਅਲਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਿਸਰ ਦਾ 59 ਸਾਲਾ ਸਰਜਨ ਹੁਣ ਜਹਾਦੀ ਬਣਿਆ ਜਵਾਹਰੀ, ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁਖੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਜਵਾਹਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜੋ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ (ਐਫ.ਏ.ਟੀ.ਏ.) 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੱਪ ਲੈਣ।

ਪਾਕਿ ਜੋੜੇ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰ-ਲਾਈਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ ਹਥਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਏ ਗਏ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜੋੜੇ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਠੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਦੀ ਧਮਕੀ ਮਗਰੋਂ ਅਫ਼ਵਾਹ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਸੀ। 'ਡੇਲੀ ਮੇਲ' 'ਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਜੋੜੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਜੋਇਲ ਸਾਇਗਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੜਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮਾਹੀਨ ਗਨੀ ਤਾਸੀਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਅਲੀ ਤਾਸੀਰ ਸਨ।

ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੋਣ। ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦੋ-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੇਤਾ ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ 2-ਜੀ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ 2006 ਵਿਚ ਚੇਨਈ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਸੀ. ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰਨ ਨੂੰ ਏਅਰਸੈਲ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਹਿੱਸਾਪੱਤੀ ਮਲੇਸ਼ਿਆਈ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਟੀ.ਆਰ. ਬਾਲੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਰਨ ਹੁਣ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ) ਨੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।

ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਮੁਰਾਸੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦਾ ਦੋਹਤਾ ਹੈ। ਮਾਰਨ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2-ਜੀ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਨਵੰਬਰ 2010 ਵਿਚ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਹਾਲੇਖਾਕਾਰ (ਕੈਗ) ਨੇ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਧੀ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਨਿਮੋਝੀ ਤੇ ਰਾਜਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਅੰਨਾ.ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਕਦਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ' ਮੰਤਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਵੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਗੜਬੜ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇਤਾ ਬਰਿੰਦਾ ਕਰਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਨ ਕੋਲ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡੋਪਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਡੋਪਿੰਗ ਘੁਟਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਆਗਾਮੀ ਮਾਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਬਿੱਲ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ਵਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਾਕਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਐਂਤਕੀਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਡਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਣ ਤਕ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ., ਸਾਈ ਤੇ ਨਾਡਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਡੋਪਿੰਗ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੌਮੀ ਡੋਪਿੰਗ ਰੋਕੂ ਏਜੰਸੀ (ਨਾਡਾ) ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਸਾਈ) ਦੇ ਬੰਗਲੌਰ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਲਏ ਹਨ। ਨਾਡਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਭਰੇ ਸਨ। ਨਾਡਾ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਈ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਚ ਟਰੈਕ ਤੇ ਫੀਲਡ ਅਥਲੀਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਹਿਲਾ ਭਾਰਤੋਲਕ ਤੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਡੋਪਿੰਗ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਅੱਠ ਟਰੈਕ ਤੇ ਫੀਲਡ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੀਰਾਇਡਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਧਰ ਡੋਪਿੰਗ ਲਈ ਫੜੀ ਗਈ ਅਸ਼ਵਨੀ ਅੰਕੁਜੀ ਦਾ ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ 'ਬੀ' ਸੈਂਪਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਰਜਿਤ ਐਨਾਬੋਲਿਕ ਸਟੀਰਾਇਡ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਸ਼ਵਨੀ 'ਤੇ ਹੁਣ ਦੋ ਸਾਲ ਖੇਡਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4 ਗੁਣਾ 400 ਮੀਟਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਦੂਜੀ ਅਥਲੀਟ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਪਵਾਰ ਦੇ ਵੀ 'ਬੀ' ਸੈਂਪਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਐਨਾਬੋਲਿਕ ਸਟੀਰਾਇਡ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਕੌਮੀ ਡੋਪ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ 'ਬੀ' ਸੈਂਪਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਮਿਥੇਨਾਡਿਉਨੋਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਐਮ.ਐਲ. ਡੋਗਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾਡਾ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਨਾਡਾ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪੈਨਲ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ 400 ਮੀਟਰ ਹਰਡਲ ਰਿਲੇਅ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਅਸ਼ਵਨੀ ਦਾ 2012 ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਓਲੰਪਿਕਸ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੋਚ ਯੂਰੀ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਿਤਰਿਆ

ਡੋਪਿੰਗ ਕਾਰਨ ਬਰਖਾਸਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਚ ਯੂਰੀ ਓਗਰੋਦਨਿਕ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਘਿਰੀਆਂ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ 'ਹਾਅ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੂਡ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੋਚ ਨੇ ਸਾਈ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫੂਡ ਸਪਲੀਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਅਥਲੀਟ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟ 'ਚ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।ਪਰ ਹੁਣ ਅਥਲੀਟ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਡੋਪ 'ਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਪਟਿਆਲਾ ਜਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਾਟ ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਕੁਝ ਖਾਮੀ ਹੋਵੇ। ਯੂਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਥਲੀਟਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅਥਲੀਟ ਨੂੰ ਗਲਤ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਆਂਗਾ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੋਚਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਮਿਸ਼ਨ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਿਖਲਾਈ ਜ਼ਰੀਏ ਤਮਗੇ ਦਿਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਲਈ ਦੁਆ ਮੰਗਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਹੋਇਆ ਆਜ਼ਾਦ

ਜੁਬਾ: ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ 53ਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 193 ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜੁਬਾ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਮਰ-ਅਲ-ਬਸ਼ੀਰ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਬਾਨ ਕੀ ਮੂਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2005 'ਚ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ। ਸਾਂਝੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਤ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਚ 99 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਮਤਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਤੇਲ ਦਾ ਕਾਫੀ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਡਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਬਣੇ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇਸ਼ ਇੰਡੈਕਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੋਂ ਸੁਡਾਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 169 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 154ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਅਲੀ ਵਰਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹਿੰਸਾ ਪੀੜਤ ਰਹੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਅਜੇ ਸੁਡਾਨ ਨਾਲ ਕਈ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਫਿਲਹਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਉਸਾਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵਧਾਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜ਼ਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਅੱਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਸ਼ਨ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਕੋਲ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਹੂੰਝ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜੂਬਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚੌਕ 'ਚ ਮਨਾਏ ਗਏ ਜਸ਼ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੂੜਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਨੌਜਵਾਨ ਜੌਹਨ ਗੋਈ ਡੈਂਗ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਸਫਾਈ ਕਰਨਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਝੰਡੀਆਂ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜੌਹਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੀ ਤੇ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਫਾਈ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜੇ ਤੇ ਮਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 9 ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਦਿਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਮੁਲਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਵੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਹੱਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਨ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਆਗੂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਥੇ ਅਨਾਜ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਭੇਜਣ।

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਰਿਸ਼ਵਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਬਦੁਲ ਕਿਊਮ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਕਨੀਕ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਚ ਫੌਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਗੁਪਤ ਚਿੱਠੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਚ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕਰਾਮਾਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ ਨੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਵਰਕਰਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜੌਨ ਬਿਯੋਂਗਹੋ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਇਟਾ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ, ਵੱਲੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ, 1998 ਦੀ ਅਬਦੁੱਲ ਕਿਊਮ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਸਥਿਤ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਅੰਬੈਸੀ 'ਚ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਹਿੱਸੇ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜੌਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਜਨਰਲ ਜ਼ੁਲਫੀਕਾਰ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੀਰਿਆਂ ਤੇ ਰੂਬੀ ਦੇ ਸੈੱਟ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਕਰਾਮਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖ਼ਾਨ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ੁਲਫੀਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।ਅਬਦੁਲ ਕਿਊਮ ਖ਼ਾਨ 'ਤੇ ਇਰਾਨ, ਲਿਬੀਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੇਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਵਾਧਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਿਕ ਸਨਮਾਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ 4250 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 5000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪੀ.ਪੀ.ਓਜ਼ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਸੋਧੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਮੱਠਾ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਵੱਲ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਮਿੰਨੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਥੇ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਕਤ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ 10 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿੰਨੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੇਰੁਖੀ ਵਾਲੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਿੰਨੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਜਰਮਨੀ, ਥਾਈਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਚੌਕਸੀ ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਹੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਫੌਜੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਤੇ ਸਬ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪਰੇਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੈਰੋਕਾਰ।

ਫੌਜੀ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵਿਖੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਸ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਅਤ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਜੁਲਾਈ 2007 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਹੱਤਿਆ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਜਿਣਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਜੇਕਰ ਇਕ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਫੌਜ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੇਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜਿਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਲਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਡੇਰੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇੰਝ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੋਗ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਫੌਜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਰੋਕ ਲਾਵੇ।

ਡੇਰੇ ਵਲੋਂ ਫ਼ੌਜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਡੇਰਾ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁੜ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਡਾਕਟਰ ਪਵਨ ਇੰਸਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ।

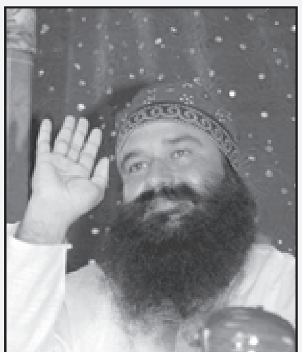

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ੈੱਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਘੇਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਟਲ ਡਿਟੈਕਟਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ ਇੰਸਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 25 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 9 ਜੁਲਾਈ 2011

ਜੀਵੇ ਜਮਹੂਰੀ ਪੰਜਾਬ

ਕੁਝ ਕੁ ਵਕਤ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗਰਮੀ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਫਿਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲ ਨਿੱਕਲ ਤੁਰੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਤ ਕੱਟਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗੋਟੀਆਂ ਹਿਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਤਕੀਂ ਉਹ ਜਿੱਤ ਲਈ ਆਸ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਆਸਵੰਦ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਉਤੇ ਅੱਖ ਟਿਕਾਈ ਬੈਠੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜੇ ਮਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਰਟੀ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬੇੜਾ ਕਦੀ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਫਰੰਟ ਉਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਬਹੁਤੀ ਪੈਂਠ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹ ਜਿੱਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਲਈ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਫਿਲਹਾਲ ਸੁਫਨੇ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤੀਜਾ ਫਰੰਟ ਬਣਨ ਦੀ ਜੋ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਔਕਾਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇ ਚਲਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੋਝੇ ਦੇ ਦਾਣੇ ਕਦੋਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਰੰਟ ਲਈ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (1920) ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖੜੇ ਕੱਟਣ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸਾਖ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸਫਲ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਬਾਗੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਉਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟਿਕਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵੰਗਾਰ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਉਹ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਜੋ ਅੱਜ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (1920) ਦੀ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਵੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ, ਅਜਿਹੇ ਫਰੰਟ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ ਰੋਹ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ , ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਗਾਰੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਵੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਜੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਵਾਪਰਦਾ ਦਾ ਤੱਤੇ-ਤੱਤੇ ਘਾਹ ਇਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਗ ਬਣ ਸਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਔਖੇਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸੰਜੀਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਕੋਈ ਜਾਨਦਾਰ ਛਾਲ ਮਾਰ ਸਕੇਗਾ? ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ ਲੱਭ ਕੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਬਗੈਰ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਜਮਹੂਰੀਕਰਨ ਹੀ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਟੁੱਕਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਜ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਰੜਕਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ-ਦੇਗਾ ਵੀ ਹੈ! ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਦਾ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚਾ ਢਾਂਚਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ; ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਫੜ੍ਹਾਂ ਅਕਸਰ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਸ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਸਗੋਂ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਦਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੀਟਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ? ਇਉਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਬਾਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤਾਂ ਬਥੇਰੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਜੋ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪੰਜਾਬ-ਸਹਿਕਦਾ ਕਿ ਨੱਚਦਾ?

ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਭੇਡ ਚਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਟੋ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੱਸੀ ਜਾਂਦੇ।
ਕੰਨ ਰਸ ਵਾਲਾ ਨਸ਼ਾ, ਉਤੋਂ ਘੁੱਟ ਹੋਰ ਪੀ ਕੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਤਾੜੀਆਂ ਸਰੋਤੇ ਮੋਹਰੇ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦੇ।
ਸ਼ਰਮ-ਧਰਮ ਤਾਈਂ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਨੇਮਾਂ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲੀ ਕਰੀ ਲੱਸੀ ਜਾਂਦੇ।
ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀਰ-ਰਾਂਝੇ ਦੱਸ-ਦੱਸ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਰੋਗ ਲਾ ਕੇ ਨਾਗ ਵਾਂਗੂੰ ਡੱਸੀ ਜਾਂਦੇ।
ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਕੈਂਸਰਾਂ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਤੂੰਬੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੱਸੀ ਜਾਂਦੇ।
ਆਣ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਗਵੱਈਏ ਝੂਠ ਸਹਿਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤਾਈਂ ਨੱਚਦਾ ਹੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ।

ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਨੀ ਪੰਜਾਬੀਏ !

ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਵੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਂਝ, ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਹੈ-ਲਹਿੰਦਾ ਪੰਜਾਬ ਜਿਹੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਪਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੜਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਉਰਦੂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਉਰਦੂ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹਨ। ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ-ਦੋ ਮਾਹਵਾਰੀ ਰਸਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ (ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ) ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਲਾਹੌਰ) ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕਰਨਾਟਕ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨਿਸਚਿਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ

ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਬਹੁਤੀ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚੇ ਹਿੰਦੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੀ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਾਹਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ-ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੀ ਦੇਵਨਾਗਰੀ (ਹਿੰਦੀ) ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਗੁਟਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਚੰਗਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਲੇਖਕਾਂ-ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਹੌਲ ਸਦਾ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਜੇ ਕੁਝ ਉਚੇਚੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਏ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ) ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਏ।

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪਟਿਆਲਾ) ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਹ ਉਦਮ ਬੜਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੁਝ ਚੰਗੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਓ ਪੰਜਾਬੀਓ !

ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਸੁਭਾਅ, ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੱਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਪਿਆਰ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਣਸ਼ਕਤੀ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉਤੇ ਆਪ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਣਾ ਉਹ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਖੌਲ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਕਰਵਾਉਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੁੱਖਾ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਠੱਠਾ-ਮਾਖੌਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਬਰਾਤ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਹ-ਪਾਹ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭਰਜਾਈਆਂ ਦੇ ਮਾਖੌਲ ਹਾਸੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਰਲ ਬੈਠਦੇ, ਆਪੋ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਾਸਾ ਤੇ ਮਾਖੌਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਸੀ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇੰਨਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, 'ਬੱਸ ਕਰੋ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ।' ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੱਸ ਲੈਣਾ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਘਸੁੰਨ-ਮੁੱਕੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦੇਣਾ ਆਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਹੈ, ਉਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਪਣ ਵੱਧ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਘਸੁੰਨ-ਮੁੱਕੀ ਹੋਣਾ ਨਿੱਤ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਠੇਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਏ.ਸੀ. ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਾਰੂ ਪੀਣਾ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਇਸ ਭੈੜੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਆਖ ਸੁਰਖ-ਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਸਰ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਸੱਚ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਆਪਸੀ ਸੰਚਾਰ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸੂਮ ਹਾਸਿਆਂ ਦੀ ਊਰਜਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਥਕਾਵਟ ਤੇ ਝੁੰਜਲਾਹਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਘੜੀ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਤੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਭੈੜਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਇਨਸਾਨ ਜੋ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੋ ਹੀ ਵੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਨਗੇ। ਪੰਜਾਬੀਓ ਰਲ ਬੈਠੋ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸੋ ਤੇ ਹਸਾਉ, ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਭਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਤਣਾਅ-ਮੁਕਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡੋਪਿੰਗ 'ਘਪਲਾ', ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਮੰਡੀ

■ **ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ**

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੇਪਰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੁਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਘਪਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਨੇਮੀਆਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਜਾਂ ਕਲਮ ਚੜ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਘਪਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ 'ਸ਼ਰਮਸਾਰ' ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ 'ਦਾਗ਼ਦਾਰ' ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਹਲੀ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ? ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਾਸੀ ਵੀ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣੇ ਬਗੈਰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰੁਝਾਨ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਵੀ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ।

ਅਸ਼ਵਨੀ ਅਕੂਨਜੀ, ਸਿਨੀ ਜੋਸ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਚਾਰ ਸੌ ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆਡ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੁਰਾਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਵਰਲਡ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' (ਵਾਡਾ) ਸਿਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਠਾਹਰ ਅਤੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਡਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਪਰਖ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਹੁਣ ਇਹ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਾਡਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' (ਨਾਡਾ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਲਮੀ ਢਾਂਚੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜਾਬੰਦ ਖਿਡਾਰੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਾਡਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖਿਡਾਰੀ, ਕੋਚ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਅਕੂਨਜੀ, ਸਿਨੀ ਜੋਸ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਵਾਡਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜਾਬੰਦ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਹਨ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਖਾਧੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਹਰ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਖ਼ਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਰਨ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਿਹਤਰ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਮਿਆਰੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਲਗਾਤਾਰ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ਰਚ ਹੁੰਦੀ ਊਰਜਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸਾਧਾਰਨ ਖੁਰਾਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ (ਸਪਲੀਮੈਂਟ) ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ ਨੂੰ 'ਖੇਡ ਦਵਾਈਆਂ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਰਪੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 'ਖੇਡ ਦਵਾਈਆਂ' ਬਾਬਤ ਰਸਾਲੇ ਛਪਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹਰ ਖੇਡ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ, ਅਖਾੜੇ ਜਾਂ ਜਿੰਮ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸਖ਼ਤ ਮੁਸ਼ਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘੰਟਿਆਂਬੱਧੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਦੀ-ਗਰਮੀ ਦਾ ਵਿਘਨ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਵਾਡਾ ਕਬੂਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਖੇਡ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਡਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ' ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕੁਝ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ' ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਰਸਾਇਣਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ? ਇਸ ਸਨਅਤ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਮਿਆਰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹੈ। ਰਸਾਇਣਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਦਲਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇ-ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖ਼ੀਆਂ ਬਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਖਰੀਦਣੇ ਹਨ, ਸੋ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੇਪਰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੁਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਘਪਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਹਲੀ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ?

ਵਾਡਾ ਵੱਲੋਂ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ' ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਰਸਾਇਣ ਸਨਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਡਾ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ' ਦੀ ਚੋਣ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਕੋਚਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ, ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ, ਯੂਰਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਰਖ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਰਸਾਇਣਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਹੀ ਲੈਣ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਿਆਰੀ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਕੋਈ ਖਿਡਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੇ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ' ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੇਕ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ' ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੇਚੀ ਗਈ ਦਵਾਈ ਉੱਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਖਾਧੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ? ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਮਨਫ਼ੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਸਿਆਸਤ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਬਾਬਤ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਫ਼ੌਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਘਪਲਿਆਂ, ਕੁਨਬਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਜ਼ਖ਼ੀਰੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਅਦਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਬਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਚਹਿਰੀ ਲਗਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦਲੀਲ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦਾ ਅਤੇ ਅਦਾਰਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੋ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਉਂਗਲੀ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇ? ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਕੜੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ 'ਨੈਤਿਕ ਰੁਤਬਾ' ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕਿਸੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਆਪਣਾ ਸਤਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਖੋਹ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਅਜੇ ਮਾਕਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਮੁਕਲ ਮੋਦਗਿਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 400 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਚ ਯੂਰੀ ਉਗਰੋਦਨਿਕ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਡ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਕੋਚ ਆਰ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਨਾਗਪੁਰੀ ਨੂੰ 'ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ' ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਨਸਟੀਚਿਉਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ.) ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਅਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁਨੀਤਾ ਵੇਦੀ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦੇਵਨਾਥ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਸਤਪਾਲ ਗੋਸਾਈਂ ਨੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਨਾਡਾ ਵੱਲੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਨਸਟੀਚਿਉਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਉੱਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਬਾਕੀ ਅਮਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ. ਉੱਤੇ ਛਾਪਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੀ.ਟੀ. ਊਸ਼ਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਲ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖਿਡਾਰਨ ਸਾਇਨਾ ਨੇਹਵਾਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕਈ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਾਸਾਨੀ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਬਤ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ ਤਮਗਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਆਖ਼ਰ ਪਿਛਲੇ 52 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜੇਤੂ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਤਾਂ 'ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ' ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੁਲਕ ਦਾ ਮਹਾਨ ਦੌੜਾਕ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਮਿਆਰ 'ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ' ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਿਸਕਸ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਨੇ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਜੇਤੂ ਫੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੂਨੀਆ, ਹਰਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਅੰਤਿਲ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੂਨੀਆ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੀਮਾ ਅੰਤਿਲ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਮਗਾ ਦਿਖਾ ਦੇ।" ਪੀ.ਟੀ. ਊਸ਼ਾ ਦੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਚਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬੇਇਤਫ਼ਾਕੀ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ। ਪੀ.ਟੀ. ਊਸ਼ਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੋਚਿੰਗ ਬਾਬਤ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਲੀਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਇਨਾ ਨੇਹਵਾਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਡੋਪਿੰਗ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੰਡੀ ਵਿਚ 'ਖੇਡ ਸਮਾਨ' ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਰਥਚਾਰਾ 'ਖੇਡ ਦਵਾਈਆਂ' ਦਾ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ੀ ਸ਼ੈਅ ਹਨ। ਸਹੂਲਤਾਂ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਬੰਧੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਮਾਹਿਰ 'ਗਲੇਡੀਏਟਰ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਾਇਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖੇਡ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਜਾਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਪਣੀ ਮੁਹਾਰਤ ਇਸੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਵੇਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਰੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਹਾਰਤ ਵਿਚ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਵਾਡਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਿਹਤਰ ਹਨ ਜਾਂ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਚ ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ/ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉੱਨੀ-ਇੱਕੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਡੋਪਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਫਰਾਟਾ ਦੌੜਾਕ ਬੈਨ ਜੌਨਸਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਹਫਾਮ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੌੜਾਕ 1988 ਦੀ ਸਿਉਲ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਆਲਮੀ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਕੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਲੂਇਸ ਤੋਂ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਰਖ਼ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਭੱਜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੈਨ ਜੌਨਸਨ ਤਾਂ ਗੁੰਮਨਾਮੀ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਪਰ 100 ਮੀਟਰ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਭੱਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬੈਨ ਜੌਨਸਨ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਸਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦੂਜੀ ਮਿਸਾਲ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਦਿਆਗੋ ਮੈਰਾਡੋਨਾ ਦੀ ਹੈ। ਮੈਰਾਡੋਨਾ ਨੂੰ 1996 ਦੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਆਲਮੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਹਰ ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਹੌਂਸਲਾਅਫ਼ਜਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਾਇਕ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੋਚ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਰਾਡੋਨਾ ਦਾ ਅੱਖੜ ਸੁਭਾਅ, ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਲਗਾਤਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਦੂਜਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਜਾਦੂਗਰੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧੁਰਾ ਕੁੜੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ 'ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਕਤਲਾਂ' ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਿਮਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਿਰੜ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀ ਮਰਦਾਵੀਂ ਸੋਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਭਾਰੂ ਹੈ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਹੱਡ-ਤੋੜਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ। ਯੂਰੀ ਉਗਰੋਦਨਿਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿੱਗਰ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 28 'ਤੇ)

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ 'ਚ ਕੋਈ ਬਾਹਲੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਫ਼ਸਰ ਕੁਸਮਜੀਤ ਸਿੱਧੂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦਾ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿਰਫ 128 ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਚੋਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ।

ਉਧਰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪਰਤਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੁਆਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਧਰ ਆ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਇਟਲੀ, ਮੱਧ ਪੂਰਬ, ਅਮਰੀਕਾ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਕਸਦ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭਰਮਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

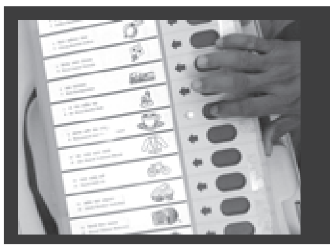

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਣੀਆਂ ਸਿਰਫ 128 ਵੋਟਾਂ

ਆਗੂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਦੋ ਮੰਤਵਾਂ ਸੈਰ ਤੇ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਆਗੂ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀਆਂ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰੇ ਸੈੱਲ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਹੇਗੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੁਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਰਨਗੇ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਕਾਇਦਾ ਯੂਨਿਟ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਸਕਣ। ਇਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਰਚਰਨ ਬੈਂਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦਾ ਨਵਾਂ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ, ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ, ਤੇਲ ਸੋਧ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਫਲਾਈ ਓਵਰਾਂ ਤੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਆਉਣਗੇ।

ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਣਾ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਲਈ ਵਰਤਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਅੜਿੱਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਸੀ.ਈ.ਓ.) ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹਨ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਮਲੇ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਸੁਮਜੀਤ ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵਫ਼ਦ 15 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਓ. ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਕੁਸੁਮਜੀਤ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਮੁਹਾਲੀ ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 234 ਦੀ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨੀਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਦੀਆਂ 400 ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੋਣ ਦਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਇਜਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਯਤਨ ਆਰੰਭੇ ਜਦੋਂ ਕੋਟ ਲਖਪਤ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਪ੍ਰਵੀਨ ਜਹਾਨ ਤੇ ਗੁਲ ਅਫਰੋਜ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲਈ ਸੂਬਾਈ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਕੋਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਲਈ ਜੱਜ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਨਵੀਂ ਹਲਕਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਹਲਚਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣਤਰ ਕਾਰਨ ਰਾਜਸੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਧੀਨ ਆਉਣ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਖਵੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 29 ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 34 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜ ਹੋਰਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ ਵੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 11 ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 10 ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਇਕ ਰਾਖਵਾਂ ਹਲਕਾ ਵਧ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 16 ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 15 ਰਹਿ ਗਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰੇ ਹਲਕੇ ਜਨਰਲ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਦਮਪੁਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨੂਰਮਹਿਲ ਖ਼ਤਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਜੋ ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਰ ਹਲਕੇ ਘਟ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਜਨਰਲ ਜਾਤੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਵੀ ਭਵਿੱਖ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸਫਬੰਦੀ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਰੂਪਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਤਾਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੁਹਾਲੀ ਨਵਾਂ ਹਲਕਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 14 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਪਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਿਹਾਤੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਮੋਗਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਪੰਜਗਰਾਈਂ ਹਲਕਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਜੈਤੋ ਨਵਾਂ ਹਲਕਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਵਧ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਦਿੜ੍ਹਬਾ ਹਲਕਾ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋ ਹਲਕੇ ਟੁੱਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਵੀ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਆੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨਾਰ ਸੌ ਬਿਮਾਰ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨੇ ਜੇਕਰ ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਲਵੇ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਵੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਗਈ। ਬਠਿੰਡਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਹਲਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਹਲਕੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦਾ ਅਸਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਕੱਟਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਬਣੇ ਹਲਕੇ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ, ਨਰੋਟ ਮਹਿਰਾ, ਜਗਰਾਉਂ, ਰਾਏਕੋਟ, ਦਿੜ੍ਹਬਾ, ਨਾਭਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਿਹਾਤੀ, ਆਦਮਪੁਰ, ਪਾਇਲ, ਬੁਢਲਾਡਾ

ਰਾਖਵੇਂ ਤੋਂ ਜਨਰਲ ਬਣੇ ਹਲਕੇ

ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਾਖਾ, ਖੰਨਾ, ਅਮਲੋਹ, ਧਰਮਕੋਟ

ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਹਲਕੇ

ਪੂਰਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮੋਹਾਲੀ, ਬਸੀ ਪਠਾਣਾ, ਰੋਪੜ, ਭੋਆ, ਮਹਿਲਕਲਾਂ, ਅਮਰਗੜ੍ਹ, ਸਾਹਨੇਵਾਲ, ਗਿੱਲ ਕਲਾਂ, ਰੋਪੜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ, ਮੌੜ ਮੰਡੀ, ਬਠਿੰਡਾ ਦਿਹਾਤੀ, ਭੁੱਚੋ ਮੰਡੀ, ਉੜਮੁੜ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ, ਖੇਮਕਰਨ, ਸ਼ਾਹਕੋਟ, ਜੈਤੋ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਹਲਕੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਤੇ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਡੇਢ ਸਾਲ 'ਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲੋਂ 30 ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੰਮਲ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਇਮਾਰਤ 'ਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਪਕਰਨ ਜਿਥੇ ਅਤਿ ਅਧੁਨਿਕ ਹੋਣਗੇ ਉਥੇ ਇਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਟੱਕ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ੁਭ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਬਾਲਟੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਠਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਹਟਾਇਆ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ।

ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ।

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746
*Visit us on the web:**wwwpunjabtimesusa.com***

ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਤਿਆਰ

ਜਲੰਧਰ: ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਕਨਾਲ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਇਹ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਤਕਰੀਬਨ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਜਨਵਰੀ 1998 ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਉੱਠੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 2003 ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਈ ਰਹਿਣ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਵਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਦਫਤਰੀ ਅਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਥੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਮਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਚੈਕ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਸੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਉਪਰ ਹੀ ਲਾਅ ਅਫਸਰ ਤੇ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਹਨ ਜਿਥੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੇ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਕੇ ਅੱਗੋਂ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 633 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 582 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਵਾਪਸ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ।

ਭਾਰਤੀ ਸਿੰਧੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਅਫਰੀਕੀ ਜੀਨ

ਹੈਦਰਾਬਾਦ: ਸੈਲੂਲਰ ਤੇ ਮੋਲੀਕਿਊਲਰ ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਸੈਂਟਰ (ਸੀ.ਸੀ.ਐਮ.ਬੀ.) ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ, ਕਰਨਾਟਕ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਅਫਰੀਕੀ ਜੀਨ ਹਨ। ਸੀ.ਸੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਧੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ (200 ਸਾਲ) 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਜੀਨ ਹਨ। ਸੀ.ਸੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਸੰਚਾਲਕ ਮੋਹਨ ਰਾਓ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੇ. ਥੰਗਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੰਧੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਅਫਰੀਕੀ ਲੱਛਣ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੀ ਚਮੜੀ, ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲ, ਚੌੜਾ ਨੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੇ ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਤੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਸਿੰਧੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਵਾਬਾਂ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੇਚਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਿਸੀਸਿਪੀ

ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਿਸੀਸਿਪੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਜੈਕਸਨ ਵਿਖੇ ਐਤਵਾਰ 31 ਜੁਲਾਈ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ 7 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕਰੋ ਜੀ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ
ਫੋਨ:601-209-1913
601-813-4753

Guru Nanak Foundation of Jackson, Mississippi
4324 Welota Drive, Jackson, MS 39209, Ph:601-922-8202

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਝਾੜੂਬਰਦਾਰ
ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਖੂਬ ਭਰਿਆ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਸਿਆਨ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਨੌਂ ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਦਿਨ ਡਿਟਰਾਇਟ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰਿਹਾ। ਲੱਗਦੇ ਰਹਿਣ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਵਧਾਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਕੈਂਟਨ ਸਿਟੀ ਦੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ 2008 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰ ਸਾਲ ਕੈਂਟਨ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਓਹਾਇਓ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 5100 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਵਾਲੀਵਾਲ ਵਿਚ ਵਿੰਡਸਰ ਯੈਲੋ ਕਲੱਬ ਨੇ 1200 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 800 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ 21 ਵਿਚੋਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 1100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੌਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਡੰਕਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮੀਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਸਟਿੱਕਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਕ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਬੈਨਰ ਅਤੇ ਗੁਬਾਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਰਕ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਰਹੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਟੈਂਟ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਟੇਬਲਾਂ ਸਮੇਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਕਰਨ ਗਿੱਲ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਹੋਰੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਿਨ ਧੁੱਪ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਗੀਤ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਛੜਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਤਵਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਦੌੜਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜੁੱਸੇ ਗਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੌਕਰ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀਬਾਲ। ਚਾਹਾਂ ਰਿੱਝ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਕੌੜੇ ਤਲੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਜਲੇਬੀਆਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਦਾਲਾਂ ਭਾਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਮਹਿਕਾਂ ਹਵਾ 'ਚ ਤਾਰੀ ਸਨ। ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਬੂਥਾਂ ਵਿਚ ਮਨਿਆਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੂਥ ਸਨ। ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਹਿਤ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਕੇ.ਕੇ. ਪੰਮਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਲੇਬੀਆਂ ਅਤੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਨਾਲ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੇਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਬੁਕਲੈਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਟਾਈਟਲ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਦਾ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਝੰਡੇ ਨਾਲ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-ਚਾਰ ਹੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਕਰੇ ਕੰਮ ਸਾਰੇ, ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਡੰਡੇ ਨਾਲ। ਰਾਜ ਸੰਧੂ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ ਮਾਈਕ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੋਲ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੇ ਮੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੰਗ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ 'ਚ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਘਰ ਆਲੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣੀ ਇਓਂ ਈ ਐਂ ਜਿਵੇਂ ਇੰਡੀਆ 'ਚ ਠਾਣਿਓਂ ਛੁੱਟਣਾ ਹੋਵੇ!"

ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ ਬਰੈਂਪਟਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਬਹੁਤਾ ਟਰੱਕ ਉਤੇ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਟਰੱਕ ਵਾਹੀ ਜਾਂਦੈ ਨਾਲੇ ਟੱਪੇ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਨ, ਹਸਾਉਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਤੇ ਸ਼ੇਅਰੋ ਸ਼ੇਅਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ। ਡਿਟਰਾਇਟ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਸੱਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦਿੰਦਾ ਮੇਲਾ ਲੁੱਟ ਲਿਜਾਂਦੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੂੰਹਾਂ ਸੱਸਾਂ ਦੇ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦਾ। ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਈ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਐਂ। ਉਹ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਲੜ ਉਹਲੇ ਹੱਸਦੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਐਂ-ਟੁੱਟ ਪੈਣਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸੱਚੀਐਂ!

ਜਿਹੜੇ ਦਾਨੀ ਮੇਲੇ ਲਈ ਮਾਇਆ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾੜ ਵਡਿਆਈ ਜਾਂਦਾ-ਦਾਨੀ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮੇ ਮਾਵਾਂ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਨੀ ਜੰਮਦੀਆਂ। ਵਿਚੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ-ਜੇਬ ਕਤਰੇ ਨਿੱਤ ਜੰਮੀ ਜਾਂਦੇ ਆ।

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਕੁਝ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਓਪਨ ਟੀਮਾਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਚ ਰੁਕਦਾ ਤਾਂ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ-ਹਰ ਕੋਈ ਆਸ਼ਕ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਮਸਤਾਨੀ ਦਾ...। ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿਖਾਓ। ਜੇ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਸਿੱਖਣਗੇ ਤਦ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਡੌਲੇ ਉਤੇ ਸ਼ੇਰ ਖੁਣਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਰਾੜ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤ ਸੌ ਡਾਲਰ 'ਚ ਪਿਐ। ਸੱਤ ਸੌ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਬਣਾਈਏ ਤਾਂ ਗਿਣਦਿਆਂ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦਾ ਥੁੱਕ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੈ!

ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜਾ ਮੈਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੜਾ ਖਹਿ ਕੇ ਹੋਇਆ। ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਵਿਚ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੌਕਰ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਕੁਝ ਦਰਸ਼ਕ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਪਰ ਬਹੁਤਾ 'ਕੱਠ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੁਆਲੇ ਸੀ। ਦਾਇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਪੀਲੀ ਪੱਟੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦਰਸ਼ਕ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਮੈਦਾਨ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ ਹੱਸਣ ਹਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਅਖੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਰਫੂਜ਼ੀ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਭੂਆ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਉਂਈਂ ਸਮਝਦੀ ਐ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਐ-ਸਾਕ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਈ ਕਰਾਊਂ। ਤਦੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਗਾਣਾ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗਾ-ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੀਰ ਬਣ ਕੇ। ਬਰਾੜ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਰਾਂਝਾ ਕਿਹੜਾ ਡੀਸੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਮਹੀਆਂ ਈ ਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ।"

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਚਾਰ ਮੈਚ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਖੇਡੇ ਗਏ ਤੇ ਚਾਰ ਮੈਚ ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ। ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੇ ਧਾਰਨੀ ਪਟਰੋਲੀਅਮ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਬਣਾਈ ਟੀਮ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਗੱਗੂ, ਜੀਵਨ, ਅਰਸ਼, ਸੁੱਖੀ, ਰਵੀ ਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਨੇ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਵਿਖਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਿੱਲਾ ਤੇ ਸਵਰਨ ਬਾਰੇਵਾਲੀਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਤੇ ਫਿਰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਇਆ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਮੇਲਾ ਜੋਬਨ ਉਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਬੁੜ੍ਹੀ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਕੀਤੀ। ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਸ਼ਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮਜਾਲ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਫਿਰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਅਮਨਦੀਪ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਟੀਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਟੀਮ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਦੋਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿੰਦਾ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰੀਆ, ਸੰਦੀਪ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀਆ, ਬਲਜੀਤ ਸੈਦੋਕੇ, ਰਵੀ ਸਰਾਏ, ਡੌਂਟੇ, ਦੁੱਲਾ, ਤਾਰੀ, ਰਾਣਾ ਭੰਡਾਲ, ਮੰਨਾ, ਮਾਵੀ, ਗੋਰਾ, ਕਾਲਾ, ਭੀਮਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਤੋਂ ਆਏ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਧਾਰਨੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਰੇਡਾਂ ਤੇ ਜੱਫਿਆਂ ਉਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਧਾਰਨੀ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ 38-25 ਅੰਕਾਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।

ਮੁਖ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ. ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਵੀ ਵਧੀਆ ਗਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਹਾਸਾ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਾਰੇ ਹਰ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਲਮਜ਼ੂ ਤੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ ਰੈਫਰੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਾਹੀਵਾਲ ਦੇ ਅਮਜਦ ਚੌਧਰੀ ਹੋਰੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪੱਚੀ ਤੀਹ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਤੋਖੀ ਐਟਮ ਬੰਬ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਖੋਜੀ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਜਲੇਬੀਆਂ ਮੁੱਕੀਆਂ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ। ਬਰਾੜ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, "ਇਕ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦਿਸਦੀ ਐ। ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਗਧਾ ਗੁਆਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਬੀਬੀ ਵੇਖ ਕੇ ਦੱਸੀਂ ਮੇਰਾ ਗਧਾ ਕਿਥੇ ਐ?"

ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਕੁਝ ਮੇਲੀ ਗੇਲੀ ਗੁਲਾਬੀ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੇਲਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਕਰਨੈ? ਸ਼ਿੰਦਾ ਨੋਕ ਵਾਲੇ ਖੁੱਸੇ, ਪੀਲਾ ਚਾਦਰਾ ਤੇ ਕੁੜਤਾ, ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ ਜੈਕਟ ਤੇ ਪੀਲੇ ਪਰਨੇ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਠੰਢੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਉਤੇ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ ਵਿਚ ਰੂਸੀਆਂ, ਰੁਮਾਨੀਆਂ, ਇਰਾਨੀਆਂ, ਜਪਾਨੀਆਂ, ਅਮਰੀਕਨਾਂ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਗੱਲ ਕੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੱਸੀ। ਜੂਆ ਹਾਰਨਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਤੇ ਜੂਆ ਜਿੱਤਣਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਿਹਾ।

ਜਦੋਂ ਸ਼ਿੰਦੇ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਜੋਬਨ ਉਤੇ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਦੋ ਜਣੇ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਮੂਡ ਵਿਚ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਉਤਰੇ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਖਾੜੇ 'ਚ ਬਦਮਜ਼ਗੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਇਥੇ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਮੇਲਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚੱਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਖ਼ਰੀ ਮੌਕੇ ਬਦਸ਼ਗਨੀ ਹੋ ਗਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ?

ਕਲੱਬ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 10,000 ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਮੇਲੇ ਦਾ ਬਜਟ 75,000 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਪਾਂਸਰਾਂ, ਖੇਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੈਂਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਗਿੱਲ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ, ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਥਿੰਦ, ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ, ਸੁਖਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ ਕੀਤੀ।

ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਜੇਰੋਇ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਸੰਧੂ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਰੇਵਾਲ, ਬੌਬ ਪਟੇਲ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ; ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਈਦ ਤਾਜ, ਗੋਲਡੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਗਾਰਗੀ ਗਿੱਲ ਤੇ ਰਤਨ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਮੁੰਦਰ, ਸਤਿੰਦਰ ਸੁਸਾਣਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓਂ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਲਵਦੀਪ ਦੁਲਤ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਹਰਜੀਤ ਢਿਲੋਂ, ਇਕਬਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਮਹਿੰਦਰ ਭੇਲਾ, ਲਾਡਾ ਢਿਲੋਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਵਿੰਡਸਰ ਕੈਨੇਡਾ, ਮਨਜੀਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਗਾਇਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦਾ ਨੇ ਵੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਤਸਵੀਰਾ: ਸਿਆਨ ਵੀਡੀਓ

ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕੱਲਬ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ)

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਧਾਨ
ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ
317-625-1954

ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
210-312-8768

ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ
ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ
916-416-2499

ਸੈਕਟਰੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ
317-604-9999

ਸੈਕਟਰੀ
ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
317-989-4599

ਖਜ਼ਾਨਚੀ
ਬੁੱਕਣ ਸਿੰਘ
317-373-7922
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
415-336-5282

3500 ਬਰੁਕਸਾਈਡ ਪਾਰਕ (ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ) ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ

ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

23 ਜੁਲਾਈ 2011 ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ

(3500 Brookside Parkway Indianapolis, IN 46201)

ਸਮੂਹ ਕਬੱਡੀ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੌਣਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਇਨਾਮ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-ਕਬੱਡੀ
ਜੀ ਐਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-ਵਾਲੀਬਾਲ
ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-ਬਾਸਕਟਬਾਲ
ਨਿੱਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ (Knick)

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-ਕਬੱਡੀ
ਐਚ ਐਂਡ ਜੇ ਕੰਪਨੀ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-ਵਾਲੀਬਾਲ
ਐਚ. ਕੇ. ਇੰਕ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-ਬਾਸਕਟਬਾਲ
ਮੇ ਫਲਾਵਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ

ਅੰਡਰ 21 ਕਬੱਡੀ-ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ
ਅੰਡਰ 21 ਕਬੱਡੀ-ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ

ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਖਾਸ ਇਵੈਂਟਸ
> ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ
> ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ
> ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਾਲੇ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ
> ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇਅਰ ਮਿਡਵੈਸਟ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
> ਰੈਫਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਟੱਲ ਹੋਵੇਗਾ।
> ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
> ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।
> ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੁਮੈਂਟਰੀ
ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹਕੀਮਪੁਰ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ

ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਫਰੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇੰਡੀਅਨ ਪੈਲੇਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਵਲੋਂ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੈਂਬਰ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਨੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ, ਜਿੰਮੀ ਬਰਾੜ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤੜ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਨੱਛਤਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਾਪਰਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸੀ ਐਸ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ: ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ

ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ: ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਤੋਂ ਸੁੱਖੀ ਸੇਖੋਂ, ਕਿੰਦੂ ਰਮੀਦੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ; ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਿੱਦੜ, ਹੈਪੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ।

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗਰੀਨਵੁੱਡ, ਗੁਰਦੁਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਐਕਟਨ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਰੇਅਮੰਡ, ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਅਕੈਡਮੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ।

ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ: ਅੰਬਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ, ਐਚ ਕੇ ਇੰਕ, ਸਿੰਘ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰਿਪੇਅਰ, ਐਚ ਐਂਡ ਜੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਲਿੱਦੜ, ਸੋਢੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਜੇ ਐਸ ਆਰ ਟਰੱਕਿੰਗ), ਨਿੱਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਮੇ ਫਲਾਵਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ, ਸਪਾਈਸ ਲੌਜਿਸਟਿਕ, ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਡਾਇਮੰਡ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ (5 ਸਟਾਰ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ), ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਸਿੱਧੂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ)।

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ (Gee Transportation Inc.), ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੱਸੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਅੱਛਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸ਼ਾਰਪ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ ਟਰੱਕ ਐਂਡ ਟਰੇਲਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ, ਟੁੱਟ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਲੱਕੀ), ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਟਵਿੰਨ ਫਲੈਗ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਖ, ਸਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲੂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਲਾਰ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਕਿਰਨਜੀਤ (ਕਿੰਟੂ) ਬਾਵਾ, ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ, ਇੰਡੀਹਾਂਡਾ, ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਾ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੰਗਾ ਮੱਟੂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਲ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਇੰਕ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਊ, ਰਾਣਾ ਸਿੱਧੂ, ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੈਟਰੋ, ਸੰਨੀ ਟੱਰਕ ਰਿਪੇਅਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕੈਨਮੈਕਸ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ (ਗਿੱਲ), ਅਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਬੌਬੀ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੋਲਡਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਇੰਕ, ਐਕਸੀਡ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਏਜੰਸੀ, ਜੇ ਐਂਡ ਸੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਭਗਤ ਟਰੱਕਿੰਗ (ਪਾਲੀ), ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਕੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੰਦਾ, ਲਾਡਾ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ।

ਸਿਲਵਰ ਸਪਾਂਸਰ: ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਲੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਚਾ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਧੀ ਟਰੱਇੰਗ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਜੱਸੀ, ਹੈਰੀ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਚੌਥੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਫਲਤਾ

ਸਟਾਕਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਟਾਕਟਨ ਯੂਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਲੰਘੀ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਚੌਥੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਪਰਚੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਬਹਿਸ ਹੀ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਏ।

ਪੇਪਰ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ (ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ), ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਪਹਿਲਾ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ) ਨੇ 'ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ: ਨਵੇਂ ਥੀਮਗਤ ਪਾਸਾਰ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ' 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਨਾਈ ਦੋਹਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪਹਿਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿੱਥ ਦਾ ਭੰਜਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਰੱਦਣਯੋਗ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੂਸਰਾ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ) ਨੇ 'ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ: ਸਰੋਕਾਰ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਿਆਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨਵੇਂਪਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤਿ ਨਿਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭੱਖਦੇ ਸੰਸਾਰ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ, ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਸ਼ਨਾਖਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉਪਰ ਫੋਕਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਅੰਤਰਮੁਖਤਾਵਾਂ ਝਲਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਅਤੇ ਨਕੋਦਰ ਕਾਲਜ ਓਲਡ ਸਟੂਡੈਂਟ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਾਣੀ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਡਾ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ ਨੇ 'ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਕਾਮਰੇਡ', ਰਾਠੀ ਸੂਰਾਪੁਰੀ ਨੇ 'ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ', ਤ੍ਰਿਪਤ ਭੱਟੀ ਨੇ 'ਨਮੋਸ਼ੀ', 'ਅਨਰਥ', 'ਖੁਨਾਮੀ' (ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ) ਅਤੇ ਰਾਬਿੰਦਰ ਅਟਵਾਲ ਨੇ 'ਪੁਲ', ਚਰਨਜੀਤ ਪੰਨੂ ਨੇ 'ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ' ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਹਾਜ਼ਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆਂ ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਿੰ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਸਟਾਕਟਨ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ।

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ 'ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ' (ਸੰਪਾਦਕ - ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ), 'ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ: ਇਕ ਪੁਨਰ-ਮੁਲਾਂਕਣ' (ਸੰ. ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ), ਡਾ. ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਮੇਰਾ ਪੈਂਡਾ, ਤ੍ਰਕਾਲਾਂ ਵੇਲੇ) ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀ 'ਸਖ਼ੀਰਾ' ਪੁਸਤਕਾਂ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੇ ਨਕੋਦਰ ਕਾਲਜ ਓਲਡ ਸਟੂਡੈਂਟ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕੂਲ ਵਿਰਸਾ ਸਟਾਕਟਨ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਕਲਾਕਾਰ ਜੋੜੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰੇਣੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣਵੇਂ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਗੀਤ ਅਤੇ ਪਾਸ਼, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸੰਘਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਾਵਿ-ਫੀਚਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਵੱਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਸ਼ੀ ਸਮੁੰਦਰਾ, ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿਲ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜਗਿਆਸੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੰਨੂਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਮਨਦੀਪ ਗੋਰਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗ, ਦਿਲ ਨਿੱਝਰ, ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਜੋਤੀ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ, ਕਮਲ ਬੰਗਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਔਜਲਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੋਹੀ, ਬਿੰਦਾ ਤੱਖਰ, ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ ਨੇ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੇ ਕਾਵਿਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਮੋਹਨ ਇੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਮੈਂ ਕੀਹਦਾ ਕੀਹਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖ ਲਾਂ

ਗੱਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਾਰੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਕੰਦਰ ਵਾਂਗ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਤਾਈ-ਅਠਾਈ ਦੇਸ਼ ਚੱਲ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਏ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ ਮਾਸਟਰੀ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤਾਂ ਜਲੰਧਰੋਂ 'ਅਜੀਤ' ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਪਾਠਕ ਹਰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਮੇਰੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚਲੇ ਘਰੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗਣ ਦੀ ਰੀਝ ਨਾਲ। ਮੰਡੇਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸਰੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ ਕੋਲ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦਾ, ਇੰਨਾ ਵਧੀਆ ਕਿ ਮੰਡੇਰ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਵੱਧ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਥਣੇ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ 'ਕੱਠ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਦੇ ਘਰੇ ਹੋਇਆ। ਪੂਰੇ 45 ਜਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੁਰਾਣਾ ਗਾਇਕ ਦਲਜੀਤ ਕਲਿਆਣਪੁਰੀ, ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ 'ਕਾਹਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹ ਪੁੱਛਦੈਂ' ਵਾਲਾ ਗੀਤਕਾਰ ਲਾਲ ਪਧਿਆਣਵੀ ਵੀ, ਤੇ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਜਸਵੀਰ ਵੀ ਆਇਆ। ਗਾਇਕ ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਮਹਿਫ਼ਲ ਮੇਲੇ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ।

ਪਿੰਡ ਭੌਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ

ਹਕੀਮਪੁਰ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰੇਵਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ

ਟੀ.ਵੀ. ਹੋਸਟ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚਰਨ ਗਿੱਲ, ਗਿੱਲ ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਗਲੋਟੀ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਢੇਸਾ, ਮੁੰਡੀਆਂ ਵਾਲਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਘਾ, ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਰਾੜ, ਇਕਬਾਲ ਝੁੱਟੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸ਼ੀ ਆਦਿ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਗਾਇਕੀ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮ ਕੇ ਵਾਪਰਿਆ। ਮਨਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਵਾਲੇ ਰੇਡੀਓ ਰੈਡ ਐਫ.ਐਮ. ਤੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਬੋਲਿਆ। ਹਕੀਮਪੁਰ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰੇਵਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਬਲੂ ਬੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖੀ। ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਬਾਰੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲ-ਵੱਕੜੀ ਹੋਇਆ, ਗੁਰਜੀਤ ਤੇ ਚਰਨ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੌਰੇ ਲੱਭਣ ਵਾਲਾ ਵਿੰਦਰ ਵੀ ਟੱਕਰਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਾਰਿਸ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨਮੋਹਨ ਘਰੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖੁਆ ਕੇ ਜਸਵੀਰ ਨਾਲ ਵੈਨਕੂਵਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਅਸੀਂ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ।

ਟੋਰਾਂਟੋ 'ਚ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ, ਪਰ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਮੈਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਕਈ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਬਹੁਤ ਘੁਮਾਏ। ਗਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਬੜਾ ਗਵਾਇਆ, ਰੌਣਕਾਂ ਬੜੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਗੁਰਚਰਨ ਭੌਰਾ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਭੌਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੈਂਚੂਰੀ 21 ਵਾਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ 'ਕੱਠ ਕਰਕੇ 'ਘਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਘਰ 'ਚ ਸਵਾਗਤ' ਵਾਂਗ ਦਿੱਤਾ ਮਾਣ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਇਆ, ਪਰਮਜੀਤ ਪੰਮਾ ਵੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਚੇਰਾ ਵੀ, ਜਿੰਦਰ ਵੀ, ਜਸਪਾਲ ਗਹੂਣੀਆ ਵੀ, ਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹਾਸੇ ਮਖੌਲ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਹਮਜਮਾਤੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੇਰਾ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ।

ਸਿਰਫ਼ ਚੰਨ ਜਾਂ ਤਾਰੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ, ਤੋਰ ਸਿੱਧੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਬਹੁਤਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਬਰਸਾਤ 'ਚ ਵੀ ਹਰ ਥਾਂ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਾਰ ਵੀ ਪਏ ਹਨ; ਤੇ 'ਅਜੀਤ' ਅਤੇ ਸ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਣ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਤੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਹੀ ਹਨ। ਹਲਕੇ ਪਾਧੇ ਕੋਲ ਭਾਰੀ ਪੋਥੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦੇ ਦੇ ਕਹੇਗਾ, 'ਮੈਂ ਕੀਹਦਾ-ਕੀਹਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖ ਲਾਂ!'

ਮਨਮੋਹਨ ਵਾਰਿਸ ਤੇ ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਨਾਲ

ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ 'ਤ ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ

ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਹੀ ਬਿਗਾਨੇ ਹੋਏ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੱਖ

ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੱਦੀ ਕੀਤੀ ਹੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਰੋਸਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਬਥੇਰੀ ਚਮਕਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕਦੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਮਿਆਜਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਰਚ 2000 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੌਰੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਛੱਟੀ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਦੇ 36 ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰਿਆਸੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸਾਰ ਨਾ ਲਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਬੇਗਾਨੇਪਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਖ਼ੀ ਕਾਰਨ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਰੋਸ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ 'ਚ ਤਰਾਸਦੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਵਾਰਿਆ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਦੁਖੜਾ ਰੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਝੂਠੇ ਦਿਲਾਸੇ ਤੇ ਫੋਕੀਆਂ ਤਸੱਲੀਆਂ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹਾਲਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹੁਰੀਅਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਜ਼ੋਨਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਰਹੇ। ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਕਤ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਥੇ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋ. ਡਾ: ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਏਅਰਟੈਲ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਬਾਰਾਮੂਲ੍ਹਾ ਨਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੱਤੀ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਕਾਫੀ ਡਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਯਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬਦਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਹ ਡਰ ਤੇ ਸਹਿਮ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਨੰਤਨਾਗ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਸਾਈਮੋ ਤਰਾਲ ਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਐਮ.ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਵਾਦੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁੜ 1947 ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਡਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ।

ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਬਾਰਾਮੂਲਾ: ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਠੋਸ ਹੱਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰਾਮੁੱਲਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ (ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ) ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਨਕ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਦੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਤਲਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 27 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜੇ ਗਏ 16 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਸਕੀ ਹੈ। ਮੰਗ ਪੱਤਰ 'ਚ ਛੱਤੀਸਿੰਘਪੁਰਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ: ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਬਾਰਾਮੂਲਾ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਣੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵਾਦੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡੋਬੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਾਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਗੁਰ ਦੇਣ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਖਤਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਸੀਂ ਅਡੋਲ ਹੋ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਆਓ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ

ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਲਾਏ ਕੈਂਪ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਮਹਿਤਾ) ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕੈਂਪ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਇਸ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੇਖ ਸਕਣ ਕਿ ਲੱਖ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਇਹ 400 ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣਗੇ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ 500 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਖੇ ਲਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹਨ।

ਉਧਰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਪਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਠਹਿਰਨਾ ਪਿਆ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੱਤਕ ਮੰਨਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਥਿਤ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਖੇ ਲਾਏ ਗਏ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਵਾਸਤੇ 2 ਲੱਖ 73 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਖੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਚੈੱਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੁਰਸੀਦਾਰਾਂ ਦੇ 'ਹੱਕ' ਦੀ ਹੱਦ ਕਦੋਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ?

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

'ਹੱਕ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਹੱਕ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਵਰਤਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਰ ਥਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸੱਤਰ ਫੀਸਦੀ ਨੰਬਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਵੀਹ ਵਿਚੋਂ ਅਠਾਰਾਂ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਅਠਾਸੀ ਨਾਲ ਉੱਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਸੀ ਫੀਸਦੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਵੀਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ 'ਹੱਕ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਬਦਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਮਿਥੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੀ ਜੱਜ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਸਖਤ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖ ਕੇ ਦਸ ਸਾਲ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਰਮੀ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਫਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰੀ ਖੁੱਸਦੀ ਦੇਖ ਲਈ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਂ ਕੰਮ-ਢੰਗ ਦੇ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨੌਬਤ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਦਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਬੰਦਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਬੰਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਧੇਜ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਇੱਦਾਂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਤੀਸਰੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ਼ਸ਼ੀ ਥਰੂਰ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰੀ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਉੱਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਓਦੋਂ ਉਹ ਆਈ.ਪੀ.ਐੱਲ. ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਕੋਚੀ ਦੀ ਟੀਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪਰਦੇ ਓਹਲੇ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡਦਾ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਛਿਹੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਰਗੜਾ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅੰਕੜੇ ਠੀਕ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ 'ਚਵਾਨੀ ਪੱਤੀ' ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਪੈਂਤੀ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਉਸੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਲੰਮੀ ਛਾਲ ਪਿਛਲੇ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੇ ਮਾਰੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੜੁੱਲ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ

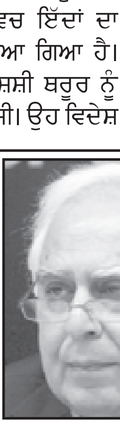

ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵਿਚ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੀ ਟੈਲੀਕਾਮ ਕੰਪਨੀ ਏਅਰਸੈਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੀ. ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰਨ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੋਕ ਲਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਮੈਕਸਿਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰਨ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਉਹ ਫਾਈਲ ਰੋਕੀ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ, ਨਵੇਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਉਹੋ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਮੈਕਸਿਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਭਰਾ ਕਲਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੇ 'ਸੰਨ ਟੀ.ਵੀ.' ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀਹ ਫੀਸਦੀ ਸ਼ੇਅਰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦੋ ਸੌ ਪੈਂਤੀ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਦੂਸਰਾ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਦਯਾਨਿਧੀ ਦੇ ਭਰਾ ਕਲਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸਕਾ ਭਰਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਨਿਗਮ ਲਿਮਿਟਿਡ (ਬੀ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਲ.) ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਈਨਾਂ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਵਰਤੋਂ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਭਰਾ ਕਲਾਨਿਧੀ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇੰਜ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਵੀ ਲਾਭ ਸੀ ਅਤੇ ਚੱਟੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਭਰਨੀ ਪੈ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਪੜਤਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ, ਹਾਲੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਾਪ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਣਗੇ।

ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਕੋਈ ਓਪਰਾ ਨਹੀਂ, ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਸੇ ਮੁਖੀ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਧੀ ਕਨੀਮੋੜੀ ਇਸ ਵਕਤ ਤਿਹਾੜ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਕੁੜੀ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਟੈਲੀਕਾਮ ਦੇ ਇਕ ਲੱਖ ਛਿਹੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਘਾਲੇ-ਮਾਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸਿੱਧਾ ਪੈਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਈਪਾਸ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਹਿਦ ਬਲਵਾ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਭਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਫਿਰ ਬਲਵਾ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ 'ਕਲਾਈਨਰ ਟੀ ਵੀ' ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਰਕਮ ਲੈ ਲਈ। ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਕਰਜ਼ਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਣਵਾਏ ਗਏ ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਝੱਟ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਹਿਦ ਬਲਵਾ ਵੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਿਦ ਬਲਵਾ ਤੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ 'ਕਰਜ਼ਾ' ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਕਨੀਮੋੜੀ ਵੀ ਉਥੇ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬੈਰਕ ਵਿਚ ਹੁਣ ਗੱਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਵੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਕਲਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਚਰਨ ਵੀ ਉਥੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਜ਼ੀਰੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕਰੁਣਨਿਧੀ ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਬੀਬੀ ਜੈਲਲਿਤਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੂੰ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਰੋਲ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਪਰ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੱਕ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਏ ਵੱਲੋਂ ਪਰਦੇ ਚਾਕ ਕਰਨਾ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਤੇ ਬੁਰੇ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ। ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਕੈਂਡਲ ਵਿਚ ਲਾਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੀਰਾ ਰਾਡੀਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਮੀਡੀਏ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਖੁਦ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਲੀਡਰ ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਘਿਓ-ਖਿਚੜੀ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਦਾ ਚੌਥਾ ਥੰਮ੍ਹ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਕਿ ਗੱਠੜੀ ਨੂੰ ਚੋਰ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਾਹਦਾ?

ਇਤਰਾਜ਼ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਚੋਰ-ਚੋਰ ਮਸੇਰੇ ਭਾਈ' ਬਣ ਕੇ ਜਦੋਂ ਕਈ ਲੀਡਰ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਬੂਥੇ ਵੀ ਲਬੇੜੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣ ਖੜੋਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲੇ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਏ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਇਮਾਨਦਾਰ' ਵਾਲੀ ਰਟ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੋਕਾ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਮਾਨਦਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਈ ਕੁਝ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵਿਚ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੀ ਟੈਲੀਕਾਮ ਕੰਪਨੀ ਏਅਰਸੈਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੀ. ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰਨ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੋਕ ਲਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਮੈਕਸਿਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰਨ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਉਹ ਫਾਈਲ ਰੋਕੀ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ, ਨਵੇਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਉਹੋ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਮੈਕਸਿਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਭਰਾ ਕਲਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੇ 'ਸੰਨ ਟੀ.ਵੀ.' ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀਹ ਫੀਸਦੀ ਸ਼ੇਅਰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦੋ ਸੌ ਪੈਂਤੀ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦੂਸਰਾ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਧ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਦਯਾਨਿਧੀ ਦੇ ਭਰਾ ਕਲਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਦਯਾਨਿਧੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਨਿਗਮ ਲਿਮਿਟਿਡ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਈਨਾਂ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਉੱਤੇ ਉਂਗਲੀ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਦੂਸਰੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਸੁਣਦਿਆਂ ਦੋ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਕਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਚਿਦੰਬਰਮ ਤਾਂ ਉਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਟੇਢੇ-ਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੌਖਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਚਰਚਾ ਤਾਂ ਚੱਲੇਗੀ ਹੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰਾਲਾ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਵਕੀਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਦਹਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਉਣ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਦੇ ਵਕਤ ਇਕ ਲੱਖ ਛਿਹੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘਪਲੇ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ, ਇਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤੈਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਐਂਡ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ (ਕੈਗ) ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਬ੍ਹਾ-ਤਬ੍ਹਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਘਪਲਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਥੇ ਖਿਚਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਸਿਰਫ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ, ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਬਲ ਨੂੰ ਆਪ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹੋ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਜਿਹੜਾ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਏ. ਰਾਜਾ ਲਈ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਪ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡੇ ਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਟੈਲੀਕਾਮ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਲਿਹਾਜ ਵਰਤਣ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਕੋਲ ਰਿਲਾਇੰਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਆਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੇ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਇਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਘਟਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਛੇ ਸੌ ਪੰਜਤਾਲੀ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੀਡੀਆ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਸੌ ਪੰਜਤਾਲੀ ਕਰੋੜ ਦੀ ਇਹ ਲਿਹਾਜਦਾਰੀ ਪੁੰਨਾ-ਰੱਥੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਤੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਹਨ। ਮੁੱਦਾ ਇਕ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗਲਤ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਜੰਝ ਕੁਪੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਥਰਾ ਭਲਾਮਾਣਸ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇੰਨੀ ਲਿਹਾਜਦਾਰੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਹੈ?

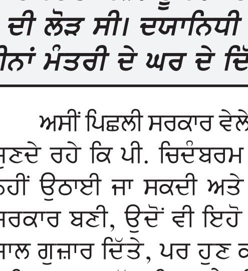

ਕਨੀਮੋੜੀ

ਐਮ. ਕੁਣਾਨਿਧੀ

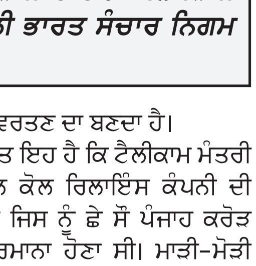

ਦਯਾਨਿਧੀ ਮਾਰਨ

ਜਾਣਨ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲਿਹਾਜਦਾਰੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਇੰਨੀ ਲਿਹਾਜਦਾਰੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ 'ਹੱਕ' ਹੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਛੇ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਵਸੂਲ ਕੇ ਬਾਕੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੱਕ ਕਈ ਥਾਈਂ ਦਿੱਤੇ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ-ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਹਾਰ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰੀ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਠਿੰਡੇ ਦੀ ਮਿੱਲ ਦੀ ਫਾਈਲ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੈਂਹਠ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਘਟਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 'ਹੱਕ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਹੱਕ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਵਰਤਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਰ ਥਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸੱਤਰ ਫੀਸਦੀ ਨੰਬਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਵੀਹ ਵਿਚੋਂ ਅਠਾਰਾਂ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਅਠਾਸੀ ਨਾਲ ਉੱਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਸੀ ਫੀਸਦੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਵੀਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ 'ਹੱਕ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਬਦਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਮਿਥੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੀ ਜੱਜ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਸਖਤ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖ ਕੇ ਦਸ ਸਾਲ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਰਮੀ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ ਛੋਟ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਰਾਜ ਦੇ ਇਹ ਕਿੱਸੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਮੂਲੀ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਤੇ ਕਈ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੁਗਤ ਕੇ ਵੀ ਅੰਦਰ ਸੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਸਖਤ ਜੁਰਮ, ਕਤਲ, ਵੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਨੇਕ-ਚੱਲਣੀ' ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦਾ 'ਹੱਕ' ਹੈ।

ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਟਾਕੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਲੋਕ-ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਉਥੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ 'ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ' ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੱਜ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਹਰ ਹੱਕ ਦੀ ਹੱਦ ਮਿਥੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 'ਹੱਕ' ਦੀ ਹੱਦ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ 'ਚਾਰੇ ਚੱਕ ਜਗੀਰ' ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਸਮੇਂ 'ਰੱਬ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਾਜਰਾਂ, ਵਿਚੇ ਰੰਬਾ ਰੱਖ' ਵਾਲੀ ਹੱਦ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਪੇ ਮਿਥ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਦੀ ਸੜ੍ਹਿਆਂਦ ਤੋਂ ਪੱਕੀ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਲੋਕਪਾਲ ਦਾ ਠੁੰਮ੍ਹਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੁਰਸੀਦਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ 'ਲਛਮਣ-ਰੇਖਾ' ਵੀ ਸੀਮਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ-2

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਉਸੇ ਇਸ਼ਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਰੁੱਖ, ਬਿਰਖ,

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਘਰ, ਬਾਹਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਅਸਲ ਜੋਗੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਮਾਇਆਵੀ ਰੁਚੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ-ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਅਸਲੀ ਜੋਗੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਵਿਚ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਮਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਨਿਡਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ ਸੋ ਜੋਗੀ ਹੋਇ॥
ਭੈ ਰਚਿ ਰਹੈ ਸੁ ਨਿਰਭਉ ਹੋਇ॥
ਜੈਸਾ ਸੇਵੈ ਤੈਸੋ ਹੋਇ॥
(ਪੰਨਾ 223-24)

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ, 'ਤਵ ਸਰਬ ਨਾਮ ਕਥੈ ਕਵਨ ਕਰਮ-ਨਾਮ ਬਰਣਤ ਸੁਮੱਤਿ॥' ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਕੌਣ ਗਿਣ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਪਏ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਸ਼ੁੱਧ ਮਤਿ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੇ ਤੇਰੇ ਓਹ ਨਾਮ ਜਪੇ ਹਨ ਜੋ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਪਏ ਹਨ, ਪਰ 'ਸਤਿਨਾਮ' ਤੇਰਾ ਮੁਢਲਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਤੂੰ 'ਅਫੁਰ' ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ 'ਫੁਰ' ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕਈ ਨਾਮ ਪੈ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਨਾਮ ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ ਸਦੀਵੀ ਹੈ ਤੇਰਾ ਮੁਢਲਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੁੰਨ-ਸਮਾਧ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨਿਰਗੁਣ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਉਸ ਦੀ ਸਰਗੁਣ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤਮ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸਕ੍ਰਿਅ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਘਾੜਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਉਸ ਇੱਕ ਦੀ ਹੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਉਸ ਇੱਕ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਜਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਦਿ-ਅਨਾਦਿ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰਿਅ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤਮ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਧੰਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ, ਬੰਧਨ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕਿਹਾ ਹੈ (23/24)। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ, 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਢੇ ਕਦੇ ਨਾਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਅੰਤਰਿ ਸੁਰਤਿ ਗਿਆਨੁ॥' (ਪੰ.1418) ਉਹ ਸਾਕ-ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੈ (ਇਸ ਨਾਲ ਅਵਤਾਰਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵੀ ਖੰਡਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਸਭ ਸਾਕ-ਸਬੰਧਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ)। ਉਹ ਨਿਡਰ, ਨਿਰਭੈ (ਡਰ ਅਤੇ ਭੈ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਰਹਿਮ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ (24/25)। ਉਹ ਬੇਅੰਤ, ਮਹਾਨ, ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਨਸੀਬ ਹੈ (25/26)। ਅਜਿਹੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇਵ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਹਨ: ਬ੍ਰਹਮਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਕਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹੀ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਜੋਗੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਮਾਨਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਭੋਗੀ ਵੀ ਹੈ:

ਨਮੋ ਸਰਬ ਸੋਖੰ॥ ਨਮੋ ਸਰਬ ਪੋਖੰ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਕਰਤਾ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਹਰਤਾ॥ (26/27)
ਨਮੋ ਜੋਗ ਜੋਗੇ॥ ਨਮੋ ਭੋਗ ਭੋਗੇ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਦਿਆਲੇ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਪਾਲੇ॥ (27/28)

ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਰਮੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਵਿਚ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਾਰੀ ਜਾਂਦਿਆਂ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ:

ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਗੀਆ॥
ਤੂੰ ਭੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਭੋਗੀਆ॥
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ
ਸੁਰਗਿ ਮਛਿ ਪਇਆਲਿ ਜੀਉ॥1॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਹਉ ਵਾਰਣੈ
ਕੁਰਬਾਣੁ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਨੋ॥1॥ਰਹਾਉ॥(ਪੰਨਾ 71)

ਉਹ ਅਪਰੰਪਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਪਰੰਪਰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਅਜਨਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਭੌਤਕ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਖ ਹੈ। ਉਹ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਭੇਦ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਭੈ ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਆਦਿ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨਾ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਉਸ ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੰਡਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਸੂਝ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਅਤੇ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੈ। ਉਹ ਅਲੱਭ, ਅਸੀਮ, ਮਹਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾ ਜਨਮਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ, ਕਰਮ, ਭੈ, ਭਰਮ, ਮਾਪ ਆਦਿ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਨੇਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁੱਝ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋ ਕੇ ਭੀ ਉਹ ਇੱਕ ਹੈ:

ਅਗੰਮ ਹੈਂ॥ ਅਜੰਮ ਹੈਂ॥
ਅਭੂਤ ਹੈਂ॥ ਅਛੂਤ ਹੈਂ॥12॥40॥
ਅਲੋਕ ਹੈਂ॥ ਅਸੋਕ ਹੈਂ॥
ਅਕਰਮ ਹੈਂ॥ ਅਭਰਮ ਹੈਂ॥13॥41॥
ਅਜੀਤ ਹੈਂ॥ ਅਭੀਤ ਹੈਂ॥
ਅਬਾਹ ਹੈਂ॥ ਅਗਾਹ ਹੈਂ॥14॥42॥
ਅਮਾਨ ਹੈਂ॥ ਨਿਧਾਨ ਹੈਂ॥
ਅਨੇਕ ਹੈਂ॥ ਫਿਰ ਏਕ ਹੈਂ॥15॥43॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਜੋ ਕਿ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ 'ਇੱਕ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜੋਤਿ ਹੋਣ ਦਾ ਗੁਣ ਉਸ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਜੋਤਿ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੈ:

ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥
ਤਿਸ ਦੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥
ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਗਟੁ ਹੋਇ॥ (ਪੰਨਾ 13)

ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ, ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਸ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਉਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਗਾਧ ਜਿਸ ਦੀ ਥਾਹ ਨਾ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ, ਹਰ ਸ਼ੈ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ, ਨ੍ਰਿਨਾਥ ਜਿਸ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੁਆਮੀ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਆਪਣਾ ਸੁਆਮੀ ਆਪ, ਪ੍ਰਮਾਥ ਸਭ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੀਤ, ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਗੀਤ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾਜਾਂ ਦਾ ਸਾਜ ਅਤੇ ਤਾਨਾਂ ਦਾ ਤਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਵੀ ਉਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸੰਸਾਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਅੰਦਰ ਬੀਜ-ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ:

ਨਮੋ ਸਰਬ ਦ੍ਰਿੱਸੰ॥ ਨਮੋ ਸਰਬ ਕ੍ਰਿੱਸੰ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਰੰਗੇ॥
ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਅਨੰਗੇ॥8॥67॥
ਨਮੋ ਜੀਵ ਜੀਵੰ॥ ਨਮੋ ਬੀਜ ਬੀਜੇ॥
ਅਖਿੱਜੇ ਅਭਿੱਜੇ॥
ਸਮਸਤੰ ਪ੍ਰਸਿਜੇ॥9॥68॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤਮ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਸ਼ੁਧ-ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਸਰੂਪ 'ੴ' ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੋਨੀ (ਅਜਨਮਾ) ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਇਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਦਾਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ ਵੀ ਉਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਥੇ ਉਥੇ, ਹਰ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਕਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ, ਠਿਕਾਣਾ, ਜਾਤ, ਵਰਣ, ਰੂਪ ਜਾਂ ਰੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਦਇਆ ਦੀ ਮੂਰਤ, ਅਜਨਮਾ, ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਭੇਖ ਜਾਂ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਰੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਗ-ਦਵੈਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਇਥੇ-ਉਥੇ ਹਰ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਜਾਂ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹਰ ਥਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਇੱਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਦਿਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕੌਤਕ ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਪਰੰਪਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਨਾਮ ਠਾਮ ਨ ਜਾਤਿ ਜਾਕਰ
ਰੂਪ ਰੰਗ ਨ ਰੇਖ॥
ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਉਦਾਰ ਮੂਰਤਿ
ਅਜੋਨਿ ਆਦਿ ਅਸੇਖ॥
ਦੇਸ ਅਉਰ ਨ ਭੇਸ ਜਾਕਰ
ਰੂਪ ਰੇਖ ਨ ਰਾਗ॥
ਜੱਤ੍ਰ ਤੱਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ
ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥2॥76॥
ਨਾਮ ਕਾਮ ਬਿਹੀਨ ਪੇਖਤ
ਧਾਮ ਹੂੰ ਨਹਿ ਜਾਹਿੰ॥
ਸਰਬ ਮਾਨ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮਾਨ
ਸਦੈਵ ਮਾਨਤ ਤਾਹਿੰ॥
ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ
ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ॥
ਖੇਲ ਖੇਲਿ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ
ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰਿ ਏਕ॥3॥77॥

ਦੇਵਤੇ ਆਦਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਵੇਂ ਵੇਦ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ) ਅਤੇ ਕਤੇਬ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ) ਆਦਿ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਤ ਹੈ, ਨਾ ਵੰਸ਼ ਹੈ। ਕੋਈ ਮਾਤਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮ, ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਪ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਢਲਾ ਦੇਵ ਸਭ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮ ਰੂਪ, ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਵੀ ਵਾਲਾ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਪ ਹੈ, ਮੁਢਲਾ ਦੇਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ, ਜਨਮ ਅਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ, ਸਰਬਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਾਤਿ, ਪਾਤਿ, ਭਰਮ ਅਤੇ ਪੰਜ ਭੌਤਕਾਂ ਅਤੇ ਭੇਖਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਅਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਹੈ:

ਲੋਕ ਚਉਦਹ ਕੇ ਬਿਖੈ
ਜਗ ਜਾਪ ਹੀ ਜਿਂਹ ਜਾਪੁ॥
ਆਦਿ ਦੇਵ ਅਨਾਦਿ ਮੂਰਤਿ
ਥਾਪਿਓ ਸਬੈ ਜਿਂਹ ਥਾਪੁ॥
ਪਰਮ ਰੂਪ ਪੁਨੀਤ ਮੂਰਤਿ
ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਅਪਾਰ॥
ਸਰਬ ਵਿਸ਼ਵ ਰਚਿਓ ਸੁਯੰਭਵ
ਗੜ੍ਹਨ ਭੰਜਨ ਹਾਰ॥5॥79॥
ਕਾਲ ਹੀਨ ਕਲਾ ਸੰਜੁਗਤਿ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਅਦੇਸ॥
ਧਰਮ ਧਾਮ ਸੁ ਭਰਮ ਰਹਿਤ
ਅਭੂਤ ਅਲੱਖ ਅਭੇਸ॥
ਅੰਗ ਰਾਗ ਨ ਰੰਗ ਜਾ ਕਹਿ
ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਨ ਨਾਮ॥
ਗਰਬ ਗੰਜਨ ਦੁਸਟ ਭੰਜਨ
ਮੁਕਤਿ ਦਾਇਕ ਕਾਮ॥6॥80॥

ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਿਹਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਡੂੰਘਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਿਫਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਸ਼ੁਧ-ਸਰੂਪ ਇੱਕ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜੋ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਾਲਣ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾਸ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਨੰਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਆਦਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਤਵ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਜੋ ਤੇਜ਼-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਚਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੀ ਘਾੜਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪੌਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾਂ ਜਾਂ 'ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਖਿਆਨ' ਵਰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

(1) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਨਸਾਨ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੇ।

(2) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭੇਦ ਦੇ ਦੇਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਕਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

(3) ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

(4) ਮਾਂ ਜਿਹੇ ਬ੍ਰਿੱਖ ਦੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ਮਾਨਣੀ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

(5) ਖੁਸ਼ੀ ਵੰਡੀਏ ਤਾਂ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਵੰਡੀਏ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਘਟਦਾ ਹੈ।

(6) ਉਹ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ।

(7) ਸਿਆਣੇ ਆਦਮੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੂਰਖ ਖਾਣ ਲਈ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ।

(8) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਜਿੱਤਣ ਨਾਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(9) ਚੁੱਪ ਵੀ ਇੱਕ ਜ਼ਬਾਨ ਹੈ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(10) ਬੁਰੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬੁਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਉ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰੇ ਸ਼ਬਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(11) ਖੁਸ਼ੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ।

(12) ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

(13) ਉਹ ਦੋਸਤ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ।

(14) ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(15) ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਬੇਲੋੜੇ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਚ ਕਦੇ ਪੁਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(16) ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

(17) ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਉਕ ਗਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦਾ ਕੀ ਮੁਲ?

(18) ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੋਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣਾ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ।

(19) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜੇ ਹੋਏ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਦੀ ਸੋਚ/ਮਤ ਨੂੰ ਉਚੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(20) ਗੱਲ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਹੈ, ਕਿੱਦਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ, ਕਿਹੜਾ ਰਾਹ ਚੁਣਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

(21) ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਬੁਧੀਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸਮਾਂ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਰਿਆਦਾ ਠੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ।

(22) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਹਨ।

(23) ਅੱਜ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਖੰਡੇ ਛਪਵਾ ਕੇ, ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਚਿਤਰ ਪਾ ਕੇ, ਗਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੰਡੇ ਲਟਕਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(24) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੱਥ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ।

(25) ਖਾਲਸਾ ਨਿਆਰਾ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਅਡੰਬਰ ਕਰਕੇ।

(26) ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਨ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਉਪਰ ਬੈਠਣ ਜਾਂ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

(27) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਛੁਪੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(28) ਘਰ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ISBN # 978-0-9781624-9-8

ਓਪਰਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਅਜਨਬੀ:ਸਰਦਾਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ

■ ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਰਾਜ*

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਕਤਲੋ-ਗ਼ਾਰਤ ਦੇ ਹੈਵਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਸਵਾਲ ਸੀ: ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਦੀ ਇਹ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਰਕਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਤ ਨਾਲ ਅੰਦਰ-ਖਾਤੇ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਓ ਨਹੀਂ ਸਰ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਦਾ ਸੂਚਕ ਐ। ਹੁਣ ਬੀਬੀ (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ) ਨੇ ਮਿਲਟਰੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਐ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਿਓ।" ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਆਦਤਨ ਤਿਲਮਿਲਾ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਉਏ ਮਹਾਰਾਜ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੀਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਪਤਾ ਨੀ ਵਾਸਤਾ ਨੀ। ਫ਼ਰਾਇਡ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਯਾਦ ਐ ਤੈਨੂੰ? ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਨਾ ਜਾਓ। ਜੋ ਉਹ ਲਕੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਏਗਾ ਸਾਰਾ ਕੁੱਛ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੀ ਅਲਮਾਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਗਵਾਚੀ ਕਿਤਾਬ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਇੱਦਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਕਿਤਾਬ ਕਈ ਵਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਿਲਦ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਰੂਹ ਤਾਂ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਹੈ, ਪਰਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉਹੀ ਕਿਤਾਬ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ੇਮਨ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੋਵੇ। ਲੱਭ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਦਮ ਜੇਮਜ਼ ਓ ਕੌਨਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦ ਮੀਨਿੰਗ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼' ਉਤੇ ਜਾ ਟਿਕੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਅੱਜ ਉਸ ਪਾਕ-ਰੂਹ ਓਪਰੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਯਾਦ ਆਈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹੈ।

ਉਦੋਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਂਜ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕਲੋਨੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਦਾ ਵੇਲ਼ਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਤਖਤਪੋਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਥੱਲੇ ਲੱਤਾਂ ਲਮਕਾਈ। ਗੜਵੀ ਚਾਹ ਦੀ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਦਾ ਗਲਾਸ ਨਾਲ ਪਏ ਸਨ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਰਨਾ ਵਲ੍ਹੇਟਿਆ ਹੋਇਆ, ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਨੱਕ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਐਨਕ ਅਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਅਖਬਾਰ। ਆਲ਼ੇ-ਦੁਆਲ਼ੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਢੇਰ।

"ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ। ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਾਡੇ। ਔਹ ਕੁਰਸੀ ਘੜੀਸ ਲਉ। ਬੈਠੋ, ਬੈਠੋ, ਬੈਠੋ...।"

ਥਮ੍ਹਲੇ ਨਾਲ ਪਈ ਕੁਰਸੀ ਨੇੜੇ ਖਿਸਕਾ ਕੇ ਮੈਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੇੜਿਆ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਆਦਤਨ ਬੇਸਾਖ਼ਤਾ ਬੋਲ ਉਠਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

"ਯਾਰ ਵਾਲੀਆ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਦੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਖੇਹ ਪਤੈ। ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਰਲ ਗਏ, ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ (ਸੰਕਟ) ਐ। ਜੇ ਤੂੰ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝਣੈਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਫਰਾਇਡ ਦੀ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀ (ਜੀਵਨੀ) ਪੜ੍ਹ, ਨੀਤਸ਼ੇ ਦੀ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀ ਪੜ੍ਹ। ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਜਦੋਂ ਨੀਤਸ਼ੇ ਦਾ ਰੱਬ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਅਤਾ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇਰਾ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਤਾਂ ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਦੁੱਧ ਦਾ ਉਬਾਲ ਐ। ਸਵਾਹ ਦਾ ਸੰਕਟ ਐ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇਗਾ ਕੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ਼ ਜਿਹਾ ਬੁਣਨ ਦੀ ਆਦਤ ਐ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾਲ਼ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨ੍ਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਹੈਨੇਮੈਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਉਹ ਝੱਖੜ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ 'ਤਾ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਐਨ ਨਵਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਜ'ਤਾ। ਹੰਨਾ ਆਰੈਂਟ ਨੇ ਜੋ ਹੋਲੋਕਾਸਟ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਐ, ਉਹ ਪੜ੍ਹ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗੂ, ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਕੀਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਵਾਲੀਆ ਸਾਹਿਬ, ਛੱਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਆਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ। ਤੂੰ ਕਹਿਨੈਂ ਤੂੰ ਫਰਾਇਡ ਪੜ੍ਹਿਐ, ਸਵਾਹ ਪੜ੍ਹਿਐ ਤੂੰ ਫਰਾਇਡ, ਜੇ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਪੂਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਦੱਸਦੈਂ।"

ਉਹ ਬੁੜ-ਬੁੜ ਕਰਦਾ ਉਠਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਲਿਆ ਕੇ "ਦ ਮੀਨਿੰਗ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼" ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਉਹ ਪੁੱਠੇ ਪੈਰ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਰਿਕ ਫ਼ਰੌਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ "ਦ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਆਫ ਸਾਇਕੋ-ਐਨੇਲੇਸਿਜ਼" ਲਿਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਚਾਹ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਉਏ ਜਾ ਬਾਬਾ, ਤੂੰ ਜਾਹ ਐਥੋਂ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇਹ। ਤੇਰੀ ਚਾਹ-ਚੂਹ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਬਣਾ ਲਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਬਸ ਤੇ ਐਥੋਂ ਜਾਹ।"

"ਨਾ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਭਲਾ ਕੀ ਲੈਣਾ ਤੁਹਾਥੋਂ। ਕਿਹੋ ਜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪੁੱਛਣ ਆਈ ਸੀ।"

"ਤੂੰ ਬੱਸ ਜਾਹ ਐਥੋਂ, ਐਥੇ ਨਾ ਖੜ੍ਹ।" ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜੀ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਕਿਹਾ, "ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਸਾਰੇ ਐਥੇ। ਪਾਗਲ ਨੇ ਪਾਗਲ।"

ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਮਰਦ ਕੱਟੜਪੁਣੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਜਾਪਦਾ ਪਰ ਸਮਾਂ ਪੈਣ ਨਾਲ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲ ਗਏ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਦਿਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਰੂਹ ਕਾ ਲੰਬਾ ਸਫਰ ਹੈ
ਏਕ ਭੀ ਇਨਸਾਂ ਕਾ ਕੁਰਬ,
ਮੈਂ ਚਲਾ ਬਰਸੋਂ ਤੋਂ ਉਨ ਤਕ
ਜਿਸਮ ਕਾ ਸਾਯਾ ਗਯਾ।

ਫਿਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਸੇਬਾ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਹੁਦਰੀ ਰੇਖਾ ਕਿਸ ਕਦਰ ਮਹੀਨ ਅਤੇ ਬੇਤੁਕੀ ਹੈ? ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਚਿੰਤਕ ਨੀਤਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਉਹ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਹ 1980 ਦੇ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਸਾਲ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਮ.ਏ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੀ ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਮਿਲਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖ਼ਲਬਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਉਠਣ-ਬੈਠਣ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ.ਐਮ. ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਲੰਦਰ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਦਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਮਿਕਨਾਤੀਸ ਦੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਨ। ਕਪੂਰ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਜ, ਕਾਮੁਕਤਾ ਵਿਚ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਵਿਚ ਕਾਮੁਕਤਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਕਲੰਦਰ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਛੈਲਾ ਬਾਬੂ। ਨਿਰਮਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਹਰਚੋਵਾਲ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਮਠੋਲ਼ੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸਾਧਾਰਨ ਇਨਸਾਨ। ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸੀਰਤ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੁਨੱਖਾ, ਫੂਕ-ਫੂਕ ਕੇ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲ਼ਾ। ਕਪੂਰ ਨਾਬੋਕੋਵ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਲੋਲਿਟਾ' ਦਾ ਹੰਬਰਟ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਤਾਲਸਤਾਇ ਦੇ 'ਅੰਨਾ ਕੈਰੇਨੀਨਾ' ਦਾ ਲੈਵਿਨ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਪੂਰ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਲੀ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਰੇਹੜੀ 'ਤੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਕੋਸੀ-ਕੋਸੀ ਧੁੱਪ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਗਿਆ। ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ ਦੇਹ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਢੱਠੀ ਜਿਹੀ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੱਗ। ਕਰੜ-ਬਰੜ ਦਾੜ੍ਹੀ। ਗ਼ਲ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਿਹੀ, ਹੱਥ ਦੀ ਬੁਣੀ ਹੋਈ ਕੋਟੀ। ਤੇੜ ਘਸਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਮਿੱਟੀ ਰੰਗੀ ਪੈਂਟ। ਪੈਰੀਂ ਜਲਸਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ। ਉਹ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਮੈਨੂੰ ਰਿੱਛ ਜਿਹਾ ਜਾਪਿਆ। ਕਪੂਰ ਨੇ ਸਾਡਾ ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਆਰਫ਼ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਇਕੋ ਸਾਹ ਵਿਚ ਯੁੰਗ ਦੇ ਸਿਨਕ੍ਰੋਨੀਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੇਜ਼ਨਬਰਗ ਦੇ ਅਨਿਸਚਿਤਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਜਾਂਦਾ। ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕੁਅੰਟਮ ਫ਼ਿਜ਼ਿਕਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਚੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਬੁਧਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਤਾਓਇਜ਼ਮ ਵੀ ਰਲ਼ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਟੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਝੱਟ ਭਬਕ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਓ ਨਹੀਂ ਸਰ, ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ...ਇਉਂ ਨ੍ਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਫ਼ਲਾਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫ਼ਲਾਣੀ ਕਿਤਾਬ ਪਈ ਹੈ। ਉਹ ਪੜ੍ਹੋ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਊਗੀ।" ਉਹ ਗੱਲ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਇਉਂ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਉਹ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝਟਕਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਹਕਲਾਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਸਾਡੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਬਰਤਰਫੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਹ ਰਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਆਕਰਸ਼ਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਅਣਘੜੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਕਚਿਆਈ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨਫ਼ਾਸਤ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਾਦਰਤਾ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਦੇ ਖਰ੍ਹਵੇਪਣ ਵਿਚ ਦਿਲ-ਖਿੱਚਵੀਂ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।

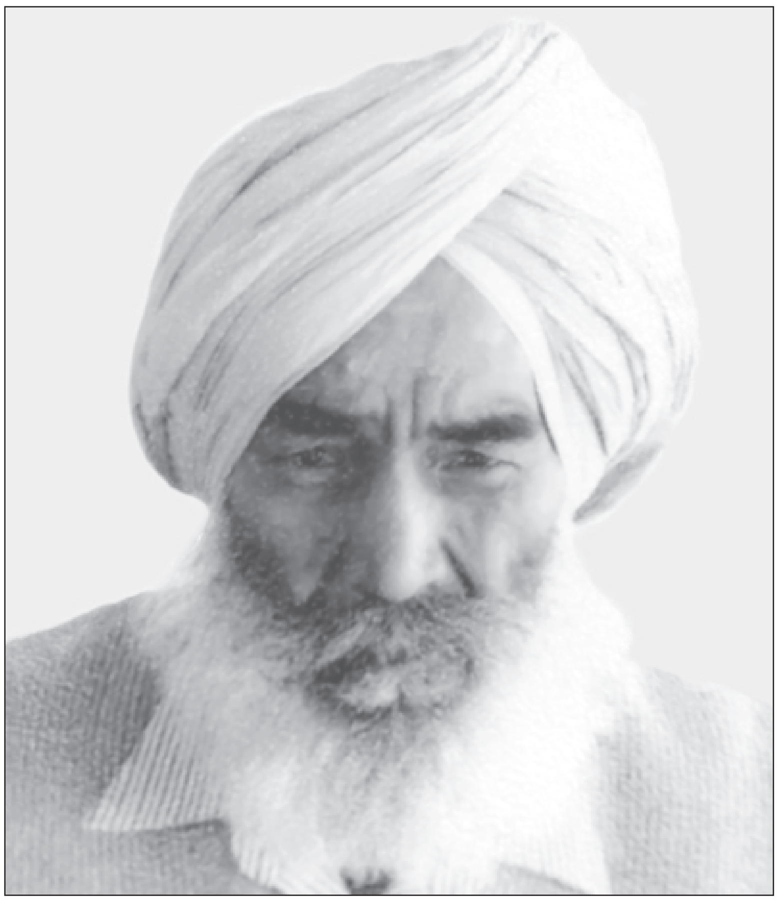

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ

ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜਬ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਚਾਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਜੱਗ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਪੀ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੱਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਨਿੰਮ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਆਪਣੀ ਕੌੜੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਕੁੜੱਤਣ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ। ਹੋਮਿਊਪੈਥਿਕ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਇਹੋ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ-ਕੁੜੱਤਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌੜੀ ਨਿੰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ। ਉਸ ਦੀ ਆਮਦ ਵਾਵਰੋਲੇ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹਲਚਲ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਰਿਆਸਤੀ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਸੀ।

ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਉਹ ਸਿਵਲ

ਸਫਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਐਸ.ਡੀ.ਓ. ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨੂੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਨੂੰ ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਫ਼ਾ ਸੀ। ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਐਨਾ ਵਿਰੁਧ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੁਆਈ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਵੀ ਨਾ ਲੰਘਦਾ। ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੁਦਾਈ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਖਾਸ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਦੁਫ਼ਾੜ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉਸ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਹਰ ਸਾਹ 'ਚ ਫਰਾਇਡ, ਯੁੰਗ, ਵਿਨੀਕੌਟ ਅਤੇ ਆਰ.ਡੀ. ਲੈਂਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਜਿੱਚ ਕਰਦਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਹਿਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਦਬ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਦਰਅਸਲ ਅਦਬ ਅਤੇ ਅਦੀਬਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਸ ਹੱਕ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਿਹੜੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਨਾ ਅਦਬ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਦਾਚਾਰਕ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਲਿਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ (ਪੇਸ਼ੇ) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕੇ ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਠੇ ਦਾ ਇਹ ਜੰਮਪਲ ਜਦੋਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਰੀਜਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈ ਚੱਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸੇ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਅਹਿਦ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਧਵਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਲ਼ਿਆ।

ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਕੋਲ ਕਈ ਨਵੇਂ ਜਾਣਕਾਰ, ਕਈ ਨਵੇਂ ਮਰੀਜ਼ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਬਹੁਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਦ ਤੱਕ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ ਐ, ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਬੱਸ ਐਨੀ ਗੱਲ ਈ ਐ।" ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਉਦਾਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੈਂਸ ਅਤੇ ਕਾਊਂਟਰ-ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੈਂਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਸਦੀਵੀ ਮੁਹੱਬਤ ਜਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ ਰਹਿਣਗੇ, ਉਹ ਵਿਲਖਣ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਅਸੀਂ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ:

ਬਨਾ ਕਰ ਫ਼ਕੀਰੋਂ ਕਾ ਹਮ ਭੇਸ ਗ਼ਾਲਿਬ
ਤਮਾਸ਼ਾ-ਏ-ਅਹਿਲੇ ਕਰਮ ਦੇਖਤੇ ਹੈਂ।

ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਖਿਆਲ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੇ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਫ਼ਕੀਰੀ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ ਫ਼ਕੀਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਕੀਰੀ ਕੋਈ ਢੌਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਿਜ਼ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ਕੀਰ ਸੀ, ਮਨ ਤੋਂ ਅਮੀਰ, ਰੂਹ ਤੋਂ ਅਮੀਰ।

ਉਸ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਕਾਇਲ ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਕਿਲਾ ਮੁਬਾਰਕ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬ ਬਿਰਧ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਖ਼ਰੀਦ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀਲ਼ੇ ਹੋ ਗਏ ਬਾਸੀ ਕਰੇਲੇ, ਫਿੱਸੇ ਹੋਏ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਖਾਧੇ ਬੈਂਗਣ ਅਤੇ ਨਰਮ ਜਿਹੇ ਗੋਲ ਕੱਦੂ ਲਈ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੂੰਹ ਮੰਗੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸੜੀਆਂ-ਗਲ਼ੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਰੀਦ ਲਈਆਂ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਚਿਆਣ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮੋਲੀਅਰ ਦੇ ਸੂਮ ਹਰਪਾਗੋਂਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁੱਝ ਪੁੱਛਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਏਸ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਣੀ, ਤੇ ਉਹ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ। ਖ਼ੈਰਾਤ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਬਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ'ਤੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ੈਰਾਤ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਪੜ੍ਹਿਆ ਨ੍ਹੀਂ ਫਰਾਇਡ ਬੰਦੇ ਦੀ ਈਗੋ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੈ।" ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਬਜ਼ੀ ਗੰਦੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਰਾਇਡ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਖਿਆਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਫਰਾਖ਼ਦਿਲੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮੁਤਾਸਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਲੈਨਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਣ ਦੇ ਝੁਕਾਅ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਬੇਜ਼ਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਫਰਾਇਡ ਦੀ ਪੇਚੀਦਗੀ ਨੂੰ ਖੀਣ ਕਰਕੇ ਅਤਿ ਸਰਲਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਟਾਉਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਪਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਨਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ!

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਕਤਲੋ-ਗ਼ਾਰਤ ਦੇ ਹੈਵਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਸਵਾਲ ਸੀ: ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਦੀ ਇਹ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਰਕਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਤ (ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ) ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਓ ਨਹੀਂ ਸਰ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਦਾ ਸੂਚਕ ਐ। ਹੁਣ ਬੀਬੀ (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ) ਨੇ ਮਿਲਟਰੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਐ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਿਓ।" ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਆਦਤਨ ਤਿਲਮਿਲਾ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਉਏ ਮਹਾਰਾਜ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੀਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਓ ਨਿਰਮਲ ਤੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਹਲੇ ਸਿਆਣੇ ਨਾਲ ਰਲ਼ ਕੇ ਮੂਰਖਾਂ ਆਲ਼ੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਨੈਂ। ਪਤਾ ਨੀ ਵਾਸਤਾ ਨੀ। ਫਰਾਇਡ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਯਾਦ ਐ ਤੈਨੂੰ? ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਨਾ ਜਾਓ। ਜੋ ਉਹ ਲੁਕੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਏਗਾ ਸਾਰਾ ਕੁੱਛ। ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ 'ਚ ਜੇ ਡੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਦ ਤਾਈਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੂ। ਸਟੇਟ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵੰਗਾਰਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਪਊਗੀ।"

ਉਹ ਸੰਸਥਾਗਤ ਧਰਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਿਰੁਧ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਭਾਵੁਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਯੁੰਗ ਦੇ ਨਸਲੀ ਅਵਚੇਤਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਚੀਦਾ ਅਤੇ ਗਹਿਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਬੇਯਕੀਨੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਕਰਫਿਊ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਫਿਰ ਉਸ ਕੋਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਅਸ਼ਾਂਤ ਸੀ, ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼ ਸੀ, ਉਦਾਸ ਵੀ। ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਬੱਸ, ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਅਜੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਹਿਆ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਨ ਬਹਿਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਹਾਇਡੈਗਰ, ਕਿਰਦੇਗਾਰਦ, ਵਿਟਗਿੰਸਟਾਈਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੋਰ ਗਹਿਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਚੱਕਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਲਾ ਆਉਂਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਇਡੈਗਰ, ਵਿਟਗਿੰਸਟਾਈਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮਨੁਖੀ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਸ ਲੋਹੜੇ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਆਵੇਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਖਬਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਬੇ ਬੱਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾ ਕੇ ਰੇਅ ਮੰਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ "ਵਿਟਗਿੰਸਟਾਈਨ: ਦ ਡਿਊਟੀ ਆਫ਼ ਜੀਨੀਅਸ" ਨਾ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆਇਆ।

ਹਾਂ, ਬਸ ਇਕ ਫ਼ੋਟੋ ਕਾਪੀ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ੋਟੋ ਕਾਪੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਮੁਰੀਦ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਵਕੀਲ ਗੁਨਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ (ਨਿੱਪੀ) ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਗੁਨਿੰਦਰ ਨੇ ਹੀ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਵਕਤ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਲੰਗਪੁਣੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਾਬ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ। ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਦੇ ਹਰ ਅਸਬਾਬ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਿਆਜ਼ੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ। ਨਾ ਧਨ ਦੀ ਹਿਰਸ, ਨਾ ਕੱਪੜੇ-ਲੱਤੇ ਦਾ ਫਿਕਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਿ ਕੋਈ ਕੀ ਕਹੇਗਾ! ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਣ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਮਰਨ 'ਤੇ। ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਉਸ ਦੀ ਬੇਬਾਕੀ, ਉਸ ਦਾ ਉਤਾਵਲਾਪਣ, ਬੌਧਿਕ ਮੀਡੀਔਕਰਿਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਨੱਕ 'ਤੇ ਹੀ ਧਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲਾ ਨਿਹਚਲ ਗੁੱਸਾ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਦਿਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਨਿਊਰੋ ਸਾਇਕਾਲੋਜੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਫਰਾਇਡ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨਿੰਦ ਬੈਠਿਆ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਚੀ-ਉਚੀ, "ਵਾਲੀਆ, ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਐ। ਤੂੰ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਗਿਰੇਂਗਾ। ਤੇਰੇ 'ਚ ਹੰਕਾਰ ਆ ਗਿਐ ਨਾ ਹੁਣ...।" ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ। ਨਿਰਮਲ ਉਸ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੀ ਕਹੀ, "ਤੂੰ ਹੁਣ ਬੱਸ ਚੁੱਪ ਕਰ, ਤੂੰ ਬੋਲ ਨਾ।" ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਤਾਂ ਹੋਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸੂਫ਼ੀ ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦੇ ਸਨ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਤਸਕੀਨ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਕੀਨ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਬਰਗਾਹ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ, ਭਾਵ ਹਉਮੈ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਇਕੱਤਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਮਾਅਨੀ ਅਤੇ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ, ਹੁਣ ਆਉਣ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਲ ਨਾ ਆਉਣ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਇਉਂ ਹੀ ਲਗਦਾ:

ਹਿਰਸੋ-ਹਵਾ ਕੋ ਛੋੜ ਮੀਆਂ,
ਮਤ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਫਿਰੇ ਮਾਰਾ।
ਕਜ਼ਾਕ ਅਜ਼ਲ ਕਾ ਲੂਟੇ ਹੈ
ਦਿਨ ਰਾਤ ਬਜਾ ਕਰ ਨਕਾਰਾ। ...
ਸਬ ਠਾਠ ਪੜਾ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ
ਜਬ ਲਾਦ ਚਲੇਗਾ ਬੰਜਾਰਾ।

ਫ਼ਰਕ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਐਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਕੈਫੀਅਤ ਕੁਝ ਛਿਣਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਫੱਕਰ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਲੇਜੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ।

ਕੋਈ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈ ਨਾ ਖਾਧੀ। ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨੀ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ, "ਮੈਡਮ ਤੇਰੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤੈ। ਮੈਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਲੋੜ ਐ, ਤੇ ਉਹ ਮੈਂ ਆਪੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੂੰਗਾ।"

ਅਸੀਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਦਾ। ਫੇਰ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਕਵਾ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹਾ-ਬਹੁਤਾ ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਢੰਗ ਸਵਾਰਨ ਜੋਗਾ ਪਰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਈ।

ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਗੁੱਸਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਓਂ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਸ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਖਾਣੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਖਤਪੋਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਂਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਡੰਗੋਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਡੰਗੋਰੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਡੰਗੋਰੀ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਹੈਮਿੰਗਵੇ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਬੁੱਢਾ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ' ਦਾ ਬੁੱਢਾ ਨਾਇਕ ਸੈਂਟੀਐਗੋ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਸੈਂਟੀਐਗੋ ਜਦੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਮਸਤੂਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਲੀਬ ਵਾਂਗ। ਉਹ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਹਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਹ ਫਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਲੜ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਤਵੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਬੱਸ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਬੱਸ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਵੀਰਾਨੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਨਿਰਮਲ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਬੇਗ਼ਮ ਅਖ਼ਤਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਕਿਹਾ:

ਆਤੀ ਹੈ ਕਿਸ ਤਰਹਾ ਸੇ
ਮੇਰੀ ਕਬਜ਼-ਏ-ਰੂਹ ਕੋ
ਦੇਖੂੰ ਤੋਂ ਮੌਤ ਢੂੰਡ ਰਹੀ ਹੈ ਬਹਾਨਾ ਕਯਾ।

ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ...ਤੇ ਅੰਤ ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਿੱਪੀ ਨੇ ਅਖ਼ੀਰ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਕਪੂਰ ਵੀ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਬਿਨਾ ਨਾਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

1956 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ 'ਦ ਆਊਟਸਾਈਡਰ' ਵਿਚ ਕੋਲਿਨ ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਊਟਸਾਈਡਰ ਜਾਂ ਓਪਰੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ, ਲੇਖਕ ਹਨ ਜਾਂ ਫ਼ੱਕਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਹ ਬੇਗ਼ਾਨੇ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਵਿਚਰੇ। ਸਮਾਜ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਗ਼ਾਨਾ ਜਾਂ ਅਜਨਬੀ ਹੀ ਸਮਝਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਊਟਸਾਈਡਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਾ ਸਵੀਕਾਰਿਆ, ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ, ਓਪਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਨਬੀ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਹ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ।

ਪੱਥਰ ਸੁਲਗ ਰਹੇ ਥੇ
ਕੋਈ ਨਕਸ਼-ਏ-ਪਾ ਨਾ ਥਾ।
ਹਮ ਉਸ ਤਰਫ਼ ਚਲੇ ਥੇ
ਜਿਧਰ ਰਾਸਤਾ ਨਾ ਥਾ।

ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਲਿਨ ਵਿਲਸਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਮਨਾਮ ਦਰਵੇਸ਼ ਕੋਲਿਨ ਵਿਲਸਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਹੁੰਦਾ!

***ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ।**

ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜਿਸਦਾ ਵਸੇਬਾ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਹੁਦਰੀ ਰੇਖਾ ਕਿਸ ਕਦਰ ਮਹੀਨ ਅਤੇ ਬੇਤੁਕੀ ਹੈ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਚਿੰਤਕ ਨੀਤਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਉਹ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਸੀ।

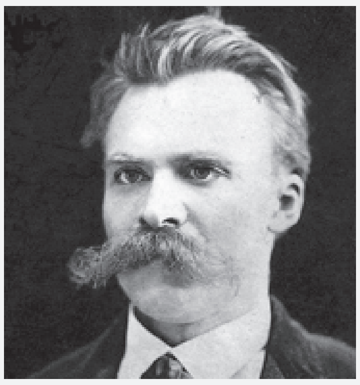

ਨੀਤਸ਼ੇ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਤਰਕ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ 'ਰੂਹਾਨੀ ਤਸੱਲੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹਨ ਸਟੀਫ਼ਨ ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ' ਵਿਚ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਅਕਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਚਨਹਾਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕੱਚੇ-ਪਿੱਲੇ, ਅਧੂਰੇ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤਸੱਲੀ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹਨ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਚਿੰਤਕ ਅਲਥਿਊਜ਼ਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਦਾ ਇਕ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਲਥਿਊਜ਼ਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਵਿਚਾਰ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਂਤਰਿਕ ਇਕਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਲਥਿਊਜ਼ਰ ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਹੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਸੋਚੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਅਕਿੰਗ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰਕ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਨੀਤਸ਼ੇ ਦੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸਾਈ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨੀਤਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸਾਈ ਨੈਤਿਕਤਾ ਮਹਿਜ਼ ਕਠੋਰ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਲੰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਗ ਰਹੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਸੰਯੋਗ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਧੇਰੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

-ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਰਾਜ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡ ਉਪਜੈ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਇੱਕ ਸਥਾਪਤ ਪੱਤਰਕਾਰ/ਲੇਖਕ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲੇਖ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 4 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਜੀ.ਐਸ. ਰਿਆਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਵਿਭਾਗ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ, ਜਿਥੇ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੂਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਲੰਘਦੇ ਕਰਦੇ ਮੇਰੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਉਹ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ-ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰ ਆਇਆ ਹੈ।

ਬਾਸੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤਰੀ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਂਚਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਘਾੜਤ ਜਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਹਿਨ ਵਿਚ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਲੋਕ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ 'ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡ ਉਪਜੈ' ਦੇ ਇਹ ਅਰਥ ਠੀਕ ਜਾਪੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰੀ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ, ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜਨਨੀ ਹੈ, ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਸੀ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹਾਂ ਬਾਸੀ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਿਰੁਕਤ ਗਿਆਨ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ।

-ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ (ਡਾ.), ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ 'ਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ

ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੱਧੀ ਜਾਂਦੈ, ਸੰਤਵਾਦ ਅਤੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਵੀ ਉਦੋਂ ਵੱਧ ਹੋਈ ਜਾਂਦੈ। ਸੰਤ ਬਨਣਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਥੋੜ੍ਹਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਜੀਵ ਜਾਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਠਾਠ ਤੋਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਥੇ ਅਣਗਿਣਤ ਚੌਕੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਤੋਂ। ਰੱਬ ਦੇ ਸੰਤ ਤਾਂ ਹੱਥੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਹਲ ਵਾਹ ਕੇ ਟੱਬਰ ਪਾਲਦੇ ਸਨ, ਹੱਥੀਂ ਖੱਦਰ ਬੁਣ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ (1) ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ। ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਚੇਲੇ ਬਣੋ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਤੇਤੀ ਕਰੋੜ ਦੇਵੀਆਂ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਇਹੋ ਹਾਲ ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ, ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਰ ਦੇਣੈ। ਜੇ ਕਰੋੜਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਊ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ਕਮਾਲ ਇਹ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਵਰਤ ਕੇ, ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਕਰਕੇ; ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਡੇਰੇਦਾਰ (ਸੰਤ) ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਡੇਰੇ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਸੀ, ਉਹੋ ਦੂਣ-ਸਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਸੰਤ ਆਪਣੇ ਠਾਠਾਂ-ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਰੀ-ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੇ ਆ, ਤੇ 'ਵਿਚਾਰੇ ਸਿੱਖ' ਕੁਝ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲਾਈਲੱਗ ਬਣ ਕੇ, ਕੁਝ ਸੰਤ ਦੇ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਤੇ ਕੁਝ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਵੱਸ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ' ਸਮਝ ਕੇ ਵੱਡੇ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਵੀ ਪਾਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ; ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਕਿ ਆਪਣੇ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਕਿੱਦਾਂ ਸਚਿਆਰ ਹੋਵਾਂਗੇ?

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਚਿਆਰਾ ਬਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਤਰੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਬੱਸ ਇਕ ਭਰੋਸਾ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਇੰਨੇ ਮਹਾਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੇਨਾਮੀ ਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਬਾਬਤ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਲਾਮਿਸਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਵਾਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਾ ਕਰੀਏ।

ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਵਕਤ ਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਸੀ। ਇਹ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਘਰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਕਬੀਲਦਾਰ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਇਕੋ ਮਿਲਣੀ ਨੇ ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦਲਿੱਦਰ ਪਰਾਂਹ ਵਗਾਹ ਮਾਰੇ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਰਗਾਂ-ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਫਸਿਆ ਹਰ ਮੂਰਤੀ ਮੋਹਰੇ ਧੂਫ਼ ਧੁਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹਰ ਸਾਧ ਦੇ ਧੂਣੇ ਤੋਂ ਸੁਆਹ ਦੇ ਤਿਲਕ ਲਵਾਈ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਛੁਪੇ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਤੁਣਕਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਢੋਂਗ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਵਿਚ ਐਸਾ ਜੁੜਿਆ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸਵਰਗਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਇਕੋ ਗੁਰੂ ਮਤ-ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਠੋਕ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਸਾਧ-ਸੰਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਫਿਰ, ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਵਰਗ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਬਖ਼ਸ਼; ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਉਹਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਸਵਰਗ ਦੇਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਲਹਿੰਦਾ ਪਾਸਾ ਪੂਰਾ ਮੈਦਾਨੀ ਹੈ। 15ਵੀਂ-16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਧੂ-ਮਹਾਤਮਾ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਹੀ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ, ਯਾਨਿ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਇਕ ਪੜਾਅ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ। ਹਰ ਸਾਧੂ-ਸੰਤ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਰ ਸਾਧ ਮਗਰ ਲੱਗ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੀ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਟੂਣੇ-ਟਾਮਣਾਂ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਵੀ ਇਸ ਅਸਰ ਤੋਂ ਕਿੱਦਾਂ ਅਭਿੱਜ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਸਾਧਾਂ 'ਤੇ ਬਥੇਰੀ ਕਮਾਈ ਲੁਟਾਈ ਹੋਣੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਇੱਧਰ ਆਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਬਾ ਲੱਖੋ ਜੀ ਪਿੰਡ ਭਾਰਟਾ ਕੋਲ ਰੁਕੇ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਸਭ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹੇਸ਼ਆਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਮੰਦਿਰ ਵੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਮਹੇਸ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਯੋਗੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੋਗ-ਮਤ ਅਤੇ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਾਨਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਯੋਗੀ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਜ਼ਿਆਦੇ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਯੋਗੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਕਈ ਦਿਨ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਭੱਲ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਯੱਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਹਦੇ (ਯੋਗੀ ਮਹੇਸ਼ ਦੇ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਊਗਾ, ਉਹਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸੰਸਾਰ ਭਾਵ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਵਰਗ ਨਸੀਬ ਹੋਊਗਾ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ! ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤਾਂ ਕੀ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਾਲੇ ਭਲਾ ਕਾਹਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤੋ-ਮੁਫ਼ਤੀ ਦੇ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਘਰ ਸੀ, ਲਿਆ ਅਤੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਈ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਯੋਗੀ ਸਵਰਗ ਦੇ ਬੂਹੇ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫੜਾਈ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਦਾ ਵਾਸਾ ਵੀ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਸਕੇ। ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਆਹ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਤਪ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮਸਾਂ 5 ਕੁ ਗਜ਼ 'ਤੇ ਤਿਲਕਾ ਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਰਹਿੰਦੈ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਨ ਆਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਯੱਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹ ਠੋਕ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨਈਂ ਜਾਣਾ ਇਸ ਪਖੰਡੀ ਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਇਹਦੇ ਸਵਰਗ ਦੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕੀਤੇ-ਕਰਾਏ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਯੋਗੀ ਨੇ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਲਿਆਓ ਜ਼ਰੂਰ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੇ ਨਾ ਆਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਆਇਆ।

ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੇਠੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਉਹਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਜਦ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਆਪਣੇ ਕੋਠੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਢੋਂਗੀਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੋਗੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਤੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਆਏ ਆ, ਤੂੰ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ; ਤਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਤੈਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਸਰਾਪਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਤਾਂ ਲੋਕੀਂ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਇਹ ਗਰੀਬੜਾ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਨੇ ਆਪ ਬਾਹਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿਲਕੂ ਤੂੰ ਕੁੰਡਾ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਰਗ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿਆਂਗਾ। ਤਦ ਉਹਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਪ ਤਾਂ ਉਦਣ ਹੀ ਕੱਟੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰ ਲਏ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਪ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਗੱਲ ਤੇਰੇ ਸਵਰਗ ਦੀ, ਉਹਦੀ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰੱਖ। ਮੇਰਾ ਸਵਰਗ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਮੈਨੂੰ ਰੱਖੂ।

ਯੋਗੀ ਦੀ ਵਾਹ ਨਾ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ, ਤਾਂ ਤਿਲਕੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਪਖੰਡੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੁੱਟਦਾ ਹੋਵੇ। ਯੋਗੀ ਹਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਛੱਡ ਦੂੰਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ! ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਦੇਖ ਸਕਾਂ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਐਨਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੈ ਕਿ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਠੁੱਡ ਮਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਖੰਡੀ ਸੰਤ-ਸਾਧ ਡੇਰੇ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਣਦੇਖੀ ਦੁਨੀਆਂ (ਸਵਰਗ) ਦੇ ਭਰਮਾਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਮਚਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ; ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਜਿਹਦੇ ਲੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਲੀਦਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੀ ਆਪਾਂ ਵੀ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ 25 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ 'ਤੇ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 'ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ' ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲੀਡਰ

ਮਾਂ ਮੈਂ ਲੀਡਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਨਾਂ ਵਾਂ
ਦਿਨ ਰਾਤ ਫਰੋਡੀਆਂ ਕਰ ਕਰਕੇ
ਘਰ ਆਪਣਾ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁਨਾਂ ਵਾਂ।
ਨਾ ਲੋੜ ਹੈ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੀ
ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇਕ ਕਮਾਈਆਂ ਦੀ
ਤੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਮੈਂ ਲਾਉਨਾਂ ਵਾਂ।

ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਬਿਲਾ ਆ ਜਾਵੇ
ਘਰ ਬਹਿ ਕੇ ਫੁਲਕਾ ਖਾ ਜਾਵੇ
ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਏ ਮੇਰੀਏ,
ਮੈਂ ਕਾਹਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਨਾਂ ਵਾਂ। ਮਾਂ ਮੈਂ...।

ਹਰ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਪੁੱਤ ਤੇਰੇ ਦੇ
ਜਦ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੂਗਾ
ਤੂੰ ਆਪੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇਵੀਂ ਮੈਨੂੰ
ਤੂੰ ਕੰਮੂ ਤੋਂ ਬਣ ਗਿਆ ਕਰਮਾਂ ਵਾਂ। ਮਾਂ ਮੈਂ...।

ਕਈ ਕੋਠੀਆਂ ਕਈ ਕਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ
ਹਰ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਨਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ
ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਦਊਂ ਤਸੱਲੀ ਮੈਂ
ਤੇਰਾ ਹੁਣੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਨਾਂ ਵਾਂ। ਮਾਂ ਮੈਂ...।

ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕ 'ਚ ਹਊ ਖਾਤਾ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ
ਕਾਲੀ ਖਾ, ਡੋਡੇ ਪੀ ਦੇਖੀ ਮੈਂ ਫਿਰ ਫੱਟੇ ਚੁੱਕਦਾ
ਜਥੇਦਾਰ ਕਹਾਊਂ, ਮੁੜ ਪਿੰਡ ਨਾ ਫੇਰਾ ਪਾਊਂ
ਸੋਚ ਲਿਆ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾਂ ਵਾਂ।

ਮਾਮੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਊਂਗਾ
ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਖਾਊਂਗਾ
ਭੂਆ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
ਬਾਪੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਓਹਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨਾਂ ਵਾਂ।

ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਲਾਊਂਗਾ
ਪਿੰਡੋਂ ਕੋਈ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਬਠਾਊਂਗਾ
ਛੱਡ ਪੁਠੇ ਸਿਧੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ,
ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਲਵਾਊਨਾਂ ਵਾਂ।

ਲਖਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾਊਂਗਾ
ਓਹਨੂੰ ਬਗਿਓਂ ਜਾ ਲਿਆਊਂਗਾ
ਮੋਹਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਓਹਨੂੰ ਬਣਾਉਨਾਂ ਵਾਂ।
ਮਾਂ ਮੈਂ ਲੀਡਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਨਾਂ ਵਾਂ।

-ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ
ਫੋਨ: 513-300-4020

ਸੈਲ ਫੋਨ/ਅੰਨਾ ਮੋੜ

ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗ-ਢੰਗ, ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ, ਫੁਰਤੀ, ਤੀਬਰ ਸੰਵੇਗ, ਦੌੜ-ਭੱਜ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਸੇ, ਹੇਰਵੇ, ਤਣਾਓ, ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੈ, ਜਾਨ ਨਾਲ ਜਹਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਨ ਬਚੀ ਤਾਂ ਸਭ ਕੰਮ ਅਗੇਤੇ ਪਿਛੇਤੇ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ:408-608-4961

ਹੋ ਜਾਣੇ ਨੇ ਤੇ ਜੇ ਜੀਵਨ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਭ ਝਮੇਲੇ, ਰੁਝੇਵੇਂ, ਉਦਰੇਵੇਂ, ਟੈਨਸ਼ਨ ਖ਼ਤਮ। ਰਹਿੰਦੇ ਕੰਮ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਏਨੀ ਭੱਜ ਦੌੜ ਲਗਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅੱਜ ਕਰੋ, ਜੋ ਅੱਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਹੁਣੇ ਕਰੋ। ਕਈ ਸੱਜਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਜਾਂ ਵਰਜਣ ਤੋਂ ਬੜੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਸਿਰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਦੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਅਖੇ 'ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਧੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਸਕਾਈ-ਡਾਈਵ ਕਰੋ, ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿਓ, ਛਤਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਰਸਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਦਰਖ਼ਤ ਬਚਾ ਲਏਗਾ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਜੇ ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ ਬਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾੜੇਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਾ ਬਦਲ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੇ ਥੰਮ੍ਹ ਤੇ ਕੀੜੀ ਤੁਰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਤੱਤੇ ਥੰਮ੍ਹਾ ਨਾਲ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਪਰ ਹੋਲਕਾ ਦੀ ਚਾਦਰ ਉਡ ਕੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ 'ਤੇ ਜਾ ਪਈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਹੋਲਕਾ 'ਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਜੋ ਹੋਈ ਵੇਖੀ ਜਾਏਗੀ।'

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੜੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਗਿਆਂ ਕਿਸੇ ਭਾਅ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਦੇਣਾ ਨਾ ਬਹਾਦਰੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸਿਆਣਪ। ਵੈਸੇ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਖੌਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਕਾਰਨਾਮੇ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕ ਸ਼ੌਕ ਵਜੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਲਝਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਕੁਤਾਹੀ ਸੜਕਾ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਗੱਡੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਬੜਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਦੇ ਅੱਲ੍ਹੜ ਅਣਜਾਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਸ਼ਗਨ, ਅਸੀਸ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਅਸੀਸ ਤੇ ਵਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਾਪ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੇ ਹਨ। ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਚੰਬੜਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਨਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸਪੀਕਰ ਫੋਨ, ਬਲੂਟੁੱਥ ਜਾਂ

ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਹੈਂਡਜ਼ ਫਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਬਿਨਾ ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਅਵੱਗਿਆ ਲਈ ਕੈਦ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। 170 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 500 ਡਾਲਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਤੱਕ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੜਕ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਚਾਲਕ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਟੈਕਸਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਈਮੇਲ ਚੈਕ ਕਰਦੇ ਤੇ ਮੋੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਫੋਨ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਂਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਰਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜਤ ਅੱਲ੍ਹੜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚਾਲਕ ਹਨ ਪਰ ਬਾਲਗ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚੇ ਨਹੀਂ।

ਡਰਾਈਵਰ ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਰਉਂ ਵਿਚ ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਦ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਮੇਕ-ਅਪ ਕਰਨਾ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚਦੀ ਬੱਸ/ਕਾਰ ਵਿਚਲੀ ਅਦਭੁਤ ਸਵਾਰੀ/ਵਸਤੂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਨਿਵੇਕਲੀ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਬਿਟਰ ਬਿਟਰ ਤੱਕੀ ਜਾਣਾ ਆਦਿ। ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਇਕਾਗਰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਫ਼ੋਨ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਚੈਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਈ ਨੌਜੁਆਨ ਕੁੜੀਆਂ ਮੁੰਡੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਰ ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵਿਰਾਗ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਸੁੱਟ ਗਏ। ਉਹ ਜਾਂ ਆਪ ਫ਼ੋਨ ਕਰਦੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਪਟ ਗਏ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਚਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਪਿਛੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਅੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ।

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਿਟਾਰੀ

■ **ਅਜੀਤ ਕੌਰ**

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਉਸ ਚਿਰ-ਵਿਛੜੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ, ਦੁਪਹਿਰ ਢਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੰਦਲੀ ਧੁੱਪ ਤੇ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਦੀ ਹਵਾ। ਮੈਂ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਢਲਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਗਰਦ-ਗ਼ੁਬਾਰ ਵਿਚ ਲਿਪਟਿਆ, ਹਲਕਾ ਨੀਲਾ ਤੇ ਹਲਕਾ ਸੁਰਮਈ ਜਿਹਾ।

ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ; ਉਸ ਮਹਿਬੂਬ ਮਿੱਟੀ ਵੱਲ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਘੜਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਅਗਸਤ ਦੀ ਢਲਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਪਿਆਸੀ ਜਿਹੀ, ਬੇਹਵਾਸ ਜਿਹੀ, ਗਰਦ-ਆਲੂਦ ਜਿਹੀ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਜਿਹੀ।

ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਨੀਮ-ਕਸ਼ ਤੀਰ ਵਾਂਗੂ ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਖੁੱਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਾਂਗੂ ਘੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਰੋਹਿਨੀ ਤੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਕਿਸ਼ਵਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਵਾ-ਵਰੋਲੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਲਾਹੌਰ! ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਲਰਜ਼ ਗਈ।

ਇਹ ਚਿਰਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮਿਲੀ ਮਹਿਬੂਬ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਲਰਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ! ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਤਤੀਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਕੰਬਣੀ ਸੀ!!

ਮਾਜ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਭੁੱਲੇ-ਵਿਸਰੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਝੁਰਮਟ ਪਾ ਕੇ ਆ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ!

***

ਜਿਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲੋਅ ਤੱਕੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਤੋਤਲਾ ਬੋਲ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕੋਸਾ ਤੇ ਸ਼ੀਰੀਂ ਸੁਆਦ ਬੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲ ਛੁਹਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦੀ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਓ; ਭਾਵੇਂ ਸੱਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਰ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਏ।

ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਸਟਮ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਬਕਸੇ ਦੀ ਫੋਲਾ-ਫਾਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ, "ਮੂਰਖੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਐ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਈ ਆਂ, ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ। ਤੇ ਤੁਸੀਂ ...।"

ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੁਸਕਰਾਹਟਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਲੈ ਕੇ! ਹਮਸਾਇਰੀ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਨਰਮ ਧੁੱਪ ਲੈ ਕੇ।

ਹੋਟਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਰਤ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਉਹੀ ਮਹਿਬੂਬ ਸੜਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਰੀਸ ਸੀ ਭਲਾ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ, ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਾਂਗੂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀਆਂ। ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ... ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਮਈ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਥਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਫੈਲੇ ਹੋਣ!

ਪਰ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ? ਧੂੜ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ! ਰੱਦੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਅਵਾਰਾ ਪੱਤੇ ਬਦਹਵਾਸ ਉਡ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਨ 'ਤੇ। ਉਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ, ਮਹਿਜ਼ ਲੁੜ੍ਹਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਕਲੇਜੇ ਵਿਚੋਂ ਬੇਮਲੂਮਾ ਜਿਹਾ ਹੌਲ ਉਠ ਕੇ ਸੰਘ ਵੱਲ ਆਉਣ ਲੱਗਾ।

"ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਜਾ ਕੇ ਨਹਾ ਲਵਾਂ, ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਲਵਾਂ, ਕੰਘੀ ਵਾਹ ਲਵਾਂ, ਇਹ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।"

"ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਧੂੜ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਈ ਹੋਈ। ਮੌਸਮ ਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਚਹਿਲ-ਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਚਿੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਉਡ ਜਾਣਗੇ? ਬੇਵਕੂਫ਼ ਔਰਤ!" ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੀ ਸਾਂ।

***

ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਟਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਲਾਟੂਆਂ ਦੀ ਮਸਨੂਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਚਹਿਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ! ਰੀਸੈਪਸ਼ਨ ਡੈਸਕ, ਬੈਲ ਬੁਆਏ, ਲਿਫਟ, ਲਕ-ਦਕ ਕਮਰਾ! ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ, ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਟੂਟੀਆਂ। ਮੋਟੇ ਕਾਲੀਨ, ਮੋਟੇ ਪਰਦੇ, ਮੋਟੇ ਬੈਡ ਕਵਰ। ਹਰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਹੋਟਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਐਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਫ਼ਰਸ਼ ਨੰਗਾ ਰੱਖਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰਤਾ ਠਾਰ ਆਵੇ। ਬੈਡਕਵਰ ਅਤੇ ਚਾਦਰਾਂ ਸਭ ਸਫੈਦ ਮਲਮਲ ਦੀਆਂ ਵਿਛਾਵਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੂਲੀ ਮਲਮਲ ਦੇ ਦੁਪੱਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਬੁੱਕਲਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਪਰ ਹੋਟਲ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਮੇਰਾ ਤੇ ਘਰ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ! ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੋਣ ਹੀ ਤਾਂ ਆਈ ਸਾਂ ਮੈਂ ਇੱਥੇ। ਉਂਜ, ਉਹ ਘਰ ਕਿਧਰੇ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਜੜਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਘਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੋਂ ਸ਼ਿਮਲੇ, ਫੇਰ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਫੇਰ ਆਖਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ।

ਦਿੱਲੀ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗਈ ਸਾਂ, ਉਸੇ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੀ ਸਾਂ। ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਾ ਘਰ, ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਆਸਮਾਨ।

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਖਿੱਚੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਫੋਟੋ: ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ)

ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਸੁਰਮਈ ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਲੀਕਾਂ ਵਾਹੁੰਦੀਆਂ ਕਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ। ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜਦੇ ਕਾਂ! ਇਕੋ ਹੀ ਪਾਸੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਪਾਸੇ ਉਡਦੇ! ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਇਕ ਗੁੱਠੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੀ ਗੁੱਠ ਵੱਲ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੰਭ! ਕਦੇ-ਕਦੇ ਢਲਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਹ ਕਾਲੇ ਖੰਭਾਂ ਵਿਚ ਅੜ ਜਾਂਦੀ, ਤੇ ਬਲੌਰ ਵਾਂਗੂ ਚਮਕ ਉਠਦੀ। ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹਵਾ ਵਿਚ ਅਵਾਰਾਗਰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇੱਲਾਂ! ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਡਦੀਆਂ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧੌਣ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਨਿਵਾਈ, ਨੀਝ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗੱਡੀ, ਝੱਪਟਾ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬੇਤਾਬ! ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਵੀ ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਬੇਕਿਨਾਰ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਨਿਆਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ। ਕਦੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਦੀਆਂ, ਕਦੇ ਡੁੱਬਦੀਆਂ-ਉਭਰਦੀਆਂ! ਮਗਨ! ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਹੁਣੇ ਬੱਦਲ ਘਿਰ ਆਉਣਗੇ, ਮੀਂਹ ਵੱਸੇਗਾ। ਇੱਲਾਂ ਦੀ ਮਟਕ-ਉਡਾਰੀ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਤੇ ਮੀਂਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੱਚੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ।

"ਬੀਜੀ, ਕੋਠੇ ਤੋਂ ਢੀਂਗਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਲਾਹ ਲਿਆਵਾਂ? ਮੰਜੀਆਂ ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਉਹਲੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿਆਂ? ਮੀਂਹ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਏ।"

"ਸ਼ੁਦੈਣ! ਮੀਂਹ ਕਿੱਥੇ?" ਉਹ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ। "ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਦਿੱਸਦਾ ਏ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ! ਕੀ ਊਟ-ਪਟਾਂਗ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।"

ਇਕ ਤਾਂ ਦਿਲ ਕਰਦਾ, ਮਸਤ ਲੇਟੀ ਰਵਾਂ। ਇੱਲਾਂ ਦਾ ਡੁੱਬਣਾ-ਉਭਰਨਾ, ਤੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਰੋਕ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਰੁਕ ਜਾਣ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖਦੀ ਰਵਾਂ। ਹੋ ਜਾਣ ਗਿੱਲੀਆਂ ਢਿੰਗਰੀਆਂ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ, ਤੇ ਮੇਥੀ, ਤੇ ਮੰਜੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ!

ਪਰ ਮੈਂ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਉਸ ਸਾਰੇ ਖਲਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਲੱਗਦੀ। ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸਭ ਕੁਝ। ਆਪਣੀ ਢਿੱਲੀ ਦੌਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਘਸ-ਘਸ ਕੇ ਕੂਲੇ ਹੋ ਗਏ ਵਾਣ ਵਾਲੀ ਮੰਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਜੀਆਂ ਉਹਲੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੌਣ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਉਤਾਂਹ ਵੱਲ। ਬੀਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਦੌਣ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਉਤਾਂਹ ਕਰ ਕੇ ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਕਰਨਾ ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।

"ਔਗਣ।" ਇਹ ਖਾਸ ਲਫਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਬੀਜੀ ਵਰਤਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। "ਵੀਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜੀਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਚਿੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਛੱਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖੜੋਈਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਦਗੜ-ਦਗੜ ਕਰ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰੀਦੀਆਂ-ਚੜ੍ਹੀਦੀਆਂ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਉਚੀ ਨਹੀਂ ਹੱਸੀਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਉਚੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲੀਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਕਾਕਾ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਪਿਆ ਜਾਵੇ, ਸੌ ਵਾਰੀ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ, ਪਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਕਿਸੇ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦੀ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।" ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਔਗਣ ਸਨ। ਸਿਰਫ ਲੇਲੇ ਵਾਂਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰੀ ਜਾਣੀ।

ਸਿਰਫ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ। ਚਿੱਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ। ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਕੱਟਣੀ ਰਿੰਨ੍ਹਣੀ ਸਿੱਖਣੀ। ਬੱਸ ਇਹੀ ਦੋ-ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਗਣ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ। (ਫੋਟੋ: ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ)

ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ

ਜਗਦੀਸ਼ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ

ਧਰਤ ਬੇਗਾਨੀ, ਕੋਈ ਨਾ ਮੈਨੂੰ,
ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਬੁਲਾਵੇ।
ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦਾ ਚੰਬਾ,
ਖਿੜਦਾ ਨਹੀਂ, ਕੁਮਲਾਵੇ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ-ਡੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਏਥੇ,
ਲੰਮ ਸਲੰਮੇ ਪੈਂਡੇ,
ਏਥੋਂ ਇਕ ਵੀ ਸੜਕ ਸਲੇਟੀ,
ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਰੇਸ ਕੋਰਸਾਂ ਸਰੱਪਟ ਦੌੜਨ,
ਅੱਥਰੇ ਘੋੜੇ ਵੇਖੋ,
ਥੈਲੀ ਸ਼ਾਹ ਕਿਉਂ ਜੇਤੂ ਬਣਦੇ
ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਆਵੇ!

ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ,
ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤੱਕਣਾ ਚਾਹਾਂ,
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਘੜੀ ਸੁਲੱਖਣੀ
ਮੇਰੇ ਭਾਗੀਂ ਆਵੇ।

ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਬਿਰਖ ਬਰੂਟੇ,
ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ,
ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੁੰਦਿਆਂ,
ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਅੰਬ ਸਾਵੇ।

ਕੱਲ-ਮੁਕੱਲੇ ਚੂੜੇ ਡੁਸਕਣ,
ਸੱਖਣੇ ਪਲੰਘ ਪੰਘੂੜੇ,
ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਦਿਹਾੜੀ,
ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਸਤਾਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ 'ਮਨ ਦਾ ਰੋਗੀ'
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਹ ਬੋਲੇ,
ਕਰਕ ਕਲੇਜੇ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ,
ਕੋਈ ਨਾ ਵੈਦ ਸੁਣਾਵੇ।

***

ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਗੀਤ ਵੀ, ਸੁਰ ਤਾਲ ਤੇਰੇ।
ਮੈਂ ਬਰਾਬਰ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਕਿਉਂ ਤੇਰੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚੋਂ ਜਾਵੇ ਕੰਬਣੀ ਨਾ,
ਮੈਂ ਖਲੋਤਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਤੂੰ ਚਿਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੀਂ,
ਉਮਰ ਭਰ ਰਹਿਣਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਜਾਗਣਾ ਪੈਣੈਂ ਨਿਰੰਤਰ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਨੈਂ,
ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਨ ਚਮਕਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਆਪਣੇ ਤੂੰ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰੀ ਜਾਹ,
ਵਕਤ ਨਾ ਗਿਣਦਾ ਕਦੇ ਇਹ ਸਾਲ ਤੇਰੇ।

ਗ਼ੌਰ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਖ਼ੁਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ,
ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਨਾ ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਖ਼ੁਦ-ਬ-ਖ਼ੁਦ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਉਂ ਝੂਠ ਬੋਲੇਂ,
ਕਿੰਝ ਸੁਧਰਨਗੇ ਭਲਾ ਦੱਸ ਹਾਲ ਤੇਰੇ।

***

ਜੇ ਤੁਰਿਐਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਵੀਂ।
ਸਦੀਵੀ ਜਿੱਤ ਖ਼ਾਤਰ ਹਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਜੁਰਾਬਾਂ ਵਾਂਗ ਲਾਹ ਲਈਂ ਰੁਤਬਿਆਂ ਨੂੰ,
ਜਦੋਂ ਵੀ ਰੂਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਜੇ ਤਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਸੁਣ ਲੈ,
ਨਦੀ ਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਵਰ੍ਹੀਂ ਘਨਘੋਰ ਬੱਦਲ ਬਣ ਕੇ ਏਨਾ,
ਤੂੰ ਬਲਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਕਦੇ ਵੀ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾ ਪਰਤੀਂ,
ਜਦੋਂ ਜਾਵੇਂਗਾ ਰੂਹ ਦੇ ਪਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਸਮਾਂ ਜੇ ਜਾਗਦੇ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ,
ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਤੂੰ ਰੁੱਸ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੋਚੀਂ ਕਦੇ ਨਾ,
ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਵਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਜੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਚਾਹੇਂ ਰੂਹ 'ਚ ਗੂੰਜੇ,
ਸਦੀਵੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਟੁਣਕਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਰੁਬਾਈ

ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰੀਂ,
ਦਸਤਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਬੇਅਣਖੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ,
ਲੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦਸ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਿਸ ਦਿਨ,
ਸਾਨੂੰ ਇਕੋ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਵੇ।

ਅਸਲੀ ਨਕਲੀ ਪਰਖਣ ਵਾਲੀ,
ਤੀਜੀ ਵੱਖਰੀ ਅੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ

ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਘਰਾਣਾ

ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਡਾ. ਸਈਦ ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ ਦਾ ਕਲਮੀ ਨਾਂ ਹੈ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਇਕੈਟਰਿਕ ਕਲੀਨਿਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਭਾਰਤ) ਦੇ ਮੇਰਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਾਪੁੜ ਵਿਖੇ 4 ਮਾਰਚ 1934 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ, ਰਿਹਾਈ (1981), ਨਦੀਦੀ (ਅਣਡਿੱਠ-1982), ਇਨਸਾਨ ਕਾ ਦੇਸ਼ (1990), ਸੋਈ ਭੂਕ (2000) ਅਤੇ ਏਕ ਔਰ ਆਦਮੀ (2000)। ਦੋ ਨਾਵਲ ਅਣਛਪੇ ਪਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਅਧੂਰੇ ਨਾਵਲ 'ਮੰਗਲ ਸੂਤਰ' ਦਾ ਉਰਦੂ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ 1857 ਵਾਲੇ ਗਦਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੱਬਰ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਲਾਹੌਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਆਵਾਮ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਬਿਆਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ-ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੀ ਅੰਮੀ ਦੇ ਸਿਰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ 'ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਘਰਾਣਾ' ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਦੀ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਫਰੋਲਦੀ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿੱਥ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੀ। ਹਾਂ! ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੂਖਮ ਚੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਤਰ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੱਦਾਂ-ਸਰਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਵਾਮ ਹੀ ਬੈਠਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਾਰ। -ਸੰਪਾਦਕ

■ ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ

ਮੇਮਨਪਾੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਘਰ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ, ਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ-ਵੱਢਣ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੋਈ ਟਾਪੂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਈਟ, ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗ ਉਸ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਭਿਉਂ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਤੋਰੇ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਢਾਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿੰਧੀ ਪੇਂਡੂ ਖੱਡੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜਦ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਭ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪਛਾਨਣਾ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰ ਛੋਹਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਅਲਬੱਤਾ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ: ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਟ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਛਪੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜੋ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਭਾਰੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੈਸੇ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਾਕ 'ਤੇ ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਪਿੱਤਲ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਵੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਾਂ; ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਜੋ ਕਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਸਦੀ ਸੀ...ਲੁਕ ਕੇ ਮੱਖਣ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਪਾਲ, ਸੁੰਡ ਵਾਲੇ ਗਣੇਸ਼, ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਬਤੀ, ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਖਿੱਚਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਣਦੇਖੇ ਨੀਲੇ ਹੱਥ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦੇ ਜਾਣਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਪਤੰਗ ਉਡਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਜੇ ਤੇ ਡੋਰ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਦਿੰਦਾ ਜਾਵੇ...ਦਿੰਦਾ ਜਾਵੇ...ਐਨੀ ਕਿ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੱਟ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਖਿਝ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਇਹੋ ਦਰੋਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਔਰਤ ਜਦ ਤਕ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਟੀ-ਪਤੰਗ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਜਾਣ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਜਿਹੇ ਲੋਭੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਥੱਕ ਕੇ ਚੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਭ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਆਪ ਸਤੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਰਾਮਚੰਦਰ ਦੀਆਂ ਖੜਾਵਾਂ, (ਛੋਟਾ ਭਰਾ) ਭਰਤ ਉਤਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲਿਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਆਪ ਬਜਾਏ ਸਿੰਘਾਸਣ ਉਤੇ ਬੈਠਣ ਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਕਿਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰੇ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਲਾ ਖੁਦ ਕਿਵੇਂ ਰਾਜਗੱਦੀ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਗੱਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ?...ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਖੜਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ!

ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਭੈਣ, ਸੋਮਰ ਯਾਨਿ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਦੇਵਰ ਜੋ ਸਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜੇ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਸੁਬ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੱਤ ਅਤੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਉਤੇ ਚਿੜੀਆਂ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਸਿੰਧੀ ਵਿਚ ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਘਰਾਣਾ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤਮੰਦੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀਏ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੂਦ 'ਤੇ ਰੁਪਏ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਗੋਸ਼ਤ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਨੀਚ ਕੰਮ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੜੂ ਮੱਲ, ਮਿਰਚੂ ਮੱਲ, ਘੂਮਤੀ, ਸੀਤਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਹਾਲਾਂਕਿ ਖੁਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਤੱਕ ਖਿਝ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਛੋਹ ਕੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਬਾਪ ਰੇ ਬਾਪ, ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਐਨਾ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਲਗਾਮ ਵੀ ਲਾ ਦਿੰਦਾ।"

"ਐਨੀ ਅਕਲ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਅੱਲਾ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।" ਭਲਾ ਕੋਈ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ?

ਇਹ ਲੋਕ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਲਾ ਅਤੇ ਇੰਸ਼ਾਅੱਲਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਨਿਕਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਟੋਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਸਥਾ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ!

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗੁਵਾਂਢੀ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾ-ਬੁਝਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਵੀਤ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਅਤੇ ਕੂਹਣੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਲਾ ਧਾਗਾ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਾਰ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿੰਨਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਜੋ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਵੈਸ਼ਨੋ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਗਲਾਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅਕਸਰ ਪੀ ਹੀ ਲੈਂਦਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਗਲਾਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੀਵਾਂਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਗੋਸ਼ਤ ਖਾਂਦੇ ਹੋ।" ਉਹ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦੇ ਇਸ ਆਲਮ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਕਹਿ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹੈ; ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਹ-ਬੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਦੇ ਉਥੇ ਹੀ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨੂ ਨੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕਸਰ ਬੱਚੇ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਦੇ-ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਜਦ ਉਹ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੱਟੜ ਬੁੱਢੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸੀਨ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਪਾੜੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ-ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੁਥਾਈ ਸਦੀ ਵਿਚ ਛੂਤ-ਛਾਤ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਉਚੀਆਂ-ਨੀਵੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਦਾ ਲੜਕਾ ਧੁਮੀ ਮੱਲ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ।

ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ੂਦਰ ਜਾਤ ਦੇ ਲੋਕ ਰਾਮ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਓਖਾ ਦਾ ਲੜਕਾ ਪਿਛਲੇ ਛੇ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੜਕੇ ਅਕਸਰ ਇਕ ਹੀ ਗਲਾਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ; ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ, ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਖੜਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਗਲਾਸ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵੱਖਰੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦੁਲਹਨ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਣਜਾਣ ਰਹੀ। ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਪੜ ਵੇਲਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਰੀ ਸੀ ਜੋ ਘਰ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਾਪੜ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵੰਡਦੇ ਅਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਲ ਭਰ ਆਚਾਰ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਤਿਉਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਟਿੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹਲਵਾ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ: ਇਕ ਉਹ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਡਾ, ਮੱਛੀ, ਗੋਸ਼ਤ ਸਭ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਚਮਚਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ੋਰਬਾ ਹਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਬਾਪ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਕੀ ਪਤੀ ਦਾ!

ਪਰਸੂ ਦੀ ਬੀਵੀ ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੱਧੀ ਪਾਗਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਅਗਰਬੱਤੀ ਧੁਖਾਉਣੀ, ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ; ਲੇਕਿਨ ਔਲਾਦ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਘਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਜੀਅ ਸਾਉਣ ਵਿਚ ਜੂਆ ਖੇਡਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਆਸ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਹੋਲੀ, ਦੀਵਾਲੀ ਆਵੇ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਜਿਗਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਸੀ!

ਬਹੂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਥਕਾਵਟ ਮੰਨ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰ ਬੈਠੀ ਸੀ ਕਿ ਬਹੂ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਚਾਰਜ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਦਿਨ ਭਰ ਝੂਲੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਵਾਂਢਣਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਲਾਇਆ ਕਰਾਂਗੀ, ਪਾਨ ਖਾਊਂਗੀ, ਸਿਗਰਟ ਪੀਵਾਂਗੀ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੱਕਾ ਪਕਾਇਆ ਖਾਣਾ ਬਹੂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੋਸਿਆ ਕਰੇਗੀ।

ਲੇਕਿਨ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਚਾਰਜ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗੀ, ਲੇਕਿਨ ਦੱਸਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਪਾਪੜ ਬਣਨਗੇ, ਕਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦਿਨ ਕੀ ਪਕਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ, ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬੈਠੀ-ਬੈਠੀ ਦਮਯੰਤੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਖੌਲਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦੌੜਨਾ-ਭੱਜਣਾ ਚੁਭਣ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਵਰਚੀਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਬੇ-ਰੋਕ-ਟੋਕ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੁਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦਮਯੰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬੁਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਇੱਥੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਨਾ ਲਿਆਈ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਮੰਨਤ ਮੰਗਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਖੁਦ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਖੁਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਅਜਮੇਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਣ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਸੁਗਾਤ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਬਿੰਦੀਆਂ, ਸਾੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪ ਆਦੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਲਮੀ ਰਸਾਲੇ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਘਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੜਕਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੋਂ ਅਣਭਿੱਜ ਹਿੰਦੂ ਮਹਿਮਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਲੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਚਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਟੱਬਰ ਪੀਂਦਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਬਿਨ ਬੁਲਾਇਆ ਮਹਿਮਾਨ ਸੀ।

ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਿ ਖੁਦ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯਾਨਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਦਮ ਤੋੜ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸਰਸਵਤੀ, ਲਕਸ਼ਮੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੋਪੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਘਰ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਅਤੇ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਲਈ ਹੀ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੈਰ-ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਢਿੱਲੇ ਸਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਭਗਵਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਐਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਈ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ, ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਤੋਂ ਉਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਏ ਦਿਨ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦਾ ਉਹ ਅਹਿਸਾਸ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਨਫ਼ਰਤ 'ਤੇ ਪਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਗਏ ਸਨ, ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ ਸਨ।

ਇਕ ਰਾਤ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਆਪਾਂ ਸਦਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ?"

"ਸਦਾ ਮਤਲਬ?" ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਤ੍ਰਭਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਤੇ ਦਮਯੰਤੀ ਦਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ 'ਤੇ ਬੰਬ ਵਾਂਗ ਚੱਲਿਆ।

"ਤੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਏ?"

"ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਸੰਦ?" ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਦਮਯੰਤੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਰਹੀ।

"ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ? ਕਿਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਆਈ ਏਂ ਉਥੇ?" ਉਸ ਨੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਹਾਸੇ 'ਚ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ

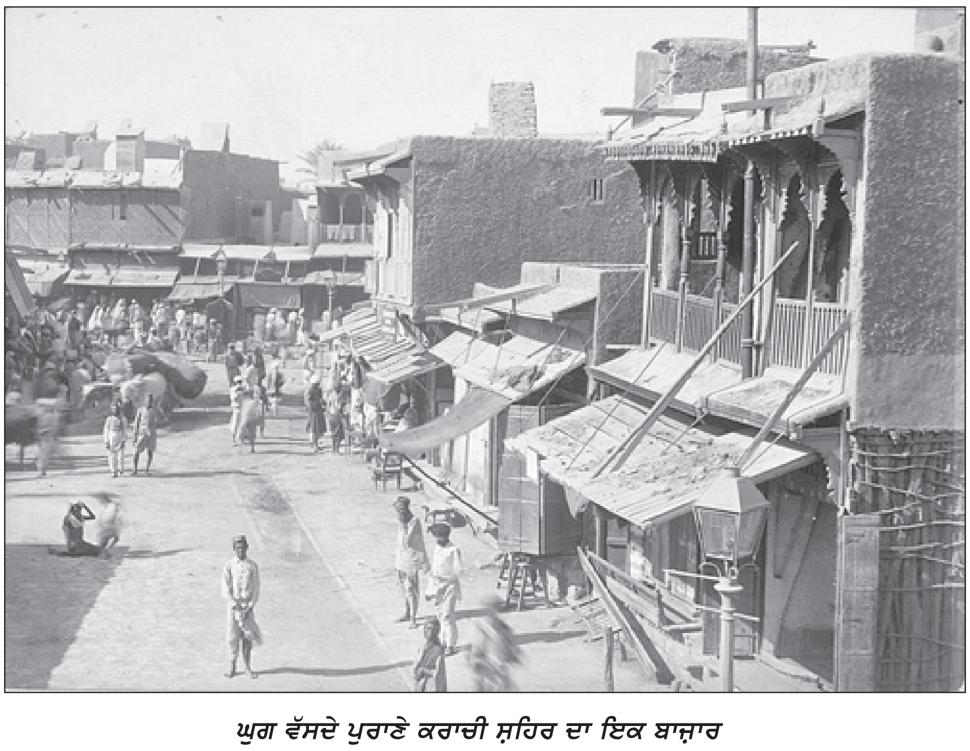

ਘੁੱਗ ਵੱਸਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਰਾਚੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਦਾ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸਾਂ।"

"ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੈ ਹੀ।" ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਥਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗਾ।"

ਦਮਯੰਤੀ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਉਹ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਲੜਕੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ੌਹਰ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਝਿਜਕਦੀ-ਝਿਜਕਦੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਤਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹੁਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਬੋਲੀ, "ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।"

"ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਅੱਡ ਸੀ?" ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਹਾਂ।" ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਬਰਾਬਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਾਂ। ਹਰ ਐਰਾ-ਗੈਰਾ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਸ਼ਤ ਪੱਕਦਾ ਸੀ।"

ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਦ-ਜਦ ਵੀ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਗੋਸ਼ਤ ਮਿਲਿਆ।"

"ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ?"

"ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਮਰਦ ਗੋਸ਼ਤ ਕਿੱਥੇ ਖਾਂਦੇ ਆ?"

"ਹੋਟਲ ਵਿਚ।" ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ।

"ਅੱਛਾ, ਫੇ ਤੇਰਾ ਮਤਲਬ ਐ ਕਿ ਮੈਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮਰਦ ਇੱਥੇ ਵੀ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣਾ-ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਈਏ।"

ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਲੇਕਿਨ ਲੱਗਦਾ ਇਉਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਹ, ਰੇਡੀਓ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੇਵਲੈਂਥ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਆਖਰਕਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ, ਜੇ ਤੂੰ ਵੀ ਇਥੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ, ਅੱਜ ਅੰਮੀ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਵੀ, ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਭਲਾ ਇਹ ਮੁਲਕ ਕਿਉਂ ਛੱਡਣ ਲੱਗਾ, ਦਿਸ ਇਜ਼ ਏ ਲੈਂਡ ਆਫ਼ ਅਪਾਰਚੂਨਿਟੀ।"

"ਉਹ ਕੀ?" ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਭੋਲੇਪਨ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਮਤਲਬ, ਇਹ ਕਿ ਮੈਂ ਭਾਰਤ-ਵਾਰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲ ਕੇ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਤੂੰ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਦੇ ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਸ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਕ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਆ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਾਰ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਇਕੱਲ ਵਿਚ ਘਰ ਦੇ ਛੋਟਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਗੱਲ-ਗੱਲ 'ਤੇ ਇੰਸ਼ਾਅੱਲਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਟੋਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਲੀ ਅੱਡ ਕਰ ਲਈ, ਤੇ ਜੇ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪਾੜੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਬਿਨਾ ਚਾਹ ਪੀਤੇ ਉਠ ਜਾਂਦੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਪਤੀ ਜੋ ਕਪਾਹ ਦਾ ਆੜ੍ਹਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਵੀ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਸਵੇਰੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੋ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੇ ਬਿਨਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਏ ਪੁੱਛਿਆ, "ਆਖਰ ਕੀ ਇਰਾਦਾ ਹੈ? ਸਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹਾਂ?"

ਬਾਵਰਚੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਦਮਯੰਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਰੁਕ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਵਿਅੰਗ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ-ਬੱਤੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਇਉਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਟਾਹਣੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ, ਉਡਣ ਲਈ ਪਰ ਤੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਰੁਪਈਆ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੇਕਰੀ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੋਟਲ, ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਹੀ ਹਵਾਈ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਜਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਸਾਦ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਝੂਲੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਠੋਡੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਉਖਾੜਨ ਲੱਗਦਾ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਵਾਲੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ।

ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ ਲੀਲ੍ਹਾ ਰਾਮ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਪੁੱਛਿਆ, "ਸਵੇਰੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਸੁਣਿਆ ਸੀ?"

"ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ?" ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ?"

"ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੰਗੇ ਹੋਏ ਆ।"

"ਕਿੱਥੇ?" ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਪਤਾ ਸੀ।

"ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚਾਚਾ।" ਲੀਲ੍ਹਾ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ: ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੌ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।...ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹਜੂਮ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰੋਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰੋਹ 'ਤੇ ਜੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਲੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ। ਉਹਨੇ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ, ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮੂਡ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੋਲੀਓ ਮਾਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹੋਰ ਦਿਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਦੀਪਕ ਟੇਲਰ ਮਾਸਟਰ ਸਿਰ ਝੁਕਾਈ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਲੇ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਨੀਲੇ ਚਾਕ ਨਾਲ ਲਕੀਰਾਂ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਲੜਕਾ, ਬਲੋਚ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਰਾਤ ਦਮਯੰਤੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੰਬੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੰਗੇ-ਫਸਾਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੀ ਸੌਂ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਮਕਾਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ-ਪੰਦਰਾਂ ਆਦਮੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਵਿਚ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੜਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੀ ਹਰ ਸੀਟੀ 'ਤੇ ਉਹ ਤ੍ਰਭਕ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਨ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਅਜੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲਿਆ ਪਟਕਾਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਜਾਨਵਰ ਵਰਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿੱਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹੋ ਖ਼ਬਰ ਉਸ ਨੇ ਅੱਜ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਜੂੰ ਨਾ ਸਰਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਦੀ।

ਬਿਨਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਹਰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਡਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਦ ਕਿਸ਼ਨ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਬੁੜ-ਬੁੜਾਇਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, "ਤੂੰ ਉਠ ਗਈ। ਸਵੇਰ ਹੋ ਵੀ ਗਈ?" ਤਾਂ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸੁੱਤੀ ਹੀ ਕਦ ਸੀ?"

ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਲੇਟੇ-ਲੇਟੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੂ 'ਚ ਬੈਠੀ ਸੁੱਜੇ ਹੋਏ ਪਪੋਟਿਆਂ (ਪਲਕਾਂ) ਵਾਲੀ ਦਮਯੰਤੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਬਾਹਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿਉਂ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਗਲਾਸ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ?"

"ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੁੰਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦਾ ਏ। ਕੌਣ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।"

"ਫੇ ਬਚਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾ।" ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਟ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧੌਣ ਕੱਢ ਲਈ ਤੇ ਬੋਲੀ, "ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਚੱਲੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਚੈਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।"

"ਕਿਉਂ? ਇਥੇ ਕਿਹੜਾ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਵਿਚ ਕੰਡੇ ਉਗਦੇ ਆ?"

"ਇਹ ਤੇਰਾ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਏ।"

"ਕਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ?" ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਘੇਰੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਏ।"

ਕਿਸ਼ਨ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਤਹਿਰੀਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਜੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੀਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜੋ ਇਕ ਹੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲਈ ਕਾਬਲ-ਏ-ਇੱਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਲਈ ਮਾਤਭੂਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਪੂਜਾ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਜਦ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਜਾਵੇਂਗੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਂਗੀ? ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਦੋ ਬੀਵੀਆਂ ਹੋਣ, ਤਦ ਹੀ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਂ ਦੂਜੀ ਬੀਵੀ।"

ਉਹ ਹੱਸ ਪਈ, ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰੋਂ ਦਿਲ ਧੱਕ-ਧੱਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਜ਼ਾਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਇੰਨੀ ਕਰੀਬ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਜਦ ਉਹ ਛੱਤ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੁੱਲਦਾ। ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਤਾਂ ਆਵਾ ਹੀ ਉਤਿਆ ਪਿਆ ਸੀ! ਕੀ ਸੱਸ, ਕੀ ਪਤੀ ਤੇ ਕੀ ਪਤੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਪਰਸੂ ਮੱਲ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੌਣ ਬੇ-ਫਿਕਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਸੀ! ਉਹ ਕੰਮ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਮੁੜਨ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੋ ਕੇ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਜੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਏਂ?" ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਹਾਂ।" ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੱਲ੍ਹ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਸਾਦ ਹੋਇਐ।"

"ਕਿੱਥੇ?" ਪਰਸੂ ਨੇ ਬੇਦਿਲੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ।"

"ਉਥੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦੈ।" ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਇਉਂ ਕਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ੁਕਾਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦੈ।

"ਤੁਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ।" ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਤੇਰਾ ਸਹੁਰਾ ਸੋਚਦੈ-ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ।"

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੇ ਭੜਕ ਗਏ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਈ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਰਾਤ ਭਰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ।"

ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਇਕ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖ, ਉਹ ਕੀ ਏ।"

ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਉਧਰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਮੀਨਾਰ।"

ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਦਾਣੇ ਕਬੂਤਰਾਂ ਵੱਲ ਸਰਕਾ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਕਬੂਤਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਸੌਂਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਉਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ? ਲੇਕਿਨ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਮਗਨ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਜਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਬਜਾਏ ਹੱਸਣ ਦੇ, ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਲੋਕ ਲੱਖ ਪਾਗਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਉਸ ਵਰਗਾ ਗਿਆਨਵਾਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ, ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜਦ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਭ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪਛਾਨਣਾ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰ ਛੋਹਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਅਲਬੱਤਾ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ: ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਟ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਛਪੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜੋ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਭਾਰੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੈਸੇ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

#

ਵਕਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼:ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਥਰਾਜ*

ਪਰਦੇਸੀਂ ਵਸਦੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਸਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸਵਰਗ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ; ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਭਰਮ ਉਦੋਂ ਹੀ ਟੁੱਟੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝਣਗੇ।

ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੰਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਉਪਰੋਂ ਭਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਮਾਨਸਿਕ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਵਰਗ ਹੀ ਇਸ ਬੋਝ ਥੱਲੇ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਇਸ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਡਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇੰਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਹਵਾ ਤੋਂ ਕਿਸ ਕੰਬਲ ਨਾਲ ਲਪੇਟ ਕੇ ਬਚਾਉਣ? ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਚਾਰ ਅਤੇ ਬੇਵੱਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਿਕਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਥੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਤੇ ਫਿਰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਫਾਦਰ ਜਾਂ ਮਦਰ ਡੇਅ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਗੇ। ਮਾਪੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਭਾਲਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ-ਗ਼ਮੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਚਾਅ ਅਤੇ ਰੀਝਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਲਈ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਲੱਗੇ; ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਠਿਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਠਰੰਮੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਭਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਬਦਲ ਰਹੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲੇ ਸਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਬਾਪੂ! ਹੁਣ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਏ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਤੀਹ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਏ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਡਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕੀਏ?

ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਏ-ਕਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਈ ਜਾਂ ਪੁਰੋਹਿਤ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਦਖਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ। ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲਿਆ ਤੇ ਮੁੰਡਾ-ਕੁੜੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਦਖਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਏ, ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਕੌੜੀ ਲਗਦੀ ਏ, ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਲਾਗੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇੰਦਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਈ, ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਪੈਣਾ ਏ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਟੀ.ਵੀ. ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਹੀ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲ ਜਾਣ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣਗੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ, ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਡਰ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਹੀ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਡਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀਮਾ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਰੱਖਣਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੋ ਆਓ! ਬਦਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਆਪ ਵੀ ਬਦਲ ਲਈਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਟ, ਫੋਨ, ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਈਏ, ਕੁਝ ਆਪ ਬਦਲੀਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਨਾਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਕਦਮ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਪੁੱਟਣ।

*ਫੋਨ: 817-262-7938

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆ ਕਿੱਥੇ ਦੱਸਦੈਂ ਭੇਤ

ਜਦੋਂ ਦਾ ਘੁੰਡ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਰਮ ਲੁਕ ਗਈ ਹੈ; ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕਛਹਿਰਾ ਪਾ ਕੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਸਭਿਅਕ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਬਨੇਰੇ ਲਿੱਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਓ, ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਭਰਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਸਤ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਵਰਗ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰਮ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ, ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਣ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਹੋਣ। ਕਈ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਸਵਰਗ 'ਚ ਸੀ ਪਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਘੁਲਦੇ ਨਰਕ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਾਂਵਾਂ ਰੌਲੀ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਕੋਇਲਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਉਹ ਘਟਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਨ ਅਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ: ਰੋਵੋ ਨਾ, ਸਿਆਪਾ ਕਰੋ, ਅੱਥਰੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਮਾਰੂਥਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਲਾਕ ਝੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਝਗੜੇ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਦੁੱਖ ਭੂਤਨੇ ਬਣ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖ 'ਚੋਂ ਵੀ ਧਾਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਲ੍ਹ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਬੀਬਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਇਸ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਪੈਰ ਨਾਲ ਛੜੱਪੇ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਪੈਰ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਹਦੇ ਨੱਚਣ ਦੇ ਚਾਅ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਪਿਸ਼ੌਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਬੜਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਦੋਵੇਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਉਹੀ ਰਹੇ। ਗਲਤੀਆਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਵੇਂ...

ਸਾਡੀ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਐ 'ਵਿਆਹ ਕਰਤਾਰੇ ਦਾ, ਚੱਕ ਲਓ ਢੋਲਕੀ ਛੈਣੇ...' ਪਰ ਅੱਜ ਵਿਆਹ ਕਰਤਾਰੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਕੋਈ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਆਈ ਸੀ, ਨਾ ਡੀ.ਜੇ., ਨਾ ਨਕਲੀਏ ਤੇ ਨਾ ਭੰਡ; ਨੱਚਣ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰੇਹੀ ਨਾਲ ਖਾਧੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਲੱਗੀ ਘਸਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਚਾਨਣੀ ਹੇਠ ਕਿਤੇ ਗਲਾਸੀਆਂ ਖੜਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਿਤੇ ਘਰ ਦੀ ਕੱਢੀ, ਕਿਤੇ ਦੇਸੀ ਤੇ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ। 'ਕੱਲੀਆਂ ਮੂਲੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਦ ਨੂੰ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਮੀਟ ਦੇ ਦੋ ਵਲਟੋਹੇ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ, ਮਾੜੇ-ਧੀੜੇ ਬੰਦੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਹੱਡਾ ਰੋੜੀ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਚਰੂੰਡੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਦਰਜਨ ਕੁ ਜਣੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ ਕੇ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਦਾਅ ਲੁੜਕੇ ਪਏ ਸਨ।

ਕਰਤਾਰਾ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਆਵਾਜ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਗਾਣੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਸੁਨੱਖੀ ਸਾਲੀ ਜਦੋਂ ਨੱਚਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਗੇੜੀ ਦੇਣੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਰੀਲ੍ਹ ਫਸਾ'ਤੀ 'ਨੱਚਣੇ ਨੂੰ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਜੀਅ, ਹਾਏ ਨੀ ਤੈਨੂੰ ਨੱਚਦੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਖੌਰੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਕੀ...।' ਤਾਂ ਠਾਕਰ ਨੇ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ, "ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਬੁੱਢ-ਵਲੇਟ ਕੁੜੀਆਂ-ਚਿੜੀਆਂ ਨਾਲ ਲੱਕ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਧੌਲੇ ਝਾਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਲ ਦਾ ਘਾਟਾ ਈ ਲਗਦੈ।"

"ਤੇਰੇ ਸੂਲ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਜਿਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਸੀ, 'ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਖੈਰ ਨਾ ਪਾਈਏ ਸਾਧ ਹੁੰਦੇ ਰੱਬ ਵਰਗੇ... '।"

"ਸਾਧ ਨ੍ਹੀਂ ਅਮਲੀ।"

"ਕੁਝ ਹੋਵੇ, ਵਿਚਾਰੀ ਪੁੱਤ ਦੇ ਚਾਅ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨ੍ਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀ ਹੋਣੀਆਂ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਨੱਚਦੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਵੀ ਅੰਬਰੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦੇਣੀ ਸੀ।"

"ਵਿਚਾਰੀ ਦੇ ਭਾਗ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਤ ਜੱਗੇ ਦਾ ਵਿਆਹ।"

...ਤੇ ਜਾਗਰ ਤੇ ਠਾਕਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰੇ ਨੇ ਦੇਸੀ ਦੀ ਪੰਜ ਲੀਟਰ ਵਾਲੀ ਕੈਨੀ ਹੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਧਰੀ।

ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋਇਆ ਜਾਗਰ ਉਛਲ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਕਰਤਾਰਿਆ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਐ ਕਿ ਪਲਾਏਂਗਾ ਘੱਟ, ਨਲਾਏਂਗਾ ਵੱਧ।"

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਆਮ ਵਿਆਹਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੀ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰੇ ਦੇ ਚੌਵੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਜੱਗੇ ਦਾ। ਕਰਤਾਰਾ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵੇਚ ਕੇ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੁਬਈ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਗਨਾਂ ਅਤੇ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਕੀ ਜੱਟ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ, ਕੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਖੱਤਰੀ, ਛੀਂਬਾ ਜਾਂ ਨਾਈ ਜਾਂ ਝਿਉਰ, ਸਭ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰੇ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਜੱਗੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਜੱਗ 'ਤੇ ਉਸ ਰਾਹੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਸਾਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਹ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ 'ਚੋਂ 'ਰੰਗਲਾ ਸੰਸਾਰ' ਵੇਖਣ ਦਾ ਚਾਅ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੱਗੇ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਤਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਮਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਆਹ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਘੁੱਟ ਲਾ ਲਈ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਠੇਕੇ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘੇ ਸਨ।

ਕਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਡੂਢ ਲੱਖ ਜਦੋਂ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡੋਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਸਰਪੰਚ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, "ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਜੱਗੇ ਬੜੇ ਹੋਣਗੇ, ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤ ਬੜੇ ਜੰਮੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੱਗਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕੋ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜੰਮਿਆ। ਜੀਹਦੀ ਮਾਂ, ਪੁੱਤ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲੇ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜੋਗਿੰਦਰੋਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਹੀ ਗੇਟ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਣਭੋਲ ਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਪੁੱਤ ਆਏਂ ਵੀ ਜੰਮੇ ਜਾਂਦੇ ਆ।"

ਜਦੋਂ ਵਾਜੇ ਆਲਿਆ ਨੇ ਪੂੰ-ਪੂੰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਗਰ ਉਠ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਟੁੱਟ ਕੇ, "ਬੰਦ ਕਰ ਓਏ ਸਾਧੂ ਰਾਮਾ ਵੜੇ-ਵਾਜਿਆਂ ਨੂੰ। ਸਾਲਿਆ, ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਹਾਂ ਕਢਾ'ਤੀਆਂ, ਤੇ ਤੂੰ ਹਿੰਦੀ ਦੀਆਂ ਤਰਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦੈਂ। ਆਖੇ 'ਮਾਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ।' ਕੰਜਰ ਦਿਆ, ਗਊ ਪੁੱਤ ਐ ਜੱਗਾ। ਤੂੰ ਦੱਸਦੈਂ ਲਾਡਲਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ। ਆਥਣੇ ਵਜਾਈਂ। ਹੁਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਅ ਪੂਰੇ।" ਤੇ ਚੀਂਡ ਲਾ ਕੇ ਕੰਗਣੀ ਆਲਾ ਦੇਸੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਮੱਝ ਨੂੰ ਲੂਣ ਦੇਣ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਲਿਆ।

ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਏ ਪੰਚ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਪਰੋਥਲੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਪੈਗ ਸੜ੍ਹਾਕ ਕੇ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤਾਇਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਗਿਆ ਹੋਣੈ ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਬਰਾਤੇ ਵੀ?"

"ਲੈ ਹੋਰ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸਾਹ ਨ੍ਹੀਂ ਲਿਆ। ਗਲਾਸੀ 'ਤੇ ਗਲਾਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਠਾਕਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਆਏ ਸੀ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਤੋਂ ਟੈਂਪੂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।"

"ਤਾਇਆ, ਇਹ ਕਰਤਾਰਾ ਤਾਂ ਵਿੰਗਾ-ਟੇਡਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਆ। ਤੀਵੀਂ ਐਨੀ ਸੋਹਣੀ ਕਿੱਦਾਂ ਮਿਲ 'ਗੀ?"

"ਤਾਰਾ ਸਿਹਾਂ, ਸਹੁਰੀ ਦੀ ਕਿਤੇ ਚਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨੂੰਹ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਸੀ।"

"ਸੱਚੀਂ?"

"ਜਦੋਂ ਬਲਦਾਂ ਆਲੀ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਡੋਲੀ ਬਿਠਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਵਾਜੇ ਆਲਿਆਂ ਦੀ ਪੌਂ-ਪੌਂ ਨਾਲ ਬਲਦ ਡਰ ਗਏ। ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਜਦੋਂ ਬੁੜ੍ਹਕ ਕੇ ਅਹੁ ਡਿੱਗੀ ਤਾਂ ਪੱਲਾ ਲਹਿ ਗਿਆ ਮੂੰਹ ਤੋਂ...।"

"ਸੱਟ-ਚੋਟ ਤਾਂ ਨ੍ਹੀਂ ਲੱਗੀ?"

"ਤੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਸੱਟ-ਚੋਟ ਨੂੰ। ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਤਾਂ ਤਕੜੀ ਸੀ, ਉਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ ਪਰ ਬੋਹੜ ਆਲਿਆਂ ਦਾ ਬੰਤਾ ਜਾ ਪਿਆ ਮੂੰਹ ਭਾਰ।"

"ਉਹ ਕਾਹਤੋਂ?"

"ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਸੁਣੇਂਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਏਨਾ ਹੀ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਏਦੂੰ ਤਾਂ ਹੀਰ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਨ੍ਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਬੋਲਾ-ਵਾਜਾ ਹੋ ਕੇ ਮਰਿਆ। ਜੁਆਕ ਉਹਨੂੰ ਛੇੜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, 'ਆ ਗਈ ਬੋਲਿਆ ਜੋਗਿੰਦਰੋ।' ਝੱਟ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਕਿੱਥੇ ਐ ਹਰਾਮ ਦਿਓ ਥੋਡੀ ਮਾਸੀ, ਫੜਾਓ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਹੱਥ। ਸਾਲੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਛਿਲਦੇ ਐ ਮੇਰੇ'।"

"ਊਂ ਅੱਖੜ ਬੜੀ ਸੀ ਜੋਗਿੰਦਰੋ।"

"ਕਿਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਅੱਖੜ। ਕੇਰਾਂ ਠਾਕਰ ਨੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦੀ ਨੂੰ ਛੇੜ 'ਤਾ, ਪਈ ਭਾਬੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਥਿਆ ਦੇ। ਤੁੱਕੇ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਢਾਂਗੀ ਮਾਰੀ ਠਾਕਰ ਦੇ ਕਪਾਲ 'ਚ। ਤੂਤਰੂ ਖੋਲ੍ਹ 'ਤਾ। ਫਿਰ ਲੀਰਾਂ ਜਾਲ ਕੇ ਲਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ। ਤੀਵੀਂ ਤੋਂ ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਿੰਡ ਨ੍ਹੀਂ ਵੜਿਆ।"

"ਸੱਚੀਂ ਤਾਇਆ, ਕਰਤਾਰਾ ਵਿਚਾਰਾ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਕਿਵੇਂ 'ਕੱਲਾ ਸ਼ਗਨ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੈ। ਵਿਚਾਰੀ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਈ ਤੁਰ ਗਈ।"

ਤੇ ਨਾਲ ਈ ਮਚ ਗਈ ਹਫ਼ੜਾ-ਦਫੜੀ। ਹੋ ਗਈ ਦਗੜ-ਦਗੜ। ਅਖੇ ਕਰਤਾਰਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ। ਗੌਣ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਾ ਜਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੈ ਗਏ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ। ਜਾਗਰ ਵੀ ਭੱਜ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਗੱਡੀ 'ਚ।

ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜੰਞ ਚੜ੍ਹਨੀ ਸੀ ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਕੰਮ 'ਚ ਘੜੰਮ।

ਜਾਗਰ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸਾਲਾ ਦੀਪਾ ਰਾਤ ਹਸਪਤਾਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਕਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜਾਨ 'ਚ ਜਾਨ ਪਈ।

ਸਵੇਰੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, "ਬਜ਼ੁਰਗਾ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਇਹਨੂੰ। ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਗ਼ਮ ਲਾ ਲਿਆ ਕੋਈ।"

"ਗ਼ਮ ਵੀ ਕਿਤੇ ਛੋਟਾ ਡਾਕਦਾਰ ਸਾਹਿਬ। ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਤੁਰ ਗਈ ਸੀ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤੇ...।"

"ਕਿਵੇਂ?"

ਤੇ ਜਾਗਰ ਨੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਸ਼ੇਅਰ ਈ ਘੜ ਸੁੱਟਿਆ, 'ਮਾੜੇ ਲੇਖਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਏ ਬੜੀ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ, ਜਿਹੜੀ ਪੁੱਛਦੇ ਓ ਤੁਸੀਂ, ਉਹ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂਓਂ ਜਾਣੀ...।'

"ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਾਂ ਕਰ।"

ਗੱਲ ਐਂ ਆਂ ਭਾਈ ਡਾਕਟਰ ਜੀ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੁੰਡੇ ਵੀ, ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਆਲੇ ਵੀ ਰਫ਼ਲਾਂ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਗੋਲੀ ਨਾ' ਮਾਰ 'ਤੀ।"

"ਇਹ ਵਿਚਾਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਲੀਡਰ, ਨਾ ਕੁਛ ਹੋਰ। ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਸੀ?"

"ਲੈਣਾ ਸੁਣ ਲਓ। ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰੇ। ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਹਵਾ ਵਾਂਗੂੰ ਲੰਘ'ਗੇ। ਪਿੱਛੇ ਪੁਲਿਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਅਣਭੋਲ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਇਹ ਕੌਣ ਮੁੰਡੇ ਨੇ, ਕਿਹੜੀ ਬੈਂਕ ਲੁੱਟ ਕੇ ਆਏ ਨੇ।"

"ਫੇਰ?"

"ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦੀ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ-ਐਧਰ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਲੰਘਦਾ ਦੇਖਿਆ? ਕਹਿੰਦੀ-ਦੇਖਿਆ ਭਾਈ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ। ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰਫ਼ਲਾਂ। ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਵੇਂ, ਐਂ ਗਏ ਗੋਲੀ ਵਾਂਗੂੰ।...ਤੇ ਹੋ ਗਏ ਫੇਰ ਹੱਥ ਕਰਾਰੇ। ਅਗਲੇ ਪਿੰਡ ਹੋ ਗਿਆ ਮੁਕਾਬਲਾ। ਬੈਂਕ ਆਲਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਿੰਨੇ।"

"ਇਹ ਫੇ ਕਿੱਦਾਂ ਮਰ ਗਈ?"

"ਦੱਸਦਾਂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ! ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਤਾਂ ਪਲਾਓ ਪਹਿਲਾਂ। ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਮਹਿੰਗਾ ਬੜਾ ਪਿਆ, ਪਈ ਮੁੰਡੇ ਐਧਰ ਨੂੰ ਗਏ ਆ। ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਸੂਹ ਲੱਗ ਗਈ... ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ।"

"ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾ?"

"ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਮੁੰਡੇ ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਭਲਕੇ ਵਿਆਹੁਣ ਜਾਣੈਂ, ਇਹ ਜੋਗਿੰਦਰ ਦੇ ਪੇਟ ਸੀ। ਨੌਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਰਤਾਰਾ ਬਥੇਰਾ ਕਹੇ-ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਨਾ ਪੈਰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਪਰ ਕਿੱਥੇ! ਹਠੀ ਤੇ ਤਕੜੀ ਤੀਵੀਂ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਉਥੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰੇ ਫਿਰ। ਆਏ ਦੋ ਜਣੇ। ਦੋ ਮਾਰੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਇਕ ਮੱਥੇ 'ਚ ਲੱਗੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਬੱਖੀ 'ਚ। ਬਲੈਡਰ ਵਾਂਗ ਪੇਟ ਪਾੜ ਕੇ ਜੱਗਾ ਨਾੜੂ-ਨੱਕਾ ਤੋੜ ਥੋੜੇ ਸਫ਼ਲ 'ਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਂਗ ਅਹੁ ਜਾ ਪਿਆ ਭੁੜਕ ਕੇ। ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇਖੋ, ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਥਾਏਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਜੱਗਾ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਚੌਵੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਐ। ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ 'ਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਤਾਂ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੱਗਾ ਰੱਬ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਐ। ਜੁਲੈਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਨੱਖੀ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਚੇਤੇ ਕਰਦੈ। ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਚੌਵੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਕਰਤਾਰਾ ਜੋਗਿੰਦਰੋ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਏਨਾ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾ ਲਊ।"

ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਐ। ਕਰਤਾਰਾ ਰੋਕਦਿਆਂ ਰੋਕਦਿਆਂ ਬਰਾਤ ਨਾਲ ਵੀ ਨੱਚਣੋਂ ਨ੍ਹੀਂ ਹਟਿਆ, ਪਰ ਪੁੱਤ ਦੇ ਮੁਕਲਾਵੇ ਦੇ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਤਾਰਾ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪੂਰੇ ਕਰ ਗਿਆ।

ਵਿਗਿਆਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਘੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਤਾਂ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬੇਕਸੂਰ ਵੀ ਫਾਹੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤਿਕਾ:

ਫਿਰੇ ਬੇਖੌਫ਼ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੁਣ
ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਾ,
ਭਲਾ ਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ
ਮੌਤ ਦੀ ਔਕਾਤ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ।
ਤਰੀਕੇ ਜਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਡੇ
ਨਗਰ ਹੁਣ ਨੇ ਨਿਆਰੇ,
ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੱਫਣ ਚੜ੍ਹੇ
ਬਰਾਤ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ।
ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਬਰੂਦ ਦੇ ਢੇਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ,
ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਬਲਦੀਆਂ ਫਿਰ
ਭੇਜਦੇ ਸੌਗਾਤ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ।

(ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ ਦੇ 'ਚੁੱਪ ਦੇ ਟੁਕੜੇ' 'ਚੋਂ)

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਾਈਂ

ਸਾਈਆਂ ਮੇਰਿਆ ਸੁਣੀ ਖਾਂ ਕੰਨ ਕਰਕੇ, ਲੱਗਾ ਕਰਨ ਵੀ ਇਕ ਫਰਿਆਦ ਸਾਈਂ।
ਸਾਈਂ ਸਾਈਂ ਦਾ ਹੀ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ, ਪਰ ਕਰੀ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਖੜ੍ਹੇ ਫਸਾਦ ਸਾਈਂ।
ਇਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੇਪ ਕਰਦੇ, ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਬਰਬਾਦ ਸਾਈਂ।
ਭਗਵੇ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਰਾਖਸ਼ ਨੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ, ਲਗਦੀ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੱਚੀਂ ਔਲਾਦ ਸਾਈਂ।
ਅਰਬਾਂ-ਖ਼ਰਬਾਂ ਦਾ ਨਿਕਲਿਆ ਮਾਲ ਜਿਸ ਤੋਂ, ਕਹਾਉਂਦਾ ਉਹ ਵੀ ਰਿਹਾ ਏ ਸਾਧ ਸਾਈਂ।
ਜੰਮੇ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਲਗਦਾ ਕੁਝ ਲੈ ਦੇ ਕੇ, ਚਲਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਸ਼ਰਾਧ ਸਾਈਂ।
ਬੀਬੇ ਬੰਦੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਹਿ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਸੀ ਯਾਦ ਸਾਈਂ।
'ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸਾਈਂ ਕਿਸੇ ਸੁੱਟ ਟੋਭੇ, ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ਸ਼ਬਦ ਵਿਵਾਦ ਸਾਈਂ।

ਡੋਪਿੰਗ 'ਘਪਲਾ', ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਮੰਡੀ

(ਸਫਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਰੀ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਲਾਰ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਸਹਿਜਤਾ ਤੋਂ ਵਿਯੋਗੇ ਅੰਕੜਾ-ਮੁਖੀ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਰੁਤਬੇ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਗੁਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਖੇਡ ਵਰਗੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਮੰਡੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਸੋਗਵਾਰ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਮੰਡੀ-ਮੁਖੀ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਡੋਪਿੰਗ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਪਰ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਡੋਪਿੰਗ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਮੁਨਾਫ਼ਾਮੁਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਖੇਡ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਉੱਤਮ ਸਕੂਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੰਡੀ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ ਪਰ ਅਗਲਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਨੂੰ ਚਾਅ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ 'ਦਾਗ' ਨੂੰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਕੇ ਧੋਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਸਤਪਾਲ ਗੋਸਾਈਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਉਂ ਦਲੀਲ ਉਸਾਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ ਮੁਲਕ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਖੇਡ ਬਾਬਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਕਦਰ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਸਿਰ ਕਿਵੇਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਖਿਡਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਪਿੱਸ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚਾਰ ਛਿੱਲੜ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਛਿੱਲੜ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਚਾਰ ਛਿੱਲੜ' ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਥੋੜੇ ਪੈਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੋਤ ਛਿੱਲੜ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪਦ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਨਿੰਹਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬੋਲੇ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਭਾਵ ਦਸਦਾ ਹੈ, "ਰੁਪਯਾ, ਰਜਤਪਣ"। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ 'ਰੁਪਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਵਿਚਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਪਿਆ ਰੂਪਾ (ਰਜਤ, ਚਾਂਦੀ) ਤੋਂ ਵਿਕਿਸਤ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕਰੰਸੀ ਧਾਤ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਾਗ਼ਜ਼ੀ ਨੋਟ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਛਾਪੇ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਸੋ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਛਿੱਲੜ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਤ ਜਾਂ ਕਾਗ਼ਜ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਰਜਤਪਣ' (ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਗੁਣ) ਕਰਨਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਸਮਝ ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਚਿਲਕਵੇਂ ਗੁਣ ਕਾਰਨ ਚਿਲਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਛਿੱਲੜ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਖਰ ਚਾਂਦੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ 'ਚੰਦ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ ਭਾਵ ਚਮਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਏਥੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਨੌਤ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਛਿੱਲੜ ਸ਼ਬਦ ਛਿੱਲ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਛਿੱਲੜ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਤ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਨੂੰ 'ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਮੈਲ' ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਇਸ ਦੇ ਛਿੱਲ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵਿਉਤਪਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਛਿੱਲੜ ਮੈਲ ਦੀਆਂ ਵੱਟੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਜ਼ ਦੇ ਛਿੱਲੜ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਲੜ ਅਤੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕਰੇ ਦੱਸ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਲੜ, ਸਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕਰੇ
ਤੇ ਗਜਾ ਕਰਨ ਨੂੰ
ਮੁਆਮਲਾ ਉਗਰਾਹੁਣਾ ਕਹਿ ਕੇ
ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ
ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ...।

ਆਓ ਜ਼ਰਾ ਇਸ ਛਿੱਲੜ ਦੇ ਛਿੱਲੜ ਉਤਾਰੀਏ। ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਬੋਲੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਮੈਦਾਨ ਮਾਰਨਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਜਾਣਾ ਵੀ ਪਿਸ਼ਾਬ ਜਾਂ ਸ਼ੌਚ ਜਾਣਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਛਿੱਲੜ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ, ਭਲੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਛਿਲਕਾ ਸਮਝ ਕੇ ਠਿੱਠ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਧਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਨ ਅਰਥਾਤ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਚਿੱਲਰ ਜਾਂ ਚਿੱਲੜ। ਹਿੰਦੀ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੇਜ਼ਗਾਰੀ ਜਾਂ ਖੁਰਦਾ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਛਿੱਲੜ ਨੂੰ ਇਸ ਚਿੱਲਰ/ਚਿੱਲੜ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਔਖਿਆਈ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਛਿੱਲੜ ਰੂਪ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਲਰ ਸ਼ਬਦ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਭੇਦ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਰਾਵੜੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੰਨੜ, ਤਾਮਿਲ, ਤੈਲਗੂ, ਤੂਲੂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਰਾਠੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਕੋਂਕਣੀ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰੂਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭੇਦ 'ਸ਼ਿਲਕ' ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗਵਸ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਸੰਜੋਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਸ਼ਿਲਕ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਹਥਲੇ ਚਿੱਲਰ/ਚਿੱਲੜ/ਛਿੱਲੜ ਨਾਲ ਕੋਈ ਧਾਤੂਮੂਲਕ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਚਿੱਲਰ ਸ਼ਬਦ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਾਵੜੀ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਦੇ ਇਕ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ 'ਚਿੱਲਰੇ' ਦੇ ਇਹ ਅਰਥ ਹਨ: ਨਿਕ ਸੁਕ, ਫੁਟਕਲ, ਪਰਚੂਣ, ਬਕਾਇਆ, ਬਾਕੀ, ਭਾਨ; ਤੁੱਛ ਜਾਂ ਨਿਗੂਣੀ ਚੀਜ਼; ਵਾਲੀ।

ਕੰਨੜ ਦਾ ਇਕ ਕੋਸ਼ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ: ਛੋਟਾਪਣ, ਲਘੂਤਾ; ਹੋਛਾਪਣ, ਕਮੀਨਗੀ; ਦਸ਼ਮਲਵ ਰਾਸ਼ੀਆਂ (ਅਰਥਾਤ ਅੱਧਾ, ਪੌਣਾ ਆਦਿ); ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਮੁਦਰਾ।

ਤਾਮਿਲ ਤੇ ਕੰਨੜ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਤੌਲ ਨੂੰ ਚਿੱਲੇ ਪਿੱਲੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਕੋਸ਼ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਚਿਲਰੇ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਧੀ-ਛੇਦ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਚਿਲਰੇ=ਚਿਲ+ਅਰੂ। ਤਾਮਿਲ ਵਿਚ 'ਚਿਲ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਛੋਟਾ, ਨਿੱਕਾ, ਥੋੜਾ, ਟੋਟਾ ਅਤੇ 'ਅਰੂ' ਦਾ ਅਰਥ ਤੋੜਨਾ, ਭੰਨਣਾ, ਵੱਢਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਟੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਹੱਥ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਅਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਵੱਢ-ਟੁੱਕ, ਟੁੱਟ-ਭੱਜ, ਨਿਕ-ਸੁਕ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੇਧ ਵਿਚ ਚਿਲਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਟੁੱਟੇ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਲਰ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਖੰਡਾਂ ਦਾ ਅਰਥਾਵਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਸਾਬਤ ਸਬੂਤ ਖਰੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ? ਕੁਝ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਗ਼ਜ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਰੁਪਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਪਏ ਲਈ ਰੂੜ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਸਮਾਨੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਉਧਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੁੱਕਤ ਏਨੀ ਗਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਲਈ (ਪਿਆਜ਼ ਦੇ) ਛਿੱਲੜ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਹੇਠੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਅਰਕੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ: ਸਰਕਾਰ ਨੇ 150 ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸ-ਲੁਆਈ ਦੇ 150 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿੱਕੇ ਢਾਲ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਉੜ ਗਿਆ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਿੱਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਤਾਂ ਛਿੱਲੜ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ? ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਅਬ ਤਕ ਨੋਟ ਕਾ ਚਿੱਲਰ ਕਰਾਤੇ ਥੇ, ਅਬ ਚਿੱਲਰ ਕਾ ਚਿੱਲਰ ਕਰਵਾਨਾ ਪੜੇਗਾ।"

ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਛੋਟੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਨੇ ਕਦਰਾਂ ਵਿਸਾਰੀਆਂ

ਕੀ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਐ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ*

*ਫੋਨ:91-98141-78883

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਨੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਗਠਜੋੜ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਨਫ਼ੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ-ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਅਕਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਛੋਟਾ ਪਰਦਾ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜੋ-ਜੋ ਕੁੱਝ ਕਰਦੈ ਤੇ ਵੱਡਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਹਲਕੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ-ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਅੱਸੀ-ਨੱਬੇ ਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਘਟ ਰਹੇ ਨੇ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਧ ਰਹੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਨੀਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ' ਵਾਲੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਛੋਟਾ ਪਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਬੈਡਰੂਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਐ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਰਹਿਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਰਾਜ਼, ਸਵੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਘਰਾਂ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਾੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ 'ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਡੱਬਾ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਜੋ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਜ਼ਮਾਨਾ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਟੀ.ਵੀ ਜੋ-ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ, ਕਾਮ ਉਤੇਜਨਾ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਸਵੰਬਰਾਂ' ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਐ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਐ ਕਿ ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਰਹਿ ਗਿਐ। ਜਦੋਂ ਰਾਖੀ ਸਾਵੰਤ ਵਰਗੀ 'ਸ਼ਰੀਫ਼' ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਮੁੰਡੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ 'ਬੱਕਰਾ' ਲੱਭਣਾ ਭਲਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਔਖਾ ਹੁੰਦੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਾਲਚ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣ ਉਹਦੇ ਵਰਮਾਲਾ ਪਾ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿ ਛੱਡਣਾ, 'ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ...ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ...' ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਅਡੰਬਰਾਂ' ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਘਰ ਵਸਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਨਾਲੇ ਜਦੋਂ ਲਾੜਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਜ਼ਰੀਏ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਨਿਭ ਸਕੇਗੀ, ਇਹਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦੈ।

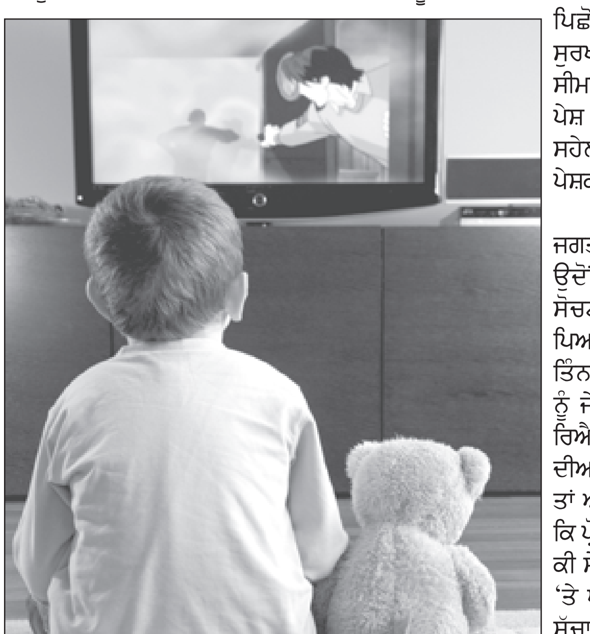

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਜਨ ਦੇ 'ਲਾਡਲੇ' ਰਾਹੁਲ ਮਹਾਜਨ ਲਈ ਕੁੜੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਅਡੰਬਰ ਰਚਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਹੋਏ ਛੱਡ-ਛਡਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਡਿੰਪੀ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕਾਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਆ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਬਦਨਾਮੀ ਡਰੋਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਇੱਕ-ਦੋ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਕਰਕੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਤਨ ਰਾਜਪੂਤ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅਭਿਨਵ ਲੱਭ ਗਿਐ ਪਰ ਉਹਨੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਕ ਇੰਜ ਪਾਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਆਏ ਮੁਜਰਿਮ ਨੂੰ ਜੱਜ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਦੇ ਛੱਡਦੈ। ਹੋ ਸਕਦੈ ਇਹ ਵਿਆਹ ਵੀ ਸਿਰੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੀਰਾਂ ਵਾਲੀ ਖਿੱਦੋ ਵਾਂਗ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇ।

ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਲੱਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜਾਪਦੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ 'ਸਵੰਬਰਾਂ' ਵਾਲਾ ਅਡੰਬਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹਦੀ ਥਾਂ 'ਤਲਾਕ' ਵਾਲੇ ਲੜੀਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਲੱਗਣਗੇ। ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣੈ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਕਰੋ, ਓਦਾਂ ਕਰੋ।

ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚੈਨਲ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਦਾਇਰਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਓਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਦੌੜਾਓ। 'ਰਾਜ਼ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਕਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਨਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਸਭ ਕੁੱਝ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਤਰਕ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕਮਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਚੈਨਲ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ 'ਸਭ ਸੇ ਆਗੇ' ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਨੇ, ਰਾਤੀਂ 12 ਵਜੇ ਉਹੀ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੱਸਣ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਪਹੁ ਫੁਟਾਲੇ ਮੌਕੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਡਰਾਉਣੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤਾਂਤਰਿਕ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਵਧੀਆ ਲੰਘਾਉਣ ਦੇ ਗੁਰ ਦੱਸਦੇ ਨੇ, ਭਾਰੀ ਨਗ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ 'ਸਚ ਕਾ ਸਾਮਨਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਵਾਕਫ਼ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 'ਬਿੱਗ ਬੌਸ' ਵਰਗੇ ਸ਼ੋਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧੀ ਪਿਛੋਕੜ ਕਰਕੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਦੇ ਸੀਮਾ ਪਰਹਾਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੈ, ਕਦੇ ਅੱਬੂ ਸਲੇਮ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਮੋਨਿਕਾ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਖੁਰਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੰਗੇਤਰ ਨੀਰਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਰੀਆ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਰਿਐਲਟੀ ਸ਼ੋਆਂ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲੱਗ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪੋਚ ਕੀ ਸੇਧ ਲਵੇਗਾ? ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤ 'ਤੇ ਖਲਨਾਇਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਜਿੱਤਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨ ਖਰਾਬਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ? ਇਹ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਟਾਡਾ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਜਦੋਂ 'ਖਲਨਾਇਕ' ਫ਼ਿਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਰਨ ਮਾਰਨ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਗ਼ਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਬਦਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਮੀਡੀਏ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨੂੰ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਬੂਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਧਣ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਉਂ ਜਾਪਣ ਲੱਗੈ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ਾਇਨੀ ਆਹੂਜਾ ਜਦੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹੋਂ ਬਾਹਰ ਆਵੇਗਾ, ਫ਼ਿਲਮ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਤੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਨਹੀਂ, ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗਲੈਮਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿਸ ਕਦਰ ਕਾਤਲਾਂ, ਅੱਯਾਸ਼ਾਂ, ਮੱਕਾਰਾਂ ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆਂ' ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਅੱਬੂ ਸਲੇਮ ਵੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹੀਰੋ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦਾਊਦ ਕਿਸੇ ਰਿਐਲਟੀ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਤੋਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰੇ ਕਰਕੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਜਿਹੜੇ ਚੈਨਲ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਾਲੇ 'ਨੰਬਰਿੰਗ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖਦੇ ਸਨ, 'ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ/ਸੀਰੀਅਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਨ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ', ਹੋ ਸਕਦੈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖਣ, 'ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ/ਸੀਰੀਅਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਅਪਰਾਧੀ ਹਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਿਸ ਪਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਾਫ਼ੀ ਚਾਹਾਂਗੇ।' ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ, 'ਜੁਗਾੜੂ' ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਦੀ ਹੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵਿਚ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੇ:ਲੱਖ ਰੋਕਿਆਂ ਵੀ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਪੈਣ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ

ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾਲ ਗੁਆ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਮੋਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਖੱਟੀ ਵੀ ਤਾਂ ਖੱਟਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਿਛਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ; ਪਰ ਪਿਛਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਜ਼ਰੂਰ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਘਰ ਮੁੜ ਆ, ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਪਰਦੇਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਲਿਪਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਬਣਾਈ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਦੇਖੇ, ਬਲਦ ਹਿੱਕਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਫੋਰਡ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਗਰਾੜਾਂ (ਮੱਡਗਾਰਡ) ਤੋਂ ਸਾਇਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਫ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗੇਗਾ

ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਇੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਣ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਪਰਦੇਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਛੱਡਣ ਨੂੰ, ਤੇ ਕਿਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲਾਲ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨ ਨੂੰ? ਜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਤਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਪੈਣ ਦੂਰੀਆਂ! ਕੁਝ ਸਧਰਾਂ, ਕੁਝ ਮਨ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਕੁਝ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਿਗਾਨੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਢੇ ਟੰਗਿਆ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਤੇ ਉਹ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵਾਲੇ ਆਖਰੀ ਪਲ ਹਰ ਪਰਦੇਸੀ ਲਈ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੇ ਪਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦਿਆਂ ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ

ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ
ਫੋਨ:513-432-9754

ਘੂਕ ਘਟਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕੁਝ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਸੁਪਨੇ ਜੋ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਸਾਨ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਅੱਖ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਤੇ ਦੂਜੀ 'ਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁਪਨੇ। ਦਿਲ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਚੀਸ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਡਣ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋ ਰਹੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖੰਭ ਕੱਟੇ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਦਿਲ ਕੁਝ ਹੌਕੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਜਹਾਜ਼ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਪੁਲਾਘਾਂ ਪੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅੱਖ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਅੰਬਰੀਂ ਉਡਿਆ ਪਰਦੇਸੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਕਦੋਂ ਵਤਨੀਂ ਪੈਰ ਪੈਣਗੇ?

ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਣ ਪੈਰ ਧਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਿਚਾਰੇ ਗਲਤ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅਸਮਾਨੋਂ ਡਿੱਗ ਖੰਜੂਰ 'ਤੇ ਲਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਧੇ ਬਿਨਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕਈ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ, ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵੀਰ ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁਫਨੇ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸੁਫਨੇ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਚੋਅ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੰਝੂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ।

ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਪਰਦੇਸ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਪਰਾਇਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦਾ ਲਾਲ ਲਹੂ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਕਿੰਨਾ ਸਫੈਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਜੋ ਸੋਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਭੁਲੇਖੇ ਉਦੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਕੀ ਭੈਣ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰਾ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਰਹਿਣਾ ਹੈ? ਅਗਰ ਇਹੀ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਘਰ ਗਏ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਵੀਰਾ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਰੁਕ ਜਾ! ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਗਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਜਿਆਂ-ਗਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਉਦੋਂ ਫਿੱਕੇ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਾਲਾ ਭਣੋਈਏ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਗਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੈਂਟ ਗਰੌਸਰੀ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਮੰਨਿਆ ਇਹ ਇੱਥੇ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਉਸ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗੂੰ ਲੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਪਰਦੇਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ, ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਮੁਲਕ ਪਰਾਇਆ, ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ
ਪੈਂਦੇ ਦਰਦ ਹੰਢਾਉਣੇ।
ਆਪਣੇ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ ਬਣੇ,
ਉਥੇ ਕਿਸ ਨੇ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣੇ।
ਪਰਦੇਸੀ ਤੇ ਗਮ ਚੰਦਰੇ ਸਾਰੇ,
ਸੌਂਦੇ ਦੌਣ ਸਰਹਾਣੇ।
ਆਪਣੀ ਵੀ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ
ਸੱਚ 'ਨਿੰਮੇ' ਕਹੀ ਨਿਮਾਣੇ।

ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਜਿਹੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਮ ਲੱਗਣ ਸਾਰ ਹੀ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ ਘਰ ਨੂੰ ਭੱਜਣ ਵਾਲਾ ਵਕਤ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼! ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ। ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਵੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹੱਥੀਂ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਝਾੜੂ-ਪੋਚੇ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਵੀ ਮਾਂਜਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰਦੇਸ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਲਾਉਣੇ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਸਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਲਾਰਮ ਦੀ ਘੰਟੀ ਜਦੋਂ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਾਵਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, 'ਜੋ ਸੁੱਖ ਛੱਜੂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ, ਬਲਖ ਨਾ ਬੁਖਾਰੇ।' ਉਦੋਂ ਬਾਪੂ ਜ਼ਰੂਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠਾਂ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਖਾਨੇ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਹੀ ਪੈਸਾ ਹੈ। ਪਰਦੇਸ ਦੇ ਪਟੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਰਦੇਸੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਨ ਨਾਲ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਜਦੋਂ ਆਖਰੀ ਕਿਰਨ ਨਾਲ ਘਰੇ ਵੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ। ਉਲਟਾ ਸਵੇਰੇ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਛੱਡੇ, ਧੋਣ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲੈਣ ਦੀ, ਤੇ ਭੁੱਖਾ ਢਿੱਡ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਵੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੂਕਣ ਲਈ। ਉਦੋਂ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਪੈਸੇ ਘੱਲ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਸੌਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ, ਡਾਲਰ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ। ਇੰਜ ਲਗਦੈ ਜਿਵੇਂ 'ਕੱਲੀ-'ਕੱਲੀ ਇੱਟ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਵਿਚ ਚਿਣ ਕੇ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਸੋਚਾਂ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਨੀਂਦਾਂ ਘਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਫਿਕਰ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਰਦ ਜੁਦਾਈਆਂ ਦਾ। ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਫਿਕਰ, ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਦਾ ਭਾਰ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਹਿਲਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ:

ਇਕ 'ਕੱਲੀ-'ਕਹਿਰੀ ਜਾਨ,
ਉਤੋਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ।
ਲੱਖ ਰੋਕਿਆਂ ਵੀ ਹੰਝੂ,
ਵਗ ਪੈਣ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ।
ਇੱਥੇ ਲੋੜੇ ਪਰਦੇਸੀ,
ਉਥੇ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਲੋੜੇ।
ਜਾਣੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਕਦੋਂ,
ਪੈਣ ਵਤਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜੇ।

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਘਰ ਹੀ ਫੋਨ ਸੀ। ਘੰਟਿਆਂਬੱਧੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੋਨ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਓ। ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ, ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਆਖਰੀ ਦਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕੱਟ ਕੇ ਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਣਾ। ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਨੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਣਾ, ਤੇ ਇੱਧਰ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨੇ ਭਰਿਆ ਮਨ ਲੈ ਕੇ ਸੌਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜੀਅ, ਉਨੇ ਹੀ ਫੋਨ। 20-22 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਅ ਕੇ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਘੱਲਦੇ ਸਨ। ਅੱਗੋਂ ਵਿਚਾਰੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਕੋਲੋਂ ਚਿੱਠੀ ਸੁਣਨੀ, ਤਾਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਆਏ ਅੱਥਰੂ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਪੂੰਝਣੇ। ਅਗਰ ਲਾਲ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਦਾ ਖਤ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਚਾਈਂ-ਚਾਈਂ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਨਿਬੇੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਤੇ ਮਾਹੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ 'ਖਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜਲਦੀ ਦੇਣਾ' ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖਣ ਬਹਿ ਜਾਣਾ। ਇੱਧਰ, ਭੌਰ ਪਰਦੇਸੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੰਮ ਵਿਚ, ਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਦੋਂ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਜਿਸ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸੈਲ ਫੋਨਾਂ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਤਾਂ ਲੋਪ ਹੀ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਤੇ ਡਾਕੀਏ ਦਾ ਨਾਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਪੱਟੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਇਕ ਪੱਟੀ ਉਹ ਖੁਦ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰ-ਕਰ ਪਿੱਛੇ ਘੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਪੱਟੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਦੋਂ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਲੱਖ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਿੱਤਰ ਕੋਲੋਂ ਫੜ ਕੇ ਪੂਰਾ ਲੱਖ ਕਰਕੇ ਘੱਲਣਾ। ਪਿੱਛੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਫੋਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਉਡਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਲੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੁੜਤੀ ਮਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਚੱਲਿਆ ਏਂ, ਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਘਰੇ ਘੱਲਣੀ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੱਚੀ ਨੀਤ ਅਤੇ ਸਾਫ ਦਿਲ ਨਾਲ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਕਿਤੋਂ ਅਕਲ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਘੱਲਦਾ-ਘੱਲਦਾ ਪਰਦੇਸੀ ਪੈਸੇ ਘੱਲਣੇ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਸਿੱਧੀ ਉਸ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੀ ਉਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਘੱਲਣੋ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸ਼ ਉਸ ਬਿਗਾਨੀ ਧੀ 'ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੋਲਾ ਪਰਦੇਸੀ ਇੰਨਾ ਵੀ ਭੋਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਡਾਲਰ-ਪੌਂਡਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪਰਦੇਸੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਟੀ-ਪੱਟੀ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾ ਬਿਖ਼ਰੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਏਕਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾਲ ਗੁਆ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਮੋਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਖੱਟੀ ਵੀ ਤਾਂ ਖੱਟਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਿਛਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ; ਪਰ ਪਿਛਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਜ਼ਰੂਰ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਘਰ ਮੁੜ ਆ, ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਪਰਦੇਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਲਿਪਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਬਣਾਈ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਦੇਖੇ, ਬਲਦ ਹਿੱਕਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਫੋਰਡ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਗਰਾੜਾਂ (ਮੱਡਗਾਰਡ) ਤੋਂ ਸਾਇਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਫ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਿੰਡ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਪੈਰ ਪੁੱਟਿਆ ਸੀ!

ਸੌ ਸੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਲੱਖ ਅਰਦਾਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਖਿਰ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਸਾਰ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਤੱਤੀਆਂ-ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਵਤਨਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਮਾਂ, ਉਹੀ ਬਾਪ, ਉਹੀ ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਸਭ ਉਹੀ, ਪਰ ਫਰਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਫੈਦੀ ਭਰ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਛੋਟੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਰਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਦਿਲੀ ਤਮੰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਲੱਗਾਂ। ਉਹੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵਾਲੇ ਹੰਝੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਅੱਖੀਂ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਝਲਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਸੁਫਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ ਆਏ ਪਰਦੇਸੀ ਦਾ ਚਾਅ ਚੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲਗਦੈ ਕਿ ਪੁੱਤ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਇਆ, ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਚੋਅ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਾੜਦੀ ਹੈ। ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਤੇਲ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਬੋਤਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ! ਅਜਿਹੇ ਪਰਦੇਸੀ ਪੁੱਤਰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਘਰ ਮੁੜੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਚਾਅ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਈਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤਾਂ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨੋਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇਸੋਂ ਪਰਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ, ਬਿਆਨੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨ ਪਰ ਦਿਨ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਛਾਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਢਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ-ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਰੀਤ ਵੰਡਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ

ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਪੱਟੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਇਕ ਪੱਟੀ ਉਹ ਖੁਦ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰ-ਕਰ ਪਿੱਛੇ ਘੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਪੱਟੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਦੋਂ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਲੱਖ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਿੱਤਰ ਕੋਲੋਂ ਫੜ ਕੇ ਪੂਰਾ ਲੱਖ ਕਰਕੇ ਘੱਲਣਾ। ਪਿੱਛੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਫੋਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਉਡਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਲੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੁੜਤੀ ਮਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਚੱਲਿਆ ਏਂ, ਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਘਰੇ ਘੱਲਣੀ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਆਪਣੇ ਭੇਜੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਭਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪੈਸੇ? ਜੇ ਤੂੰ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਵੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਸਮਾਨ ਸਿਰੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੜੱਪ ਕਰ ਚੁਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਦੇਸੋਂ ਪਰਤੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਵਤਨ ਵਰਤੇ ਹੀ ਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਜਹਾਨੋਂ ਹੀ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਥੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਸਫੈਦ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਵੇਖੇ ਹਨ।

ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਗਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਕੋਈ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਵੇ? ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ ਆਪਣਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਇਕੱਲਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਡੰਗ ਦੀ ਡੰਗ ਕਰਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿਥੋਂ ਮਹਿਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿੱਥੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਪਰਦੇਸੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਪਿੰਡ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ, ਸਾਇਕਲ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਾਂ ਝੂਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ ਆਖਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬੁਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਖਿੜੇ
ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗੁਲਾਬ ਅੱਜ।
ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਟੋਭਿਆਂ ਦੇ
ਬਣੇ ਨੇ ਤਲਾਬ ਅੱਜ।
ਕਰ-ਕਰ ਘੱਲੀਆਂ
ਕਮਾਈਆਂ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੇ।
ਤਾਈਓਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ
ਮੇਰਾ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ।

ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਏ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ

ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਣੀ ਕੌਲ

ਮਣੀ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ...

ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ ਸਬੂਤੀ ਵਿਦਾਈ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਲੀਹ-ਪਾੜਵੇਂ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਕਤ ਅੰਗੜਾਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵੀ ਕਰਵਟ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਜਣਾ ਝੱਟ ਉਤਸੁਕਤਾ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ-ਮਣੀ ਰਤਨਮ। ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਤਾਂ ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਹੈ, ਇਹ ਮਣੀ ਤਾਂ ਮਣੀ ਕੌਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਖੌਰੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਪਦੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇੰਨੇ ਹੀ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮਨ-ਆਈ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੀ ਵੀ ਸੀ, ਤੇ ਪੁੱਜਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਿਹਨ ਦੇ ਸਭ ਜਾਲੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਂਝ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਗਾਂਹ ਸਫਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਹੁਣ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। 'ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ', 'ਦੁਵਿਧਾ', 'ਅਸ਼ਾੜ ਕਾ ਏਕ ਦਿਨ', 'ਨੌਕਰ ਕੀ ਕਮੀਜ਼', 'ਸਤਿਹ ਸੇ ਉਠਤਾ ਆਦਮੀ', 'ਸਿਧੇਸ਼ਵਰੀ' ਅਤੇ 'ਇਡੀਅਟ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਦਾ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬੰਦੇ ਤੱਕ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਮਣੀ ਕੌਲ ਬ੍ਰੈਜ਼ਨ, ਤਰਕੋਵਸਕੀ, ਰਿਤਵਿਕ ਘਟਕ ਜਿਹੇ ਧੁਨੰਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਸਿਰਜਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਰ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਹੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਦੇਖਦਾ/ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਆਲੋਚਕ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ 'ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰਦੇ ਸਨ। 1969 ਵਿਚ ਜਦ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ' ਆਈ ਤਾਂ ਸਭ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਰੰਗ ਅੰਤ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਖੁਦ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕੋਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਗਾਂਹ ਜਾਣਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ, ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਪਰ ਸਿਨੇਮਾ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਯਾਦ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਮੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਹੈ। ਮਸਲਨ: ਮੀਤਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ 'ਸਿਧੇਸ਼ਵਰੀ' ਵਿਚ 'ਪਰਫੈਕਟ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ' ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖਾਨ ਦਾ ਸੁਪਰਸਟਾਰੀ ਕਰੀਅਰ 'ਇਡੀਅਟ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। 'ਇੰਡੀਅਟ' ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਟ-ਵੱਢ ਕੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖਾਨ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਇੰਨਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਣੀ ਕੌਲ ਦਾ ਜਾਦੂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਨੇੜੇ ਆਏ ਹਰ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। 'ਇੰਡੀਅਟ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖਾਨ ਦਾ ਟੈਲੀਫਿਜ਼ਨ ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਰਾਹ ਖੁੱਲਿਆ। 'ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ' ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਤੀ ਤਰੱਦਦ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਭੁਆ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਦੁਵਿਧਾ' ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਟਕ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਜੈਦਾਨ ਦੇਠਾ ਦੇ ਨਾਵਲੈੱਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖਾਨ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਸੇ ਨਾਵਲੈੱਟ 'ਤੇ ਫਿਲਮ 'ਪਹੇਲੀ' ਬਣਾਈ ਪਰ ਜੋ ਗੱਲ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭੂਤ ਦੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਕਥਾ ਇੰਨੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ/ਸੀ।

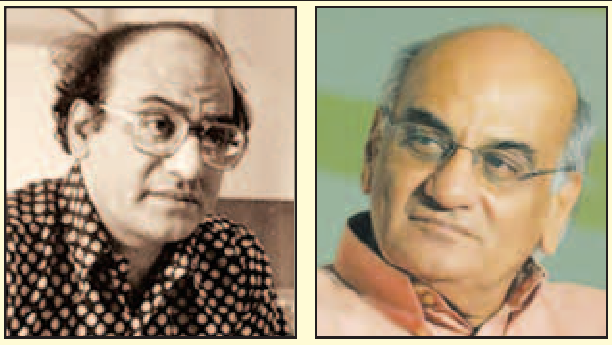

ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ

ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ, ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਖੱਟੀ ਪਰ ਉਹ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਭਰਵੀਂ ਇਮਦਾਦ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਉਂਝ, ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ, ਉਹ ਬੇਜੋੜ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਢਾਂਚੇ, ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਖਰੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਮੋਤੀ ਚੁਗ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੌਤਕ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਦਰੁਪਦ' ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵੀ ਸੀ, ਗਾਇਕ ਵੀ, ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਸੰਗਮ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਜਲੌਅ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦਾ ਸੀ।

ਉਂਝ, ਇੰਨੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਸਿਨੇਮਾ ਦਰਅਸਲ ਸਮੂਹਕ ਹੰਭਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਹਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਤਾਂ ਉਂਝ ਵੀ ਇਕਹਿਰੇ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਵਾਂ ਉਸ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਿਨਾ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮ 'ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ' ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਮਣੀ ਕੌਲ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਰਵਾਇਤ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਠੁੱਕ ਸਿਰ ਕੀਤਾ। ਉਦੋਂ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਹਾਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਬੈਨੇਗਲ ਵਰਗੇ ਵੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ, ਪਰ ਮਣੀ ਕੌਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹ 'ਦਰੁਪਦ' ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਫਿਲਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਲਈ 'ਦਰੁਪਦ' ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ 'ਦਰੁਪਦ' ਗਾਇਨ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਹੀ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਨੌਕਰ ਕੀ ਕਮੀਜ਼' ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪੂਰੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਫਿਲਮ 'ਅੰਡਰ ਹਰ ਸਪੈੱਲ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਿਲੀਪ ਪੜਗਾਓਂਕਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਕ ਚੇਲੇ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਮਣੀ ਕੌਲ ਵਰਗੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੇ ਰੰਗ ਭਰਨੇ ਸਨ! ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਧੰਨਭਾਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਜਣਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਫ! ਇਹ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ!!

ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਸਰਦਾਰੀ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਕਪੂਰ

ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਨਾਮੀ ਘਰਾਣਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। 30 ਤੋਂ 60 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚਾਲੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਸਨ। 'ਸਿਕੰਦਰ', 'ਫੂਲ', 'ਲਾਜਵਾਬ', 'ਮੁਗਲ-ਏ-ਆਜ਼ਮ' ਤੇ 'ਕਲ ਆਜ ਔਰ ਕਲ' ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੁਤਬਾ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਤੇ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਨੇ।ਚੈਪਲਿਨ ਸਟਾਈਲ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਰਾਜ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਭਾਵ 'ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਘਰ', 'ਆਵਾਰਾ', 'ਸ਼੍ਰੀ 420', 'ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਬਹਿਤੀ ਹੈ' ਤੇ 'ਜਾਗਤੇ ਰਹੋ' ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਿਰਫ 24 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਕਲਾਕਾਰ-ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ 'ਆਰ. ਕੇ. ਸਟੂਡੀਓ' ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਤੇ ਸਿਖਰ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਮੈਨ ਬਣ ਗਏ।

'ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ', 'ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖੋ', 'ਜੰਗਲੀ', 'ਐਨ ਈਵਨਿੰਗ' ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਚ ਸ਼ੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਸ ਦੀ ਸੁਪਨਮਈ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਸ਼ੀ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਮੁਤਾਬਿਕ ਢਾਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਧਰਮ ਪੁੱਤਰ' ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਐਕਸ਼ਨ ਭਰਪੂਰ 'ਦੀਵਾਰ', ਸ਼ਸ਼ੀ ਨੇ ਰੋਲ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪਣਾ ਹੁਨਰ ਦਿਖਾਇਆ। 1961 'ਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1980 ਤਕ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਫੈਲੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਜਬ ਜਬ ਫੂਲ ਖਿਲੇ', 'ਰੋਟੀ ਕਪੜਾ ਔਰ ਮਕਾਨ', 'ਕਭੀ ਕਭੀ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1982 'ਚ ਆਈ 'ਨਮਕ ਹਲਾਲ' ਤਕ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਕਈ ਨਮੂਨੇ ਦਿਖਾਏ। ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਖ਼ੂਨ 'ਚ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਬੇਟੇ ਰਣਧੀਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੰਭ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜੋਕਰ' ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਉਡਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਬੌਬੀ' ਨਾਲ ਭਰੀ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਕਪੂਰ

ਤੀਜੇ ਬੇਟੇ ਰਾਜੀਵ ਨੇ 'ਰਾਮ ਤੇਰੀ ਗੰਗਾ ਮੈਲੀ ਹੋ ਗਈ' ਦੇ ਹੀਰੋ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਦੇ ਫ਼ਿਲਮ ਮੇਕਰ ਬੇਟੇ ਮਿਕੀ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਦੇ ਬੇਟੇ-ਬੇਟੀ ਕੁਣਾਲ, ਕਰਨ ਤੇ ਸੰਜਨਾ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰੀ 'ਚ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਏ। ਮਿਕੀ ਕਪੂਰ ਨੇ 'ਸਾਂਭਰ ਸਾਲਸਾ' 'ਤੇ 'ਡੋਂਟ ਸਟੋਪ ਡ੍ਰੀਮਿੰਗ' ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਕਰਨ ਤੇ ਕੁਣਾਲ ਨੇ ਵੀ 'ਸੁਲਤਾਨ' ਤੇ 'ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ' 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਟੀ ਸੰਜਨਾ ਵੀ ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ 'ਹੀਰੋ ਹੀਰਾਲਾਲ' 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਗੀਤਾ ਬਾਲੀ, ਜੈਨੀਫਰ, ਬਬੀਤਾ, ਨੀਤੂ ਵਰਗੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਨੂੰਹਾਂ ਬਣ ਕੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਚੌਥੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰੇ ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ, ਕਰੀਨਾ ਤੇ ਰਣਬੀਰ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਰਣਧੀਰ ਕਪੂਰ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਤੇ ਕਰੀਨਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਸਿੱਧ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਬੀਰ ਨੇ ਵੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਸ਼ੀ ਕਪੂਰ

ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਆਓ ਸਿਰਜੀਏ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ

ਆਓ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਉਜੱੜੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ
ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੀਏ

PEOPLE'S PARTY OF PUNJAB

ਪ੍ਰਪ

ਨਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮੋਢੀ
ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੋ

ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸ: ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸ: ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ,
ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

FRIDAY, 12TH AUGUST 2011

CHICAGO (IL)
Avalon Banquets
1905 East Higgins Rd. Elk Grove Village IL 60007
Timing : 7:00 PM
Contact : Darshan Singh Basraon 815-557-4991
Sarwan Singh Tiwana 219-670-4579

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਨਿੱਘਾ ਸੱਦਾ ਹੈ

Harpal Singh Pamma

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Narinder Singh Munder
Ph:269-615-0216
e-mail:nmunder1@gmail.com
Harpal Singh Pamma
Ph:260-420-8135
e-mail:harpalSingh328@yahoo.com

Narinder S. Munder

Daljeet Singh Gahra 517-795-8547
Nirmaljeet Singh 517-795-7326
Harpreet Singh 517-749-1839
Darbara Singh Mangat 269-267-9621
Bhagwant Singh Sandhu 269-267-2376
Harpreet Singh (Worldwide Travels) 734-330-3556
Dr. Harpuran Singh 269-986-4067
Jasvir Singh 269-209-4251
Avtar Singh 269-841-6587
Palwinder Singh 269-420-6997

Sikander Singh 269-589-7032
Amritpal Singh 269-207-7169
Mastaan Singh 269-655-5999
Jatinder Singh 269-271-5194
Pawanjeet Singh 269-364-0856
Raja Jalalpur 269-364-0288
Sawaran Singh 517-784-0502
Sukhwinder Singh 517-914-3712
Tinku Munder 810-569-9622
Mukhwinder Singh 989-714-8280

Manjeet Singh Miani 574-850-3218
Surinder Singh Salempur 707-742-2331
Hardeep Singh 989-525-3545
Amninder Singh 517-862-4879
Mahinder Singh Miani 269-274-6963
Jassi Chawala 517-673-9696
Gurbinder Singh 989-992-3423
Mukhtiar Singh Khehra 269-584-1060
Harry Singh 989-992-6787

Party Co-ordinator : Bhangwant Mann Tel.: 001-91-9815923450 Email : bhagwantmann@gmail.com

Media Co-ordinator (Punjab): Arunjot Singh Sodhi Tel.: 001-91-9814100400, 9780900400 Email : arunjotsodhi@manpreetbadal.com
Head Office : # MLA Flat No. 9, Sector 3, Chandigarh (INDIA) Website : www.manpreetbadal.com Email : ppp@manpreetbadal.com